

**Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav Dálného východu**

obor sinologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Role Mao Zedonga v politice Sta květů

The Role of Mao Zedong in the Hundred Flowers Policy

**vedoucí diplomové práce
Doc. PhDr. Olga Lomová, CSc.**

Lenka Oulíková

2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu.

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí diplomové práce paní docentce PhDr. Olze Lomové, CSc. za odborné vedení a podporu při psaní této práce.

Obsah

ÚVOD.....	1
ZAČÁTEK NOVÉ POLITIKY VŮČI INTELEKTUÁLŮM.....	4
KONFERENCE ÚV A ZHOU ENLAIHOVA ZPRÁVA O OTÁZCE INTELEKTUÁLŮ.....	13
„AŽ ROZKVEJE STO KVĚTŮ, AŽ SOUPEŘÍ STO ŠKOL“	25
DOPAD NOVÉ POLITIKY NA TISK.....	39
POSTOJ STRANY A RMRB K MAOVĚ POLITICE.....	44
PŘÍPRAVA KAMPANĚ ZA NÁPRAVU STYLU PRÁCE.....	58
ROZKVĚTÁNÍ A SOUPEŘENÍ PO ZAHÁJENÍ KAMPANĚ ZA NÁPRAVU STYLU PRÁCE.....	64
„VĚCI SE ZAČÍNÁJÍ MĚNIT“	73
ZÁVĚR	91
SEZNAM JMEN.....	97
PRAMENY A LITERATURA.....	98

Seznam zkratek

ČLPPS	Čínské politické poradní shromáždění
DS	Demokratické strany. Jde o osm nekomunistických stran sdružených v jednotné frontě: Čínský revoluční kuomintang, Čínská demokratická liga, Čínská společnost pro šíření demokracie, Čínská demokratická společnost budování státu, Čínská demokratická strana rolníků a dělníků, Čínská strana nejvyšší spravedlnosti, Společnost 3. září, Samosprávná liga Taiwanu
GMRB	Guangming ribao
KMT	Kuomintang
KS	Komunistická strana
LOA	Čínská lidově osvobozenecká armáda
RMRB	Renmin ribao
ÚV	Ústřední výbor
VSLZ	Všečínské shromáždění lidových zástupců
WHB	Wenhui bao

Úvod

Cílem práce je popsat politiku Mao Zedonga a KS vůči intelektuálům v roce 1956 a první polovině roku 1957, zejména politiku Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol, kterou představil Mao Zedong na jaře 1956. Snaží se ukázat, za jakých podmínek nová politika vznikala a s jakým cílem. Věnuje se otázce, zda byl vývoj politiky předem plánován a pokud ne, jakým způsobem se tato politika formovala. Samozřejmě se zabývá i tím, proč byla politika Sta květů tak náhle ukončena a zda bylo ukončení skutečně tak náhlé. Pokusí se ukázat, jaká byla pozice Maa v té době, jaký vliv mohl mít Mao Zedong na tisk a nakolik byla kampaň výsledkem Maových záměrů a nakolik sporů mezi ním a jinými zájmy ve straně. Zároveň se snaží na pozadí politiky Sto květů popsat vztah Mao Zedonga k intelektuálům.

Jak upozorňuje MacFarquhar v předmluvě k *The Secret Speeches of Chairman Mao*, označení Sto květů se v západní sinologii používá poměrně volně, obvykle pro období od ledna 1956 do června 1957, kdy Mao inicioval „liberální“ politiku vůči intelektuálům.¹ Někdy je tak označována až první fáze hnutí za nápravu stylu práce, tedy období několika týdnů, kdy byli intelektuálové vyzváni, aby svou kritikou pomáhali Straně v nápravě, od května do června 1957.² Vzhledem k tomu, že se snažím popsat, jak se nová politika vůči intelektuálům formovala, vymezuji svou práci také již začátkem roku 1956 a nikoli až představením samotného sloganu „Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol,“ podle kterého dostala nová politika svůj název a pod kterým ji Mao prosazoval. Obvykle se uvádí, že Mao politiku Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol vyhlásil poprvé 2. května 1956 v projevu na zasedání Státní rady, který není k dispozici. Datum uvádí ve svém projevu vedoucí oddělení propagandy ÚV Lu Dingyi, jehož prostřednictvím byla politika představena veřejnosti o necelý měsíc později, 26. května. Lu Dingyiho projev potom vyšel v RMRB 13. června. Ale už 28. dubna 1956 Mao v závěrečném proslovu k zasedání politbyra ÚV KS Číny v pátém bodu prohlásil: „Ať rozkvetete sto květů v umění a ve vědě soupeří sto škol, to by se podle mě mělo stát naší politikou.“ A již od 10. května, tedy ještě před projevem Lu Dingyiho, psal o politice Ať soupeří sto škol ve vědě tisk, zejména nestranické noviny GMRB. Ukončení politiky je poměrně jasné – zahájení Boje proti pravičákům 8. června 1956.

---

¹ Vžilo se zřejmě hlavně díky vymezení v knize Merle Goldman, *Literary Dissent in Communist China*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1967.

² Tak je vymezeno např. u MacFarquhar, Roderick. *The Hundred Flowers Campaign and the Chinese Intellectuals*, New York: Praeger, 1960.

Na západě se vžilo označení hnutí či kampaň Sto květů,³ v čínštině se používá termín *fangzhen*, tedy linie či politika, který jsem zvolila. Nedomnívám se, že by politika Sta květů měla charakteristické rysy masové kampaně.

Pracovala jsem především s dobovým tiskem, konkrétně s deníky Renmin ribao, Guangming ribao a Wenhui bao, a s Mao Zedongovými spisy. Kromě v ČLR oficiálně vydaných výborů Mao Zedong Wenji, Mao Zedong Xuanji a Jianguo yilai Mao Zedong wengao, kde jsou běžně texty v později upravované podobě, jsem využívala *The Secret Speeches of Chairman Mao: From the Hundred Flowers to the Great Leap Forward*, které uspořádali Roderick MacFarquhar, Timothy Cheek a Eugene Wu, kde by měly být projevy snad ve své původní podobě, jak byly zaznamenány. Díky tomu jsem měla k dispozici Maovu řeč O správném řešení rozporů uvnitř lidu z února 1957 ve verzi, v jaké mohla být skutečně tehdy pronesena a nikoli pouze v její značně upravené verzi, která vyšla 19. června v RMRB.⁴

Ze sekundární literatury mi velmi pomohla kniha od Rodericka MacFarquhara *The Origins of the Cultural Revolution I. Contradictions among the People 1956-1957*, která velmi podrobně a s pečlivými odkazy na zdroj informací mapuje období let 1956 a 1957, tedy dobu kdy se nová politika rozvíjela. Bohužel vyšla již v r. 1974, tedy před publikací V. svazku Mao Zedongových vybraných spisů a dalších výborů Maových sebraných spisů, takže některé projevy, které je třeba brát v úvahu, neměl k dispozici nebo jen v podobě úryvků. Na druhou stranu využíval několik výborů Mao Zedong Sixiang Wansui, což jsou sbírky Maových textů a projevů sestavené za Kulturní revoluce. Jsou považovány za spolehlivý zdroj, protože se dá předpokládat, že by se Rudé gardy v době vrcholného Maova kultu neodvažovaly upravovat, co napsal a pronesl Mao Zedong. Nicméně sbírky byly sestavovány ve víře v Maova génia a snaze posílit postavení vůdců Kulturní revoluce a je v nich vidět určitá předpojatost ve výběru a uspořádání textů.⁵ Tyto sbírky jsou dnes v ČLR pro běžného studenta nedostupné, jak mi sdělil profesor Renmin University Yang Fengcheng. I on je považuje za spolehlivý zdroj a zdá se, že z nich

³ Např. Merle Goldman v *Literary dissent in Communist China*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1967 používá termín „Hundred flowers movement.“ V *The Cambridge History of China*. Volume 14. *The People's Republic, Part I: The Emergence of Revolutionary China 1949-1965*. Ed. by Roderick MacFarquhar and John K. Fairbank. Cambridge: Cambridge University Press, 1987 se vyskytuje termín „Hundred Flowers Campaign.“ V *Cambridge History* je ale příspěvek o Sta květech od Merle Goldman. O „kampani Sto květů“ se mluví i v *Dějínách Číny* od Johna K. Fairbanka, Praha: NLN, 1998, s. 406-407. Nicméně ve svých předmluvách k *The Secret Speeches*, které vyšly v r. 1989, se MacFarquhar i Merle Goldman termínu hnutí či kampaň vyhnuli.

⁴ V *The Secret Speeches of Chairman Mao* má jít o tzv. speaking notes, jianghua gao, podle podoby textu se jedná pravděpodobně o přepis nahrávky. Na západě se tento překlad objevil v r. 1985 a jako zdroj je uvedeno Xuexi wenxuan z r. 1967, kde není uveden vydavatel ani místo vydání, zato s nápisem na titulní straně: interní materiál, prosím neširte. Stejný text se měl objevit v Mao Zedong zhexue sixiang jiaoxue yanjiu cankao ziliao sestaveném katedrou filosofie Pekingské university v r. 1983. S podobným nápisem: „interní materiál, dobře uchovávejte.“

⁵ Timothy Cheek in *The Secret Speeches of Chairman Mao*, s. 90 – 91.

(nebo jiné sbírky neupravovaných Maových textů s omezeným přístupem) poměrně často cituje, ovšem bez odkazu. Právě jeho studie o politice Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol, neboli „politice dvou sto,“ jak se v Číně běžně označuje, která vyšla v r. 1998 v časopise Dangdai Zhongguoshi Yanjiu, a jeho monografie o politice čínské KS vůči intelektuálům z r. 2005 pro mne byla významným představitelem dnešní oficiální interpretace tehdejšího dění a čínského pohledu na politiku Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol.

Dále jsem využívala knihy vzpomínek, například ředitele agentury Xinhua Wu Lengxiho, autobiografii tehdy začínajícího spisovatele Wang Menga nebo vzpomínky Zhang Bojunovy dcery Zhang Yihe. Měla jsem k dispozici jak neupravenou verzi vydanou v Hongkongu, tak upravenou pekingskou verzi. I ta je ale dnes v ČLR zakázaná. K těmto vzpomínkovým knihám je sice třeba přistupovat kriticky, nicméně jsou důležitou výpovědí o své době a pohledem do smýšlení tehdejších intelektuálů. Řada zajímavých statí a vzpomínek „pravičáků“ jako například šéfredaktora Wenhui bao Xu Zhuchenga nebo Li Shenzhi, který tehdy působil v agentuře Xinhua, a vzpomínek na „pravičáky,“ například na šéfredaktora GMRB Chu Anpinga, je ve sbornících Liuyue xue⁶ a Jingji lu, které vyšly v r. 1998 v Pekingu. Vzhledem k tomu, že jsem se hodně věnovala tisku, byla pro mě důležitá práce věnovaná šéfredaktorovi RMRB Deng Tuovi od Timothyho Cheeka Propaganda and Culture in Mao's China: Deng Tuo and the Intelligentsia, kterou vydal v r. 1998 Oxford University Press.

Pro přepis čínských znaků používám mezinárodně užívanou čínskou transkripci pinyin, s výjimkou v češtině zavedených jmen jako Peking. Překlady jsou mé vlastní, není-li uvedeno jinak.

---

⁶ Název v překladu znamená Červnový sníh. Odkazuje na yuanské drama od Guan Hanqinga Letní sníh (Letní sníh a jiné hry. Z čín. originálů vybr. a přel. Dana Kalvodová. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960) Hrdinka Dou E je nespravedlivě obviněna z vraždy a před svou smrtí přísahá, že její nevinu prokáže sníh, který bude padat uprostřed léta, což se také stane.

Začátek nové politiky vůči intelektuálům

Nový zájem o intelektuály a utváření nové politiky vůči intelektuálům nezačalo až Maovým představením sloganu „Ať rozkvetou sto květů, ať soupeří sto škol“ na jaře 1956, ale již na konci roku 1955 a na počátku roku 1956. Bylo to v souladu s tehdejší vnitřní situací Číny a souviselo to se zrychlením tempa socialistické transformace v druhé polovině roku 1955. Po Maově projevu O kolektivizaci zemědělství⁷ 31.července 1955 se výrazně zrychlil proces kolektivizace.⁸ Polosocialistická výrobní družstva se měnila na vyšší plně socialistická výrobní družstva,⁹ během ledna jednotlivá města hlásila úspěšné dokončení socialistické transformace průmyslu, obchodu a řemesel.¹⁰ I Mao jinak skeptický k intelektuálům¹¹ si v tuto chvíli uvědomoval jejich význam při rozvoji Číny v silný socialistický stát. Chtěl, aby Čína dosáhla vyspělé světové úrovně ve všech oblastech, včetně vědy a kultury, a to se nemohlo obejít bez podpory intelektuálů.¹² Zatímco Mao byl nadšen rychlostí socialistické transformace, kterou považoval za svůj triumf,¹³ nálada zejména mezi staršími intelektuály byla po předchozích kampaních proti filmu Wuxun zhuan,¹⁴ proti Yu Pingboovi a jeho studii

⁷ 《关于农业合作化问题》, Mao Zedong Xuanji V., s.168-191.

⁸ „31.7.1955 soudruh Mao Zedong ... přednesl zprávu „O kolektivizaci zemědělství.“ Následně hnutí kolektivizace venkova zaznamenalo prudký rozvoj. Pětiletý plán původně stanovil, že do konce roku 1957 bude ve výrobních družstvech prvního stupně zhruba třetina z celkového počtu 110 milionů rolnických domácností. Ale ve skutečnosti úkol, který měl být dokončen za pět let, byl ve třetím roce splněn a překročen.... Po prudkém rozvoji kolektivizace zemědělství a rozvoji socialistického průmyslu a obchodu, socialistická transformace kapitalistického průmyslu a obchodu vstoupila do nové fáze. Znamením toho je, že kapitalistický průmysl a obchod ve všech odvětvích provádí smíšené státní a soukromé vlastnictví podniků 公私合营 ... každé odvětví kapitalistického průmyslu a obchodu se o překot přidává a požaduje uskutečnění společných státně soukromých podniků, odvětví a podniky, jejichž přeměnu vláda schválila, ... za zvuku bubnů a gongů v ulicích pořádají přehlídky a oslavují společně státně soukromé podniky a nastoupení na cestu socialismu.“ RMRB 1.ledna 1956, s.1.

⁹ 14. ledna v Pekingu oddíl více než deseti tisíc zástupců rolníků z Pekingského předměstí referoval o úspěšném uskutečnění plně socialistické kolektivizace v předměstích Pekingu. RMRB 15.1.1956, s.1.

¹⁰ Většina hlavních článků v RMRB v lednu 1956 věnována socialistické transformaci průmyslu, obchodu a řemesel, zejména v Pekingu, kde byla dokončena nejdříve.

¹¹ Projevuje se například v Maově pohledu na třídní příslušnost intelektuálů. Mao nesouhlasil s Zhou Enlaiovou tezí, že většina intelektuálů se již stala součástí dělnické třídy – viz Yang Fengcheng (2005), s.111-115.

¹² „Lid naší země by měl mít ambiciózní plán během několika desítek let proměnit zaostalý stav našeho hospodářství, vědy a kultury a rychle dosáhnout vyspělé světové úrovně. Pro uskutečnění tohoto velkého cíle je rozhodující mít kádry a dostatek vynikajících vědeckých a technických odborníků...“ 《社会主义革命的目的是解放生产力》 *Cílem socialistické revoluce je osvobození výrobních sil*, Mao Zedong Wenji VII, s. 2, Mao Zedong Wengao VI, s.23

¹³ MacFarquhar (1974), s.18.

¹⁴ Film režiséra Sun Yu 孙瑜 《武训传》, Životopis Wu Xuna, měl premiéru v prosinci 1950,

o Snu v červeném domě¹⁵ a hlavně kampani proti Hu Fengovi¹⁶ značně pokleslá.¹⁷ Bylo tedy nutné je znovu přimět k aktivitě.

Čína se zároveň potýkala s problémem nedostatku vzdělaných kvalifikovaných lidí. Zhou Enlai na začátku roku 1956 mluví o 100 000 vyšších intelektuálů a 3 840 000 všech intelektuálů,¹⁸ přičemž celková populace uváděná v té době byla 600 000 000.¹⁹ Proto bylo třeba čínské intelektuály povzbudit opět k větší aktivitě a také vyřešit otázku jejího racionálního využití. S tímto úmyslem rozhodl 23.11.1955 sekretariát ÚV svolat konferenci, která měla problém intelektuálů řešit, a rozhodl sestavit přípravnou desetičlennou skupinku ÚV KS pod vedením premiéra a tajemníka sekretariátu ÚV Zhou Enlaie, která se měla otázkou intelektuálů podrobně zabývat. Ta pak ve spolupráci s místními stranickými výbory a stranickými výbory ministerstev provedla velký průzkum situace intelektuálů. V lednu 1956 se potom konala konference o otázce inteligence,²⁰ na které pronesl jménem ÚV KS hlavní projev premiér Zhou Enlai. Ten byl otištěn v RMRB 30.ledna.

Zájem o intelektuály naznačovala i novoroční vydání RMRB a GMRB. V RMRB se 1.ledna psalo: „Rozvoj v zemědělství, průmyslu a obchodu zvedl nároky na práci v kultuře, vzdělání, vědě a zdravotnictví, požaduje rozvoj práce v kultuře, vzdělání, zdravotnictví, požaduje ... aby se zásadně zvedla úroveň vědy a techniky, a během nepříliš dlouhé doby se přiblížila a dostihla vyspělou světovou úroveň. To

---

zpočátku byl v tisku hodnocen kladně, hl. v GMRB a WHB, ale v květnu 1951 byla rozpoutána kritika, hl. na stránkách Wenyi bao a RMRB. Šlo o interpretaci postavy Wu Xuna, který zakládal školy pro chudé v 19. století a jehož činy film oslavoval. Zástupce vedoucího oddělení propagandy ÚV Zhou Yang 周扬 a další dávali Wu Xuna za příklad „reformismu a kapitulantství“, kterého se měli intelektuálové zbavit. Byla to první velká kampaň proti intelektuálům po založení ČLR. Do kampaně se zapojil i sám Mao, který osobně napsal úvodník do RMRB. Podrobný popis kampaně viz Goldman, s. 89-93.

¹⁵ Kampaň probíhala na podzim 1954. Yu Pingbo 俞平伯 byl významný literární historik, věnoval se především románu Sen v červeném domě, první studii o něm vydal v r. 1923, po r. 1949 působil v Oddělení klasické literatury Literárního ústavu Akademie věd. V březnu 1954 nechal publikovat svou Studii o Snu v červeném domě, přestože zástupce Oddělení propagandy ÚV Hu Qiaomu 胡乔木 ho vyzval, aby ji ještě přepracoval. Na podzim 1954 byla pak rozpoutána kampaň proti němu a jeho studii. Zahájil ji článek dvou mladých studentů Li Xifana 李希凡 a Lan Linga 蓝翎, který vyšel 23. října v RMRB. Zhou Yang ocenil, že nevěří slepě starším autoritám a vyzdvihl jejich „víru ve vědeckou teorii marxismu leninismu“ a „bojového ducha.“ Kampaň byla namířena proti přijímaným autoritám a odbornosti starších intelektuálů. Tehdy začínající spisovatel Wang Meng 王蒙 vzpomíná, že mladé lidi jako on kampaň naopak povzbudila: „Kritika Yu Pingboovy Studie o Snu v Červeném domě mě velmi povzbudila, podpora malých nevýznamných osob inspirovala mnoho nevýznamných lidí včetně mě k touze to také vyzkoušet.“ Wang Meng, s.164. Podrobně o kampani proti Yu Pingboovi viz Goldman, s. 115-119.

¹⁶ Básník a literární teoretik Hu Feng 胡风 byl kritizován už dříve v 50. letech, v r. 1955 se stal objektem velké celostátní politické kampaně, byl obviněn z kontrarevoluční činnosti a uvězněn. Podrobně o kampani proti Hu Fengovi a jeho názorech píše Goldman, s. 129-157.

¹⁷ Yang Fengcheng (1998) s.53.

¹⁸ Zhou Enlai, RMRB 30. ledna 1956, s. 1.

¹⁹ Mao Zedong Xuanji V, s.387.

²⁰ 知识分子问题会议.

znamená velký úkol pro intelektuály celé země.²¹ GMRB přetisklo novoroční úvodník RMRB, což nebyla běžná praxe, novoroční úvodník v roce 1955 přetištěn nebyl. V tom ale na rozdíl od toho z r. 1956 nebyli intelektuálové zmíněni. Ani GMRB se v novoročním výtisku z r. 1955 intelektuálům v podstatě nevěnuje.

Ve vlastním úvodníku GMRB z 1. ledna 1956 Vítáme novou vlnu socialistického budování se píše: „Budování socialistického hospodářství se rychle rozvíjí, ... nová situace vyžaduje, aby intelektuálové celé země, zejména vysocí intelektuálové, obětovali ještě více sil pro budování socialismu. To vyžaduje, aby se všichni pracovníci v kultuře a vzdělávání pod vedením KS ještě více sjednotili (*tuanjie*), zároveň ještě víc posílili ideologickou převýchovu (*sixiang gaizao*), a díky tomu plně rozvinuli svůj potenciál, ještě lépe sloužili budování socialismu a socialistické transformaci. KS Číny vždy kladla důraz na sjednocení se s intelektuály a jejich převýchovu. ... Politika KS vůči intelektuálům by měla být prováděna ve dvou rovinách, jednak je třeba posilovat spojení s intelektuály a zlepšit stranické vedení intelektuálů, ... v další rovině musí intelektuálové pilně provádět ideologickou převýchovu, uspokojit požadavky socialistického budování na intelektuály a plně rozvinout své vědomosti a schopnosti. Budování socialistického hospodářství je neoddělitelné od budování socialistického myšlení. Proto je třeba posílit studium marxismu leninismu, chopit se ideologické zbraně dialektického materialismu a historického materialismu, v každé oblasti vědy a kultury kritizovat a odstraňovat různé buržoasní ideologie, a tím posílit vědecký výzkum a urychlit rozvoj vědy a kultury.“²²

Zde si je možné všimnout, že nový zájem o intelektuály neznamenal zásadní změnu v politice vůči intelektuálům, ale nadále se zdůrazňoval princip sjednocení – výchova – převýchova a význam ideologické nápravy.

Dále vyšel v novoročním vydání GMRB také článek od Zhang Bojuna, předsedy Demokratické strany rolníků a dělníků, místopředsedy Demokratické ligy a ministra dopravy, O otázce sjednocení se s intelektuály a jejich převýchovy.²³ Kromě toho, že vyzdvihoval význam sjednocování a převýchovy intelektuálů a jejich roli v budování socialismu, mimo jiné říká: „Někteří (intelektuálové) se domnívají, že KS může vést intelektuály v politickém myšlení, ale co se týče akademického myšlení a vědeckého výzkumu, není odborník, nemůže řešit problémy, které se vyskytují v praxi; někteří se domnívají, že KS intelektuály podceňuje a nemá v ně dost důvěry. ... Také se domnívají, že existují nedostatky v jejich využití a nejsou spravedlivě platově ohodnoceni. Vznik těchto rozporů a nespokojenost, kterou přináší, jsou

²¹ *Bojujme za dřívější splnění a překročení pětiletého plánu v celostátním měřítku* 《为全国的提早完成和超额完成五年计划而奋斗》, RMRB 1.ledna 1956, s. 1.

²² 《迎接社会主义建设的新高潮》, GMRB 1.ledna 1956, s. 1.

²³ 张伯钧《关于知识分子的团结改造问题》, GMRB 1.ledna 1956, s. 2.

někdy způsobeny tím, že intelektuálové si uchovávají mnoho staré ideologie a stylu práce, v některých případech jde o nedostatky, kterým se nebylo v procesu rychlého rozvoje revoluce možné vyhnout, ale je možné je postupně překonat. Strana, vláda a Čínské lidové politické poradní shromáždění ve snaze ještě lépe sjednotit intelektuály k socialistickému budování si již velmi všímají těchto problémů a jistě tyto konkrétní problémy rozumně vyřeší.²⁴

Problémy, které tu zmínil Zhang Bojun, hlavně nedostatek důvěry KS v intelektuály, jejich neracionální využití a špatné platové podmínky se pak opakují v článcích od samotných intelektuálů, které začaly vycházet 12. ledna, tedy ještě před začátkem konference o otázce intelektuálů, v RMRB. V GMRB se oproti tomu další články věnované problematice intelektuálů v podstatě neobjevovaly. Výjimkou jsou dva články Jak rozvinout síly intelektuálů od Wang Bingzhang²⁵ a Intelektuálové se musí snažit dohnat vlnu socialistického budování od Lu Shijia,²⁶ které ale vyšly až po skončení konference, byť před zveřejněním Zhouova projevu a dalších zpráv o konferenci v tisku. Články, které měly zřejmě připravit půdu pro konferenci a představení určitých změn týkajících se intelektuálů, rozvinuly dvě hlavní témata: Zatímco politika KS vůči intelektuálům byla obecně správná, některé kádry ji dobře nerozumí a nesnaží se pomoci intelektuálům s jejich složitými politickými problémy, nedůvěřují jim, dívají se na ně svrchu a nestýkají se s nimi mimo práci; druhým důležitým tématem pak byly špatné pracovní a životní podmínky intelektuálů. Na rozdíl od Zhang Bojunova článku nikde nebyla zpochybněna schopnost strany vést odbornou vědeckou a kulturní práci.

Sérii článků od intelektuálů v RMRB zahájil článek od An Chaojuna, hlavního inženýra ocelárny Shijingshan, s názvem „Ještě lépe rozvinout využití technických pracovníků.“²⁷

V první části ocenil politiku Strany vůči intelektuálům, v druhé pak za standardním „ale“ upozorňuje na existující problémy, které samozřejmě nejsou problémy politiky jako takové, ale jejího nepochopení ze strany některých stranických kádrů: „Ale není možné nezmínit, že někteří členové KS dostatečně neznají politiku strany vůči intelektuálům a dostatečně nechápou roli intelektuálů v budování státu. Některé stranické kádry na vedoucích pozicích nedůvěřují technickým pracovníkům.“ Nedůvěra pak způsobuje pokles pracovní morálky. Dále An Chaojun poukazuje na problém, že kontakt mezi stranickými kádry a techniky se omezuje jen na pracovní povinnosti. Protože navzájem jinak nekomunikují, problémy se hromadí a není příležitost je ventilovat a řešit. „Proto by se kontakt

²⁴ 《关于知识分子的团结改造问题》, GMRB 1. ledna 1956, s. 2.

²⁵ 王炳章《怎样发挥知识分子的力量》, GMRB 23. ledna 1956, s. 2.

²⁶ 陆士嘉《知识分子要努力赶上社会主义建设高潮》, GMRB, 26. ledna 1956, s. 2.

²⁷ 安朝俊《更好的发挥技术人员的作用》, RMRB 12.1.1956, s. 3.

neměl omezovat na práci, ale měli by i společně žít, bavit se, povídat si o svých životech a zájmech.“

Jedním z hlavních problémů, na který upozorňovaly téměř všechny články, byl nedostatek času na vědeckou práci a odborné studium, způsobený hlavně neustálým schůzováním. O tom mluví ve svém jinak vůči vedení prakticky nekritickém článku vedoucí katedry východních jazyků Pekingské University Ji Xianlin: „Na vědecký výzkum je nutně potřeba čas. A v současnosti nám čas na vědeckou práci není zaručen.“²⁸ Wu Yingkai, předseda chirurgického oddělení lékařského institutu Xiehe, píše: „Někteří odborníci vynakládají většinu svého času a energie na politickou práci a společenské aktivity, které tak představují přílišnou zátěž.“²⁹ Ředitel výzkumného ústavu železničního Mao Yisheng říká: „Nejen v pracovní době je příliš mnoho schůzí, což má dopad na práci, ale i večer a v neděli je mnoho schůzí, což má vliv na zdraví.“³⁰ Zhang Wei, vedoucí katedry stavebního inženýrství na universitě Qinghua, dává jako doklad přílišného schůzování příklad svého kolegy z katedry, který měl v jednom týdnu dvanáct schůzí a i normálně míval tak šest, sedm schůzí týdně, což znamenalo přes deset hodin schůzování.³¹

Další věc, na kterou si intelektuálové stěžovali, byly pracovní a životní podmínky. Zhang Wei upozorňuje na neblahý stav knihoven, uvádí ho jako důkaz nedostatku pozornosti akademickému výzkumu: „Na naší škole je velmi dobrá knihovna s velkou studovnou se spoustou regálů na knihy, ale kromě pár přeložených učebnic řady polic zejí prázdnotou. V minulosti byly některé zahraniční soubory odborných vědeckých příruček uloženy do archivu a studenti k nim nemají přístup. A sovětských příruček, které se nakoupily, není moc a nebyly vystaveny, prý aby se neztratily. ... Pekingská knihovna západní časopisy zabalila do krabic a odstranila kartičky z katalogu, údajně z důvodu, že si je „nikdo nepůjčovalo.“ ... Knihovna čínské akademie věd má knihy z daru akademie věd Sovětského svazu bez jakéhokoli roztřídění, takže pokud tam chce někdo něco najít, musí prohledávat regály.“³² Je skutečně otázka, kolik lidí si západní časopisy půjčovalo. Mao Yisheng upozorňoval, že americké a anglické knihy zůstávají založené v policích, aby se neřeklo, že je člověk politicky zaostalý.³³ Stěžovali si také na nízký plat, kvůli němuž nemají na nákup knih, a i když si někdo knihy koupí, nemá je kam dát, protože často bydlí na ploše jen něco přes deset čtverečních metrů.³⁴ Mao Yisheng píše, že „vědci a inženýři si jenom přejí, aby si po návratu domů mohli v klidu číst a aby měli co číst

²⁸ 季羨林《我对知识分子问题的一些看法》, RMRB, 13. ledna 1956, s. 3.

²⁹ 吴英恺《对知识分子问题的一些体会》, RMRB, 14. ledna 1956, s.3.

³⁰ 茅以升《我们年老的科学家的愿望》, RMRB, 22. ledna 1956, s.3

³¹ 张维《在新的形势下看知识分子问题》, RMRB, 18. ledna 1956, s. 3

³² 张维《在新的形势下看知识分子问题》, RMRB, 18. ledna 1956, s. 3

³³ 茅以升《我们年老的科学家的愿望》, RMRB, 22. ledna 1956, s.3

³⁴ 冯友兰《发挥知识分子的潜在力》, RMRB, 15. ledna 1956, s.3

... ale tyhle dvě věci nejsou snadné. Proto někteří navrhuji, že vědci a inženýři nepotřebují nijak zvláštní plat, stačí aby tyhle dvě věci byly splněny a budou docela spokojeni.“³⁵

Pozornost věnovali také neracionálnímu využívání intelektuálů. An Chaojun upozorňoval, že často jsou lidé přeřazováni z jedné práce na druhou, mnohdy bez ohledu na to, co vystudovali. Uvádí případ technika od nich z továrny, který byl od osvobození pětkrát převelen na jinou práci, z toho třikrát na práci, která se netýkala oboru, který vystudoval. Filosof Feng Youlan píše, že je třeba racionalizovat využití intelektuálů, protože „podle toho, co ví, stále existují intelektuálové, kteří nejsou na pozici, která by odpovídala jejich schopnostem. ... Je to jako s atomovou bombou, která potřebuje hlavně odpovídajícího kalibru. Pokud ji nemá, střelu nevystřelí a její síla zůstane nerozvinutým potenciálem.“³⁶

An Chaojun upozorňuje navíc na velkou psychickou zátěž některých intelektuálů, kteří měli „problém v minulosti.“ Uvádí příklad jednoho „soudruha, který říkal, že měl ve své minulosti malý problém a od osvobození o tom nemluvil. Teď se jeho stranické uvědomění zvedlo a kdykoli si na ten svůj problém vzpomene, tak má pocit že Stranu zklamal, ale zároveň nemá odvahu to svěřit organizaci. Proto vždy, když je nějaké hnutí, jeho nálada kolísá.“³⁷

Zároveň mluví o tom, že se „právě rozvíjí hnutí proti kontrarevoluci, čímž Strana poskytla pracovníkům dobrou příležitost vyřešit problémy z minulosti.“ I Wu Yingkai mluví o nedávno probíhajícím hnutí ideologické kritiky u nich v nemocnici: Nikdo nezpochybňoval správnost politiky Strany založené na principu sjednocení, výchova, převýchova. „Politika KS vůči intelektuálům sjednocení, výchova, převýchova je naprosto správná,“ píše například Feng Youlan.³⁸ Kritika nebyla tedy namířena proti politice Strany, ale jen vůči dílčím chybám a nedostatkům, za které mohli členové Strany v jednotlivých organizacích, kteří politiku chybně prováděli. Provádění kritiky a sebekritiky bylo považováno za samozřejmý prostředek nápravy nedostatků intelektuálů.

Nikde také nebyla zpochybněna schopnost strany vést odbornou práci. Naopak, Wu Yingkai,³⁹ předseda chirurgického oddělení lékařského institutu Xiehe, říká: „Velmi důležité je, aby intelektuálové přijali vedení Strany ve vědě a technice. ... Nejenže Strana je schopná vést vědu a techniku, ale dokonce pouze pod jejím vedením se může práce ve vědě a technice dobře rozvíjet.“ Ale právě proto, že se v

³⁵ 茅以升《我们年老的科学家的愿望》，RMRB, 22. ledna 1956, s.3

³⁶ 冯友兰《发挥知识分子的潜在力》，RMRB, 15. ledna 1956, s.3.

³⁷ 安朝俊《更好的发挥技术人员的作用》，RMRB 12.1.1956, s. 3.

³⁸ 冯友兰《发挥知识分子的潜在力》，RMRB, 15. ledna 1956, s. 3.

³⁹ 吴英恺《对知识分子问题的一些体会》，RMRB, 14. ledna 1956, s.3.

článcích potvrzuje schopnost a potřeba Strany vědu vést, dá se předpokládat, že proti tomu existovaly výhrady.

V článcích se často mluví o výzvě „rychle rozvíjet čínskou vědu a v krátké době dostihnout přední světovou úroveň.“ To odpovídá celkovému duchu doby. Města hlásila úspěchy v socialistické transformaci. Úvodník v RMRB z 11. ledna popisuje situaci v Pekingu během posledních dnů: „Ve všech čtvrtích hlavního města znějí bubny a gongy a zvuk petard neutichá. Ve všech ulicích v celém městě skoro na každém soukromém podniku a obchodu vyvěsili červené svitky, všude visí lampióny a vše je vyzdobeno. Zaměstnanci soukromých podniků a kapitalisté se radují. Několik dnů oddíly dělníků a prodavačů, oddíly kapitalistů a oddíly jejich rodinných příslušníků oslavující společně státně soukromé podniky pochodují oddíl za oddílem ve slavnostních průvodech ulicemi. Každý den je schválena celoprofesionální transformace stovek a tisíců soukromých průmyslových a obchodních podniků. Včera se na cestu společných státně soukromých podniků vydalo 17 963 podniků. Tím byl veškerý kapitalistický průmysl a obchod v Pekingu přeměn na vyšší formu státního kapitalismu. ... Mnoho soukromých průmyslníků a obchodníků nejenže spolu se zaměstnanci nadšeně oslavuje nový život podniků, ale jeden za druhým investují nezapsaný majetek do továren a obchodů. Tím ukazují, že z celého srdce podporují socialistickou transformaci.“⁴⁰ Kolektivizace řemesel v Pekingu pak byla uskutečněna během pouhých dvou dnů. Ostatní města nemohla zůstat pozadu, a do konce ledna tak byla socialistická transformace ve všech větších městech prakticky dokončena. Tato hektická a často ve skutečnosti jen formální socialistická transformace ukazuje, že oslavy a hlášení úžasných úspěchů, typické později pro Velký skok, nebyly něčím kvalitativně novým, ale spíše gradací předchozího dění. Byl to i případ nápravné kampaně v roce 1957. Už v této době se stávalo, že požadavky se mnohonásobně zvýšily, než se dostaly z centra na místní úroveň.⁴¹ Situace na začátku roku 1956 zároveň ukazuje, že jednou rozpoutaný proces bylo velmi těžké nějak regulovat, protože místní kádry nechtěly zůstat pozadu a být tak nařčeni z konservatismu nebo pravičáctví. „Úspěch“ Pekingu, který první splnil pětiletý plán socialistické transformace, byl sice zřejmě hlavně úspěchem starosty Pekingu Peng Zhena, ale hlavní kredit za rychlost transformace měl Mao. Všude se zdůrazňuje, že k zásadnímu urychlení došlo po jeho projevu v létě 1955.

Zajímavé je, že „hubení čtyř škůdců“ bývá spojováno s Velkým skokem, ale ve skutečnosti se jednalo o časté téma i v této době: „Krysy, vrabci, komáři a mouchy jsou živočichové, kteří vážně škodí lidu. Proto je třeba v celostátním měřítku

⁴⁰ 《改造私营工商业的伟大胜利》, RMRB, 11. ledna 1956, s. 1.

⁴¹ Např. když Zhou Enlai podával politickou zprávu ČLPPS 30. 1. 1956, požadoval 9 procentní nárůst v produkci obilí v r.1956. Provinční cíle už byly vyšší. První tajemník provincie Fujian mluví v projevu k 8. sjezdu (RMRB 1. 10. 1956) o nárůstu 16 procent u obilí a na úrovni xiang už šlo o 40 procentní nárůst. MacFarquhar (1974), s. 30.

rozvinout masové hnutí proti čtyřem škůdcům, a do sedmi let, tedy do roku 1962 čtyři škůdce zcela vyhubit,“ píše úvodník v RMRB Zlikvidujeme čtyři škůdce.⁴² 7.ledna vyzval Pekingský výbor svazu mládeže mládež v Pekingu, aby ve městě a předměstí během týdne v zásadě zlikvidovala vrabce.⁴³ Na první straně pak RMRB oznámilo, že se v Pekingu podařilo vyhubit 190 tisíc vrabců.⁴⁴

Wang Meng vzpomíná ve své autobiografii na hubení čtyř škůdců a likvidování vrabců v roce 1956: „Měl jsem to štěstí to osobně zažít. Lidé stáli na střechách, mlátili do gongů a bubnů, máchali bambusovými holemi a křičeli, takže hejno vrabců zděšeně létalo, neměli kde si odpočinout a člověku před očima jeden vrabec za druhým padali na zem únavou a umírali. Byla to dobrá zábava.“ Také říká, že když zněly gongy a bubny, oslavoval se vstup do socialismu a vyhlašovala se úspěšná dokončení socialistické transformace zemědělství, průmyslu, obchodu a řemesel, tak se sice radoval, ale dřív očekával, že socialismus bude aspoň takový jako v Sovětském svazu, s traktory, kombajny, těžkým průmyslem, školkami a jeslemi, a když Čína takhle rychle socialismus uskutečnila, jeho touha po socialismu trochu ochladla.⁴⁵

Mao byl evidentně na konci roku 1955 a začátku roku 1956 pln optimismu. Základní dokončení socialistické revoluce bylo podle něj na dohled, mělo ho být dosaženo už za tři roky.⁴⁶ Rychlý průběh socialistické transformace považoval Mao za svůj osobní úspěch a opakovaně kritizoval konservativismus ve Straně. V předmluvě k Socialistické vlně na čínském venkově, která byla otištěna 12. ledna v RMRB i GMRB a která je datována 27. prosince 1955, Mao píše: „Ve všech těchto oblastech (zemědělská, průmyslová a řemeslná výroba, věda, kultura, vzdělání) je situace podceňována, což je nedostatek, který musí být kritizován a napraven. ... Problém dneška je, že pravicový konservativismus stále způsobuje problémy v mnoha sférách a brání naší práci držet krok s vývojem objektivní situace. Problém současnosti je, že to, co je s úsilím možné dosáhnout, je považováno za nemožné. Je proto zcela nezbytné kritizovat pravicové konservativní myšlení.“⁴⁷

Z toho můžeme pozorovat spor Mao s částí KS, kterou představoval mimo jiné Liu Shaoqi⁴⁸ a která prosazovala více byrokratický manažerský styl vedení

⁴² 《除四害》RMRB, 12. ledna 1956, s. 1.

⁴³ 《北京市最近一周内将基本消灭麻雀》, RMRB, 8. ledna 1956, s. 1.

⁴⁴ RMRB, 15. ledna 1956, s. 1.

⁴⁵ Wang Meng, s. 166.

⁴⁶ „大约再有三年时间,社会主义革命可以在全国范围内基本上完成.“ Citován Maův projev na zasedání Nejvyšší státní konference z 25. ledna. RMRB, 26. ledna 1956, s. 1.

⁴⁷ 《中国农村的社会主义高潮》Mao Zedong Xuanji V, s. 224.

⁴⁸ 刘少奇. Předseda stálého výboru VSLZ, do září 1956 člen Sekretariátu ÚV KS, od září 1956 místopředseda ÚV KS a člen Politbyra a Stálého výboru Politbyra ÚV.

oproti Maovu charismatickému.⁴⁹ Té se podařilo například prosadit v RMRB v polovině roku 1956 vydání úvodníku, kritizujícího zbrklou, tedy Maovu linii.⁵⁰ Je evidentní, že Strana a její zájmy, nebo alespoň zájmy její části, nebyly vždy totožné s Maovými, a je nutné to mít na paměti i v provádění politiky Sta květů a kampaně za nápravu stylu práce. Zmíněný článek v RMRB je také jeden z důkazů, že Maův vliv na stranický tisk byl v té době omezený.

Poté, co 31. 7. 1955⁵¹ vystoupil s kritikou příliš pomalého tempa socialistické transformace venkova a opatrných kádrů, kteří „vrávorají jako ženy se svázanými nožkami“,⁵² došlo k rychlému nárůstu počtu polosocialistických výrobních družstev. Maem zde vytyčený plán stoprocentního nárůstu⁵³ jejich počtu během čtrnácti měsíců byl splněn za pouhé čtyři měsíce.⁵⁴ Ti, co se původně stavěli proti rychlému tempu kolektivizace, museli na plenárním zasedání ÚV v říjnu 1955 provést sebekritiku. V prosinci 1955 Mao dále píše: „Situace v Číně prošla během druhé poloviny roku 1955 zásadní změnou. Ze 110 milionů rolnických domácností se 70 milionů stalo členy polosocialistických zemědělských výrobních družstev v reakci na výzvu ÚV KS Číny. Ve své zprávě z 31. července 1955 o kolektivizaci zemědělství udávám počet domácností v družstvech 16 900 000, během několika měsíců se počet zvedl o víc než 50 milionů. To je ohromná událost. ... Musíme uskutečnit socialistickou transformaci řemesel a kapitalistického průmyslu a obchodu před plánovaným termínem, abychom vyhověli potřebám rozvíjejícího se zemědělství. ... Rozsah a tempo industrializace a rozvoje vědy, kultury, vzdělání, zdravotnictví aj. nemůže dále postupovat dříve předpokládaným způsobem, ale rozsah musí být vhodně rozšířen a tempo urychleno.“⁵⁵

Problémy, které překotná transformace přinesla, nebraly Maovi na optimizmu. 25. ledna na konferenci Státní rady prohlásil: „Rychlost socialistické transformace v minulých měsících předčila naše očekávání. Dříve se někteří báli, že bude obtížné zdolat soutěsku socialismu, ale teď se zdá, že půjde snadno projít.“⁵⁶ Dál říká: „Mnoha věcí, které byly dříve považované za nemožné, lze dnes dosáhnout.“⁵⁷

⁴⁹ Mao se snažil ve vedení využívat své charisma velkého vůdce k prosazování vlastní ambiciózní politiky, často v podobě masových kampaní. To zmiňuje např. Cheek, s. 124.

⁵⁰ RMRB, 20. 6. 1956.

⁵¹ Projev byl zveřejněn až v říjnu 1955.

⁵² 《关于农业合作化问题》Mao Zedong Xuanji V, s. 168.

⁵³ Pracovní oddělení pro venkov ÚV plánovalo nárůst asi 55%, MacFarquhar (1974) s. 15

⁵⁴ MacFarquhar (1974) s. 15.

⁵⁵ 《中国农村的社会主义高潮》Mao Zedong Xuanji V, s. 222.

⁵⁶ 《社会主义革命的目的是解放生产力》Mao Zedong Wenji VII, s. 2, Wengao s. 22.

⁵⁷ RMRB, 26. ledna 1956, s. 1.

Konference ÚV a Zhou Enlaiova zpráva O otázce intelektuálů

Od 14. do 20. ledna se konala velká konference o otázce intelektuálů, které se účastnilo 1279 stranických kádrů svolaných ÚV, aby prodiskutovali problémy intelektuálů.⁵⁸ Hlavní projev o otázce intelektuálů přednesl Zhou Enlai. Zároveň tu byl prezentován návrh velmi ambiciózního Dvanáctiletého programu rozvoje zemědělství. Zhou Enlai ve svém projevu navrhl určité reformy, které měly podnítit nadšení intelektuálů a mobilizovat jejich síly k budování socialismu. V podstatě to odpovídalo požadavkům vysloveným v člancích, které předtím vycházely v RMRB. Mluví o tom, že by mělo být intelektuálům dáno více důvěry, jejich názory a výzkum respektován, zlepšeny pracovní i životní podmínky a systém povyšování a vytvořen plán pro přijímání intelektuálů do KS. Odhadoval, že do roku 1962 by mohla být třetina vyšších intelektuálů členy KS. Vstřícnější postoj ale neznamenal dát intelektuálům větší nezávislost na KS.

Hned na začátku Zhou prohlásil, že cílem konference je posílit stranické vedení intelektuálů a vědecké a kulturní práce celkově. Je to součást boje proti konservativnímu myšlení a za dokončení úkolů přechodného období. Připomíná, že v roce 1955 „na základě návrhu soudruha Mao Zedonga ÚV podniklo sérii bitev proti pravicovému konservativnímu myšlení ve Straně. Jejich důležitým výsledkem bylo, že se v organizacích a ve společnosti důkladně rozvinulo hnutí za vymýcení kontrarevoluce.“⁵⁹ Odhaduje, že bude v zásadě dokončeno během následujících dvou let.⁶⁰ Tento odhad potom zopakoval i konkrétně pro likvidaci kontrarevolucionářů

⁵⁸ Nebyla to jediná konference o otázce intelektuálů, podobnou svolalo i vedení Demokratické Ligy. Ta se konala od 11. do 16. ledna a 17. ledna o ní informovalo GMRB. To znamená, že se o ní veřejnost dověděla dříve než o konferenci ÚV. V GMRB se také píše, že přípravy probíhaly už od prosince. Prostřednictvím místních organizací kontaktovala Demokratická Liga přes 2000 intelektuálů, hlavně vysokoškolských učitelů, a pořádali s nimi diskuse. Místní organizace podaly písemné zprávy ústředí, které pak provedlo jejich analýzu, aby poskytlo podklady pro diskusi o otázce vyšších intelektuálů pro zasedání politického poradního shromáždění. Na konferenci Demokratické Ligy se shodli, že vyšší intelektuálové během minulých let díky péči KS udělali velký pokrok a dosáhli výsledků ve výchově nových sil, vědeckém výzkumu i budování státu, nicméně socialistické budování a transformace se prudce rozvíjí, což klade vyšší požadavky na intelektuály. Konstatují, že „vyšší intelektuálové co do počtu, politické a odborné úrovně ne zcela odpovídají neustále se zvyšujícím potřebám státu. Je třeba je sjednotit kolem KS, vyřešit jejich problémy, vážít si jejich socialistického nadšení, pomáhat jim v ideologické nápravě, překonat jejich nedostatky a plně rozvinout jejich potenciál, aby mohli lépe sloužit socialistickému budování státu.“ Jedná se o velmi podobné formulace jako v Zhou Enlaiovu projevu. Ten ale vyšel až 30. ledna.

⁵⁹ Zhou Enlai, RMRB 30. ledna 1956, s. 1.

⁶⁰ Zhou Enlai, RMRB 30. ledna 1956, s. 1.

skrytých mezi intelektuály, kteří měli představovat několik procent čínské inteligence: “Eliminování kontrarevolucionářů skrytých mezi intelektuály v minulém roce dosáhlo velkých úspěchů. Musíme pokračovat v tomto úsilí, aby během dvou let byli kontrarevolucionáři v zásadě eliminováni.”⁶¹

Zhou Enlai upozorňuje, že pokud se má „rychleji, více, lépe a hospodárněji rozvinout socialistické budování,“ je třeba se opírat o aktivní práci intelektuálů. Každá oblast socialistického budování vyžaduje čím dál víc účast intelektuálů, proto je nutné správně vyřešit jejich otázku, mobilizovat je a rozvinout jejich síly. Jen tak bude podle Zhou Enlaie možné dokončit úkoly přechodného období. Čína musí dohnat úroveň moderní světové vědy. Je třeba si uvědomit, že když Čína postupuje vpřed, ostatní také postupují rychle dopředu. Pouze pokud Čína zvládne nejmodernější vědu, bude moci mít pevnou obranu a silné moderní hospodářství.

Za zásadní problém Zhou Enlai považoval, že síla intelektuálů co do počtu, odborné úrovně a politického uvědomění neodpovídá potřebám rychlého rozvoje socialistického budování. Navíc se v jejich využívání a odměňování vyskytují některé neracionální jevy, zejména sektářství vůči intelektuálům mimo stranu, které brání intelektuálům plně rozvinout síly. Hlavním úkolem Strany v otázce intelektuálů je podle Zhoua posílit vedení, napravit nedostatky, přijmout sérii účinných opatření, co nejlépe mobilizovat a rozvinout současné síly intelektuálů, neustále zvyšovat jejich politické uvědomění, značně rozšířit jejich řady výchovou nových intelektuálů, aby síly intelektuálů odpovídaly neustále se zvyšujícím potřebám státu.

Aby byly síly intelektuálů plně rozvinuty, je třeba racionalizovat jejich využívání. Zhou Enlai mluví o tom, že v některých organizacích jsou intelektuálové, kteří nemají co dělat a nudí se, někteří profesori na vysokých školách nemají přednášky, přestože by mohli vyučovat, existuje i malá menšina intelektuálů, kteří nemají práci. Kromě toho asi deset procent intelektuálů nepracuje v oboru, který vystudovali. Takové plýtvání je třeba odstranit. Dále je jim třeba dát důvěru a podporu. Vyšší intelektuálové mají často komplikovanou minulost, je třeba jejich případy vyřešit, správně jejich minulosti rozumět a ne o nich dlouhodobě pochybovat. Zároveň ale varuje i před jejich přeceňováním, které pak vede k polevování bdělosti a zanedbávání nápravy.

Dál požaduje, aby byly dány intelektuálům potřebné pracovní podmínky a přiměřená péče a odměny. Mnoho intelektuálů má pocit, že tráví příliš mnoho času schůzemi neprofesního rázu a administrativní činností. Je třeba zajistit aby alespoň 5/6 pracovní doby, tedy 40 hodin týdně bylo vyhrazeno na vlastní odbornou činnost. Je nutné, aby vědci dostali potřebnou literaturu, materiály a pracovní vybavení, aby

---

⁶¹ Zhou Enlai, RMRB 30. ledna 1956, s. 2.

jim byli poskytnuti asistenti, je třeba zvýšit výdaje výzkumných ústavů a vysokých škol na knihy, racionalizovat využívání knih, posílit roli knihoven, zásadním způsobem zlepšit dovoz knih a periodik ze zahraničí, rozšířit výuku cizích jazyků a posílit překladatelskou práci významných zahraničních publikací.

I životní podmínky a bydlení je třeba zlepšit, aby intelektuálové mohli všechnu svou energii věnovat práci a neztráceli čas každodenními problémy. Zvláště ve městech s velkým počtem obyvatel jako je Peking bydlí běžně několikačlenná rodina v jedné malé místnosti. Aby bylo možné tyto problémy vyřešit, je třeba vychovávat administrativní pracovníky příslušných jednotek, aby si všímali životních podmínek intelektuálů, odborové organizace by měly rozšířit služby pro intelektuály a hlavně je třeba zbavit se egalitářských tendencí v odměňování, držet se principu každému podle jeho zásluh a upravit vhodným způsobem platy intelektuálů. Příslušná oddělení by měla vytvořit a v nejbližší době zveřejnit nový systém povyšování. Dále je třeba poskytovat intelektuálům dostatek politické péče, protože prý zatímco si někteří stěžují na příliš mnoho schůzí a aktivit, ještě více je těch, kteří si stěžují na jejich nedostatek. Nadále je samozřejmě třeba pomáhat intelektuálům v sebenápravě.

Zhou připomíná, že nedostatek vzájemného pochopení mezi Stranou a intelektuály není způsoben jen sektářstvím některých kádrů, kteří se dostatečně nesnaží s intelektuály sblížit, ale často je chyba na straně intelektuálů, jejichž část má rezervovaný nebo dokonce odmítavý postoj k socialismu: „V našich podnicích, školách, organizacích, ve společnosti, všude jsou takovíto intelektuálové: Neumí ve vztahu mezi KS a KMT a ve vztahu čínského lidu a imperialismu rozlišit mezi nepřitelem a námi, nejsou spokojeni s politikou strany a lidové vlády, nostalgicky vzpomínají na kapitalismus nebo dokonce feudalismus, staví se proti Sovětskému svazu, nechtějí se učit od Sovětského svazu, odmítají studovat marxismus leninismus nebo ho dokonce kritizují, opovrhují prací a pracujícím lidem, opovrhují kádry původem pracujícího lidu, nechtějí se sblížit s rolníky a dělníky a s rolnickými a dělnickými kádry, progresivní intelektuály mají za oportunisty, způsobují spory nejen mezi stranou a intelektuály, ale i uvnitř inteligence, jsou namyšlení a považují se za první v Podnebesí, nejsou schopni přijmout ničí vedení a kritiku, odmítají prospěch lidu a společnosti, na všechno pohlížejí z pohledu osobního prospěchu, to, co je v souladu s jejich osobním zájmem, vítají a co není, odmítají. Jen velmi málo intelektuálů má všechny tyto nedostatky, ale lidí, kteří mají jednu nebo několik ze zvýše zmíněných chyb, takových není málo. Nejen zaostalí intelektuálové, ale i mezi částí středních intelektuálů se vyskytují některé z těchto chybných názorů. Úzkoprsost, arogance, namyšlenost, nahlížení na věci z hlediska osobního prospěchu, těchto neduhů není málo ani mezi progresivními intelektuály. Pokud tyto intelektuálové nezmění své postoje, i kdybychom se my snažili sblížit sebevíc, vždy

bude mezi námi nedostatek vzájemného pochopení.“ Proto je nutné intelektuály napravit.

Nápravě intelektuálů je věnována značná část projevu. Podle Zhou Enlaie je mezi vyššími intelektuály asi 40% progresivních, kteří aktivně podporují komunistickou stranu a lidovou vládu, aktivně přijali socialismus a aktivně slouží lidu. Umírnění neboli střední intelektuálové, kteří podporují KS a lidovou vládu, obvykle zvládnou svůj úkol, ale v politickém ohledu nejsou dost aktivní, představují asi 40%. Deset procent tvoří zaostalí intelektuálové, kteří postrádají politické uvědomění anebo se ideologicky staví proti socialismu. Kontrarevolucionáři a další špatné elementy tvoří zbývajících několik procent. Navíc mnoho progresivních intelektuálů stále podle Zhou Enlaie vykazuje větší či menší míru buržoasního idealismu a individualismu.

Zhou požadoval dosáhnout vymýcení kontrarevolucionářů během dvou let. Zároveň ale upozorňuje, že je třeba rozlišovat mezi kontrarevolucionáři a těmi, kteří s nimi byli pouze v běžném sociálním kontaktu. Co se týče těch, kteří v minulosti měli kontakty s kontrarevolučními organizacemi, ale po osvobození své stanovisko změnili, tak pokud podali přijatelné doznání, mělo by se s nimi zacházet jako s normálními lidmi.

Nestačí napravit jen zaostalé elementy, ale je třeba vychovávat ty střední, aby se stali progresivními, a progresivním je třeba pomáhat, aby dál postupovali vpřed a zbavili se ideologického vlivu kapitalismu, subjektivismu a idealismu. Podle Zhoua je náprava intelektuálů odrazem třídního boje a bez určitého boje se tedy neobejde. Nicméně v ideologické nápravě je nutné, aby změna vycházela z osobní iniciativy, a není možné to tedy řešit hrubými metodami. Dříve se stávalo, že se používaly hrubé metody vůči vědcům a vědeckým problémům, to je třeba napravit. Pokud se někdo drží ideologicky chybných názorů, ale svými projevy nebo jednáním neodporuje lidu, pokud dokonce chce svými vědomostmi a energií pracovat pro lid, musíme zároveň s kritikou chybného myšlení trpělivě čekat a pomáhat jim, až postupně prozřou.

Zhou se domnívá, že pokud bude práce probíhat plánovaně, bude možné dokončit převýchovu intelektuálů během přechodného období a nadále se pak intelektuálové stejně jako všichni ostatní budou neustále napravit studiem a praxí. Zároveň odhaduje, že pokud každá jednotka vytvoří plán nápravy intelektuálů, včetně sedmiletého plánu na léta 1956-1962 a ročních plánů, a bude je usilovně provádět, na konci druhého pětiletého plánu bude progresivních elementů mezi vyššími intelektuály víc než tři čtvrtiny, a počet zaostalých se sníží na zhruba pět procent.

Zhou Enlai říká, že není možné přesně odhadnout, jak dlouho bude trvat, než čínská věda dosáhne přední světové úrovně. Vytyčil ale úkol přiblížit se přední světové úrovni v nejnaléhavějších vědních oborech do konce třetí pětiletky, tedy do roku 1967. Je sice nutné se při zbavování zaostalosti opírat o pomoc Sovětského svazu, ale je to třeba provádět systematicky a není možné se trvale spoléhat jen na SSSR s tím, že se Čína zaostalosti hned tak nezbaví, a odhodit národní hrdost. Je třeba vypracovat plány na vysílání nejlepších odborníků a absolventů na jedno až dvouleté studium a výzkum do SSSR, pozvat odborníky ze SSSR a dalších států, aby pomohli ustavit výzkum, organizovat velké skupiny vědeckých a technických pracovníků, aby se učili od odborníků, kteří jsou v Číně, soustředit nejlepší vědce a absolventy na vědecký výzkum, rozvinout výzkum na vysokých školách a usilovně vychovávat novou vědeckou sílu.

Kritizuje nedostatek plánování ve vědě v minulosti. To má být napraveno. Zhou říká, že Státní rada již pověřila státní plánovací komisi, aby ve spolupráci s jednotlivými ministerstvy během tří měsíců vytvořila dlouhodobý plán rozvoje vědy na léta 1956-67. Při sestavování je třeba mít na paměti, že je nutné, aby se za těchto dvanáct let úroveň nejnaléhavějších vědeckých a technických oborů přiblížila úrovni SSSR. Kromě dlouhodobého plánu, který měl být vypracován do konce dubna, požadoval vytvoření konkrétních dvouletých plánů na léta 1956 a 1957. V závěru konkrétně rozdělil odpovědnost za práci v otázce intelektuálů: Administrativní problémy týkající se intelektuálů bude řešit Oddělení expertů, které ustaví Státní rada. Do té doby budou jednotlivá ministerstva řešit problémy intelektuálů podle direktiv ÚV. Příslušná ministerstva budou odpovědná i za politické otázky, ideologickou nápravu a likvidaci kontrarevolucionářů. Jejich práci v tomto ohledu mělo koordinovat a dohlížet na ní Oddělení propagandy ÚV. To by mělo často kontrolovat, jak jednotlivá ministerstva a oblasti provádí politiku ÚV vůči intelektuálům, kontrolovat jejich pracovní plány a realizaci těchto plánů a napravovat nedostatky v jejich práci. Odpovědnost za přijímání intelektuálů do KS připadla Organizačnímu oddělení ÚV a na práci demokratických stran mezi intelektuály mělo dohlížet Oddělení ÚV pro jednotnou frontu. Práce odborů mezi intelektuály podléhala dozoru Celostátní federace odborových svazů, která na vážných problémech měla spolupracovat s oddělením propagandy. Aby se posílilo vedení, zlepšila kontrola a řešení problémů intelektuálů, stranické výbory na všech úrovních a příslušná ministerstva a oddělení měla ustavit zvláštní orgány a pravidelně svolávat speciální konference. Zhou zakončil projev slovy, že se jistě v nepříliš dlouhé době uskuteční velká výzva soudruha Mao Zedonga: Čína se objeví ve světě jako kulturně vysoce vyspělý národ.

V RMRB se píše, že na konferenci bylo předneseno celkem šedesát jedna projevů, všichni souhlasili s Zhou Enlaiovým projevem, shodli se, že role intelektuálů v rychle se rozvíjícím socialistickém budování je čím dál významnější a jejich síly zdaleka neodpovídají současným potřebám. Proto je nutné posílit stranické vedení, plně je motivovat a rozvinout jejich současné síly, pomoci jim v nápravě, rozšířit jejich řady a zvýšit jejich odbornou úroveň. Ocenili úspěchy dosažené v politice sjednocení, výchovy a nápravy a zároveň odhalili mnoho nedostatků. Vznegli mnoho důležitých návrhů, jak zlepšit jejich využívání, jak jim dát důvěru a podporu, jak zlepšit jejich pracovní podmínky a platy, jak jim pomoci v nápravě a jak v nejbližší době rozvinout vědu a kulturu, plánovaně zvyšovat jejich odbornou úroveň a rozšířit jejich řady.⁶²

Bod, ve kterém zjevně ale nepanovala shoda ve vedení, byla třídní příslušnost intelektuálů. Zhou Enlai ve svém projevu prohlásil, že většina intelektuálů již slouží socialismu a jsou součástí dělnické třídy. V únorové „Direktivě ústředí v otázce intelektuálů“⁶³ byli označeni za součást „pracujícího lidu.“ Mao ani Lu Dingyi se ve svých projevech k tomu nevyjadřovali a v květnovém dokumentu Oddělení jednotné fronty ÚV KS⁶⁴ stojí: „Intelektuálové, kteří patří do národní buržoasie či horní vrstvy drobné buržoasie vesměs nemají výrobní prostředky, kontrolují hlavní část moderní vědy a kultury, mají poměrně dost patriotického cítění a politického uvědomění. Velká většina intelektuálů se během několika let po osvobození stala co do společenského postavení součástí dělnické třídy a v politickém stanovisku se stále víc posunuje směrem k dělnické třídě. Co se týče politiky, udělali velký pokrok, ale v různé míře v nich přetrvává buržoasní myšlení a styl práce. Mají stále různé vztahy s národní buržoasií a vzájemný vliv. Někteří mají vůči socialismu ještě výhrady nebo konflikty, proto je ještě třeba skrz práci jednotné fronty vůči nim provádět sjednocování, výchovu a nápravu, aby rozvinuli svou aktivitu a sloužili socialistickému budování.“⁶⁵

Z celého Zhouova projevu je ovšem zřejmé, že ani on, u kterého se dá předpokládat vstřícnější vztah k intelektuálům než u Maa, neměl o intelektuálech a jejich politickém stanovisku zvláštní iluze. V podstatě šlo o rozdíl mezi sovětským chápáním, kde byla kapitalistická třída definována držbou výrobních prostředků a s dokončením socialistické transformace buržoasie přestala existovat, a více čínským či Maovým chápáním, podle kterého byla třída definována svou ideologií a světovým názorem. Pro Maa intelektuálové součástí pracující třídy, natož dělnické, nebyli. Podle Maa na intelektuály ve Straně nejlépe sedí označení maloburžoasní. Pro Maa

⁶² 《中共中央关于知识分子问题的会议》RMRB, 30. ledna 1956, s. 1.

⁶³ 《中共中央关于知识分子问题的指示》.

⁶⁴ 《中共中央统战部关于统战部门对知识分子的统一战线的工作的意见》.

⁶⁵ Yang Fengcheng (2005) s. 112.

přítom znamenal buržoasní a maloburžoasní pohled prakticky totéž.⁶⁶ Pokud měl takovýto názor na intelektuály ve Straně, nelze předpokládat, že by měl zvlášť vysoké mínění o těch ostatních. I z toho se zdá velmi nepravděpodobné, že by Mao, jak se někdy uvádí, přecenil ideologickou transformaci intelektuálů, když je vyzval ve svém projevu Ať rozkvetou sto květů, ať soupeří sto škol k diskusi. Podle Li Shenzhi⁶⁷ Maovo třídní dělení na základě ideologie a jeho teorie rozporů uvnitř lidu vedlo k tomu, že Mao na rozdíl od Stalina své nepřátele většinou nelikvidoval. To, že v SSSR od 30. let teoreticky neexistoval třídní boj, způsobilo, že Stalin své ať skutečné či domnělé nepřátele označoval za různé agenty a trestal je smrtí. Mao oproti tomu přijal existenci nepřátelských elementů, kritika a boj byly nutné, ale neoznačoval je za agenty a mohl se držet hesla nikoho „nezabíjet a většinu nezavírat.“⁶⁸ Mao se v tomto zřejmě svou povahou od Stalina zásadně lišil. I MacFarquhar píše, že mezi Maem a Stalinem byl obrovský rozdíl v zacházení s oponenty a že Mao byl vůči bývalým nepřátelům tolerantní a trval na sjednocování se všemi bývalými oponenty, s kterými se dalo. Jediný člen Politbyra, který se stal obětí čistky poté, co se KS dostala k moci, byl Gao Gang, který se stal zřejmě obětí ambic nahradit Liu Shaoqiho a Zhou Enlaie. Zhou Enlai a Zhang Wentian, kteří byli ve vedení v r. 1956, byli na začátku 30. let Maovi odpůrci. I Li Lisan a Wang Ming byli stále v ÚV.⁶⁹ To se pak ovšem změnilo za Kulturní revoluce. Do jisté míry k tomu mohlo přispět Chruščovovo odhalení Stalina.

Mao vystoupil s projevem poslední den konference o intelektuálech. Projev nebyl oficiálně zveřejněn, o jeho obsahu se v RMRB pouze říkalo: „(Mao) vyzval celou Stranu, aby usilovně studovala vědecké poznatky a sjednotila se s intelektuály mimo Stranu a tak bojovala za rychlé dosažení přední světové úrovně ve vědě.“⁷⁰ To zřejmě mělo posvětit Zhou Enlaiem představenou novou politiku ÚV.

Zhou Enlaiova zpráva ukazuje na vstřícnější postoj k intelektuálům a snahu získat jejich podporu v budování Číny. Šlo ale jen o dílčí změny, nikoli o zásadní obrat politiky či uvolnění kontroly. Naopak mluví o nutnosti posílit stranické vedení

⁶⁶ Yang Fengcheng (2005) s. 115, *The Secret Speeches*, s. 332-3.

⁶⁷ Li Shenzhi 李慎之 byl po roce 1949 zástupce ředitele a vedoucí skupiny redaktorů zahraničního oddělení zpravodajské agentury Xinhua, měl na starosti Cankao ziliao a Cankao Xiaoxi, v l. 1954-57 byl tajemníkem Zhou Enlaie pro zahraniční vztahy, v hnutí proti pravičákům byl označen za pravičáka a zbaven členství v KS.

⁶⁸ 一个不杀， 大部不抓. Li Shenzhi in *Liuyue xue*, s. 130.

⁶⁹ MacFarquhar (1974) s. 47.

⁷⁰ 《中共中央关于知识分子问题的会议》RMRB, 30. ledna 1956, s. 1. Celý projev je v Mao Zedong Sixiang wansui. Mao se tu otázce intelektuálů příliš nevěnoval, hlavním tématem bylo odporování pravicovému konservatismu. Vysvětluje tu, že jsou dva způsoby vedení – rychlejší a lepší a pomalejší a horší. Podle něj se dá v kolektivizaci, socialistické transformaci průmyslu a obchodu a otázce intelektuálů postupovat oběma způsoby, ale vedoucí orgány by měly propagovat rozvoj a nikoli ústup, ale upozorňuje, že tomu tak vždy není a připomíná, že např. ministerstvo zemědělství v určité době podporovalo regresi, když chtělo zrušit některá družstva. Takovýto přístup má odporování konservatismu napravit.

a pomáhat intelektuálům v nápravě. Není tedy vhodné v této chvíli mluvit o tání nebo liberalizaci.⁷¹ Nikde není zmíněna ani potřeba svobodné diskuse ve vědě. Ve stejném duchu včetně důrazu na nápravu se nesla i únorová direktiva ÚV o otázce intelektuálů.⁷²

Následující den po zveřejnění Zhou Enlaiovy zprávy o intelektuálech GMRB otisklo nadšenou odezvu intelektuálů a představitelů demokratických stran. Stejný den, tedy 31. ledna byla otištěna i politická zpráva Zhou Enlaie, kterou pronesl 30. ledna na zasedání celostátního výboru Čínského lidového politického poradního shromáždění. I zde se věnoval intelektuálům, v zásadě zopakoval to, co řekl ve své zprávě na konferenci ÚV, i když se tu méně věnoval ideologickým nedostatkům intelektuálů a víc zdůraznil nedostatky v práci na straně KS. Otázka intelektuálů byla jedním z hlavních témat konference. Projev týkající se intelektuálů s názvem Poslání intelektuálů v přílivu socialistické revoluce přednesl jakožto místopředseda celostátního výboru Čínského lidového politického poradního shromáždění a zároveň přední intelektuál Guo Moruo.⁷³ Ten k ideologické nápravě intelektuálů říká: „Nelze si představit, že je možné jen tak, bez poměrně dlouhého těžkého ideologického boje dosáhnout toho, aby intelektuálové své ve staré době dlouho pěstované zaostalé statkářské a buržoasní myšlení změnili na pokrokové myšlení dělnické třídy a přizpůsobili světový názor a styl práce socialistickým požadavkům. Bez ohledu na to jak mírný bude větřík a drobný déšť, nelze se vyhnout rozcuchaným vlasům a zmáčenému oděvu.“⁷⁴ Debaty o intelektuálech na tomto zasedání nic nového nepřinesly.

Optimistickou atmosféru socialistického budování na začátku roku 1956 doprovázela snaha učinit odívání barevnější a stylovější. Na schůzi organizované Svazem mládeže a Svazem žen 1. února bylo rozhodnuto, že současná móda nereflexuje rostoucí barevnost a štěstí čínského lidu v jejich novém životě. Bylo

⁷¹ Jak někde dělá Goldman (The Secret Speeches, s. 39) nebo MacFarquhar v The Origins of the Cultural Revolution (např. s. 33, 75, 311).

⁷² 《中共中央关于知识分子问题的指示》, viz Yang Fengcheng, s. 111. Zároveň ale v článku na s. 53 Yang Fengcheng říká, že už v lednu 1956 Lu Dingyi prohlásil: „ve vědeckých, uměleckých a technických otázkách bychom měli dát volnou ruku, povzbudit stranické i nestranné intelektuály k diskusi a nechat intelektuály vyjadřovat vlastní názor, rozvinout individuální schopnosti, zvolit si vlastní styl, měli bychom dovolit existenci různých vědeckých škol a vznik nových vědeckých škol. Mohli by se mezi sebou navzájem kritizovat, ale kritika rozhodně nemůže být formou nálepkování.“ cituje tu Gong Yuzhi, Liu Wusheng 龚育之、刘武生 《“百花齐放、百家争鸣”的提出》 GMRB, 21. května 1986. Pak ještě cituje na s. 54 《党的文献》1990/3, kde se říká, že Lu Dingyi 27. dubna prohlásil: „v otázkách vědecké, umělecké a technické povahy musíme nechat svobodu, musíme odlišit problémy politicko ideologické povahy od problémů vědecké, umělecké a technické povahy.“

⁷³ 郭沫若《在社会主义革命高潮中知识分子得使命》, RMRB, 1. února 1956, s. 2. Guo Moruo byl spisovatel, historik, místopředseda celostátního výboru ČLPPS, náměstek stálého výboru VSLZ, ředitel Čínské akademie věd a předseda Svazu literárních a uměleckých kruhů.

⁷⁴ 郭沫若《在社会主义革命高潮中知识分子得使命》, RMRB, 1. února 1956, s. 2.

řečeno, že krásné oděvy nemají nic společného s buržoasní dekadencí. V březnu se konala módní výstava, která musela být pro velký zájem prodloužena. V květnu měl Liu Shaoqi říci úředníkům pro vysílání: „Rozhlasové vysílání by mělo mít úzký vztah k myšlení, životu a potřebám lidu. Například v poslední době se mnoho lidí v Pekingu zajímá o módu. Je na vás, abyste toto a podobná témata neopomíjeli.“⁷⁵

Atmosféru národní harmonie narušil Chruščov, když odhalil Stalina v tajné řeči na 20. sjezdu KSSS v únoru 1956. Podle Li Shenzhi byl 20. sjezd pro Mao zásadní událostí a jako takový pak dominoval posledním 20 letům Maova života.⁷⁶ Původně Mao považoval rok 1956 za rok velkého vítězství. 15. ledna na shromáždění dvou set tisíc lidí na Tian'anmen vyslechl radostnou zprávu, že Peking dokončil socialistickou transformaci. Jak již bylo řečeno, Mao považoval rychlou socialistickou transformaci za svůj úspěch, a tak byla i prezentována v tisku. Mao v sobě dost pravděpodobně viděl čínského Stalina⁷⁷ a v kampani proti Stalinovu kultu osobnosti viděl implicitní útok na svůj kult. Stalina sice v lásce neměl, ale Chruščovova snaha o oddělení Stalina jako člověka a systému, kterému vládl, přišla Maovi absurdní a nebezpečná. Chruščovova kritika Stalina mohla zdiskreditovat celé komunistické hnutí, za jehož vedoucí postavu se Mao po Stalinově smrti považoval.

Chruščovova řeč sice byla tajná, ale v Číně se o ní vědělo dost. Ústředí totiž rozhodlo překlad, který z Moskvy přivezl Zhu De,⁷⁸ vytisknout a v podobě brožur bez titulu na hřbetě, pouze s vytištěným nápisem „vnitřní materiál, pozorně uchovávejte“ je distribuovalo spolu s Cankao ziliao, Referenčními materiály, které byly sice určeny jen vysokým kádrům, ale nebyla to přísně tajná publikace. Takže obsah se značně rozšířil.⁷⁹ Navíc cizojazyčná knihkupectví prodávala Worker's Daily KS USA, kde byl otištěn celý text Chruščovovy zprávy v angličtině.

Čínskému vedení trvalo po návratu generálního tajemníka ÚV Deng Xiaopinga z Moskvy 3. března něco přes měsíc, než vytvořilo oficiální analýzu Stalinova problému. Teprve 5. dubna vyšel v RMRB článek O historické zkušenosti proletariátu.⁸⁰ Hlavním tvůrcem byl zřejmě zástupce vedoucího propagandy Hu Qiaomu.⁸¹ Mao později vyjádřil svůj souhlas s tímto článkem. Důraz na teorii rozporů při vysvětlování Stalinových chyb nese Maovy stopy. Mao v celém článku není vůbec zmíněn, ale na jeho obranu článek poukazoval, že už v červnu 1943 ÚV přijalo rozhodnutí v otázce vedení, které bylo přesně namířeno proti

⁷⁵ MacFarquhar (1974) s. 38.

⁷⁶ Li Shenzhi, in Liuyue xue, s. 118.

⁷⁷ Li Shenzhi, in Liuyue xue, s. 120.

⁷⁸ 朱德. Místopředseda ČLR a vrchní velitel LOA.

⁷⁹ Li Shenzhi, in Liuyue xue, s. 117.

⁸⁰ 《关于无产阶级专政的历史经验》.

⁸¹ 胡乔木. Zástupce vedoucího oddělení propagandy ÚV, vedoucí Ústřední správy zpravodajské činnosti, člen ÚV a Maův tajemník.

„sebebovyšování, individualistickému heroismu a kultu osobnosti.“ To implikovalo, že Mao vedl v KSČ boj právě proti zločinu, z něhož byl obviňován Stalin. Pro členy KSČ byla nářezka naprosto jasná, protože z Maových sebraných spisů museli vědět, že příslušné rozhodnutí ÚV bylo napsáno samotným Maem.⁸² Článek také prosazoval pozitivní roli vůdců: „Marxisté leninisté mají za to, že vůdci hrají v historii důležitou roli. Lid a jeho strany potřebují průkopníky, kteří jsou schopni reprezentovat zájmy a vůli lidu, stát v čele historického boje lidu a sloužit jako jejich vůdci. Je naprosto špatné popírat roli jednotlivce, roli průkopníků a vůdců.“⁸³ Kromě toho článek varoval před nebezpečím subjektivismu, byrokratismu a dogmatismu. To nebylo nic nového pro ty členy KS, kteří prošli kampaněmi v letech 1942-4 za nápravu stylu práce. Subjektivismus a byrokratismus byly dvě ze tří zel, na něž Mao útočil v projevech, kterými tehdejší kampaň zahájil.⁸⁴ Mohli se dohadovat, zda jde o předzvěst další nápravné kampaně. Ta začala ale až o více než rok později.

Mao na kritiku Stalina reagoval ve svém projevu Deset velkých vztahů,⁸⁵ který v té době ovšem nebyl zveřejněn. Podle Maa Stalinovy zásluhy převažují nad jeho chybami, negativní aspekty vztahuje k jejich historickému kontextu. Výsledkem je hodnocení Stalina poměrem 7:3,⁸⁶ který se v ČLR dnes používá v hodnocení Maa. Zároveň Mao ale upozorňuje na chyby, kterých se Stalin dopustil ve vztahu k čínské revoluci. Připomíná, že co se týče Číny, Stalin se často mýlil a Mao, který se proti němu stavěl, měl pravdu.

Přesto bylo v důsledku kritiky kultu osobnosti na 8. sjezdu KS v září 1956 vyškrtáno ze stanov KS Číny Mao Zedongovo myšlení, které tam bylo zařazeno vedle marxismu leninismu na předchozím sedmém sjezdu o jedenáct let dříve. Mao, který si na své pozici zakládal, těžko mohl být spokojen, ale zároveň s tím nemohl nic dělat.

Po Zhou Enlaiově projevu následovala na jaře 1956 různá praktická opatření, jako zlepšení životních podmínek intelektuálů, zvýšení platů, omezení jejich politických, společenských a administrativních povinností, zlepšení pracovních podmínek, dávala se ocenění za vynikající výzkum, intelektuálové byli vyzýváni, aby žádali o členství v KS, nezaměstnaní intelektuálové měli být vyhledáni a zaměstnání.⁸⁷ Vedení měst a provincií zkoumala situaci týkající se nezaměstnaných intelektuálů. V Shanghaii byl 1. září otevřen úřad pro zaměstnávání nezaměstnaných intelektuálů a v prvních dvanácti dnech se registrovalo 6800 lidí. Podobný úřad

⁸² MacFarquhar (1974) s. 44.

⁸³ RMRB, 5. dubna 1956, s. 2.

⁸⁴ MacFarquhar (1974) s. 46.

⁸⁵ 《论十大关系》. Projev pronesl 25. dubna 1956 na rozšířeném zasedání Politbyra ÚV.

⁸⁶ Tedy „třicet procent představují chyby a sedmdesát procent tvoří úspěchy.“ 《论十大关系》 Mao Zedong Xuanji V, s. 286.

⁸⁷ MacFarquhar (1974) s. 35.

vznikl i v Pekingu. Do 4. října, kdy ukončil činnost, se u něj registrovalo a bylo následně zaměstnáno 2900 intelektuálů.⁸⁸ Byla ustavena Státní plánovací komise pro vědecký rozvoj, která měla sestavit dvanáctiletý plán pro přírodní a společenské vědy. Čínská demokratická liga a Společnost 3. září, demokratické strany s poměrně velkou koncentrací intelektuálů, svolaly v únoru 1956 celostátní konferenci, jejichž hlavním tématem bylo „sjednocování a výchova intelektuálů a podpoření jejich ideologické převýchovy, aby se přizpůsobili požadavkům socialistické revoluce a budování.“⁸⁹ Zhang Bojun v projevu na konferenci Demokratické ligy prohlásil: „Úkolem Demokratické ligy jakožto pomocníka Strany je pomáhat Straně provádět stranickou politiku sjednocování, výchovy a nápravy vůči intelektuálům. ... Jestli chceme plně rozvinout potenciál intelektuálů, nejdůležitější je ideologická převýchova, zvýšení socialistického uvědomění. Socialistická revoluce je prudký třídní boj. ... Nelze si představit, že starý intelektuál bez těžké ideologické převýchovy může hladce vstoupit do socialismu. Většina intelektuálů prodělala změnu politického stanoviska a společenského postavení, ale nedá se říci, že by se stali co do ideologie, životního stylu a stylu práce dělnickou třídou. ... Pouze prostřednictvím ideologické převýchovy, úplným vymýcením myšlení, stylu práce a životního stylu, které zanechala stará společnost, se budou moci stát socialistickými intelektuály a ve věci socialismu v nejvyšší míře rozvinout aktivitu a tvořivost.“⁹⁰ Z těchto a mnoha dalších projevů je zřejmé, že byla stále zdůrazňována potřeba ideologické převýchovy, která navíc neměla být nijak mírná, a mluvit pro tuto chvíli o liberalizaci či tání je předčasné.

Například v únoru se rozvíjela kritika buržoasního pragmatismu a pravicového konservatismu ve zdravotnictví kolem bývalého náměstka ministra zdravotnictví He Chenga. Celostátní pracovní konference mezi úkoly, které je třeba provádět, na prvním místě jmenuje „aktivně a rázně kritizovat buržoasní pragmatismus a další chybné myšlení bývalého náměstka ministra zdravotnictví He Chenga, který se odtrhl od stranického vedení, přehlížel sílu mas, odtrhl se od politiky a byl zaujatý vůči lékařskému dědictví vlasti; je třeba rozhodně překonat pravicový konservatismus v lékařské práci.“ Teprve potom následuje potřeba rozšiřování řad a zvyšování úrovně.⁹¹

Situaci po Zhou Enlaiovu projevu co se týče vysokoškolských učitelů popsal na jaře 1957 sociolog, zástupce ředitele Ústředního institutu národností profesor Fei Xiaotong. Píše, že se výrazně zlepšily pracovní a ještě více životní podmínky, zvýšily se platy, mnoho profesorů, jejichž platy dříve stačily jen na zajištění základních

⁸⁸ MacFarquhar (1974) s. 331.

⁸⁹ Yang Fengcheng (2005) s. 120. O konferencích informovaly RMRB i GMRB 11. února.

⁹⁰ 张伯钧：《全盟更紧密地团结起来，充分发挥知识分子的积极性和创造性，努力改造自己，为完成伟大的社会主义事业而斗争》，GMRB 6. března 1956.

⁹¹ GMRB, 6. února 1956, s. 1.

potřeb, si teď mohou nakupovat knihy, těm, kteří mají hodně dětí nebo v rodině nemocného, se většinou dostalo zvláštních ohledů. Životní problémy byly v zásadě vyřešeny. Na mnohých školách je péče o vysoké intelektuály velice pozorná, například mají přednost u holiče, u lékaře nebo při nakupování a nemusí ztrácet čas ve frontách. Co se týče v minulosti nejvíce kritizovaného nedostatku času, od té doby, co bylo stanoveno 5/6 pracovní doby na profesionální práci, všechny vysoké školy to různými způsoby implementovaly a výsledek není špatný. V první polovině roku 1956 byl tento čas zaručen asi tři čtvrtinám profesorů na pekingských vysokých školách. Dále píše, že v srpnu v Kunmingu to byla jen jedna pětina profesorů na vysokých školách v Yunannu, které nebyl zaručen požadovaný čas na profesionální práci a na začátku roku 1957 na některých školách šlo pouze o jednu desetinu učitelů, kterým nebyl čas zaručen. Zvýšil se také nákup knih na školách. Především znamenal projev Zhou Enlaie potvrzení pozice intelektuálů v nové společnosti, a tím přinesl povzbuzení a změnu nálady intelektuálů, mezi nimiž měl podle Fei Xiaotonga v roce 1955 panovat pocit izolace. Inspirace, kterou Zhou Enlaiův projev znamenal, se podle něj dá těžko popsat. Někdo měl dokonce svůj pocit přirovnat k druhému osvobození.⁹²

Je sice pravda, že intelektuálové byli po předchozích kampaních opatrní, ale neznamená to, že by většinou neměli chuť, bude-li jim dána šance, se podílet na budování nové Číny. „Většina intelektuálů jsou vlastenci, všichni doufají že jejich vlast bude silná a prosperující. Tato jejich touha se v minulosti nenaplnila, ale dnes, pod vedením Strany a předsedy Maa, se Čína stala silnou světovou zemí. Předseda Mao řekl: „Číňané kteří představují čtvrtinu lidstva, povstali.“ ... Pro čínské intelektuály je to úžasná věc.“⁹³ Takový postoj nebyl ojedinělý a nevyskytoval se jen v novinových článcích. Zhang Yihe vzpomíná na vzrušení svého otce a Chu Anpinga⁹⁴ po Maově projevu o rok později v únoru. Právě díky tomuto postoji mohl vyvolat Maův projev O správném řešení rozporů uvnitř lidu takovou reakci ze strany intelektuálů. Zhang Yihe píše: „Všichni čínští intelektuálové byli stejní jako Zhang Bojun a Chu Anping, toužili dostat příležitost chopit se nějakého úkolu. Byla to jejich odpovědnost vůči společnosti, ale také potřeba sebepotvrzení. A Maův projev (O správném řešení rozporů uvnitř lidu) jejich touhu a potřebu povzbudil.“⁹⁵

⁹² 费孝通 《知识分子的早春天气》 v RMRB, 24. března 1957, s. 7.

⁹³ 季羨林 《我对知识分子问题的一些看法》, RMRB, 13. ledna 1956, s. 3.

⁹⁴ Chu Anping 储安平 byl členem Demokratické ligy a Společnosti 3. září. Vystudoval žurnalistiku a anglickou literaturu na universitě Guanghai v Shanghai, v 30. letech působil v nankingském deníku Zhongyang ribao, studoval politologii v Londýně a v době občanské války v r. 1946 založil čtrnáctidenník Guancha, který byl KMT vládou zrušen v r. 1948. V listopadu 1949 byl Guancha obnoven s Chu Anpingem jako šéfredaktorem. V r. 1950 byl Guancha přejmenován na Xin Guancha, změnil šéfredaktora a Chu Anping byl převelen na jiné místo. 1. dubna 1957 nastoupil jako šéfredaktor GMRB, za své působení v něm a svůj článek, ve kterém kritizoval Stranu, že se chová jako by ji podnebesí patřilo, byl označen za pravičáka a poslán na převýchovu prací. Pravděpodobně spáchal sebevraždu v r. 1966 za Kulturní revoluce.

⁹⁵ Zhang Yihe, s. 42.

„Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol“

Větší pestrost se začala prosazovat v politice vůči umění během března. Na tento vývoj mohlo mít vliv tání v Sovětském svazu. Krátce po začátku Festivalu národního moderního dramatu v Pekingu vydal Liu Shaoqi 8. března direktivu stranické organizaci ministerstva kultury o dramatu, ve které posvětil velkou míru tolerance v uvádění her a filmů a požadoval podporu čínské tradiční malby v souladu s linií rozkvétání sta květů: „Neměla by se provádět žádná drastická revize her. Všechny neškodné hry se mohou dávat. Ty škodlivé se také mohou po drobných úpravách v některých místech hrát. Některé staré hry mají bohatý vzdělávací význam a neměly by se měnit. Ti, kteří mají na starosti revizi her v dramatických a operních souborech, by se měli vyvarovat zbrklosti. ... Všechny filmy světa, pokud jsou progresivní nebo neškodné, se mohou importovat. ... USA do všeho plete železnou oponu, ale my ne. ... Naše politika je nechat rozkvést sto květů, ze starého vyvinout něco nového.“⁹⁶ Zástupce vedoucího Oddělení propagandy ÚV, místopředseda Čínského svazu literárních a uměleckých kruhů a Svazu spisovatelů Zhou Yang o týden později na symposiu o práci v literatuře a umění direktivu v podstatě zopakoval a prohlásil, že je třeba studovat progresivní kulturu kapitalistických zemí stejně jako SSSR. Mluvil také ve prospěch tradiční kultury: „Pokud chceme nechat rozkvést sto květů, první věc je zachovat a odkrýt národní dědictví.“⁹⁷ Slogan „Ať rozkvete sto květů, ať se ze starého rozvine nové“⁹⁸ poprvé použil Mao na začátku 50. let v politice vůči dramatu.⁹⁹ Jeho použití Liu Shaoqim a Zhou Yangem na začátku března by mohlo naznačovat, že čínské vedení v této chvíli, tedy ještě před oficiálním zhodnocením Chruščovovy tajné řeči, plánovalo jisté uvolnění v kultuře. Mohlo ovšem jít zatím jen o oživení staré politiky.

Nicméně v tisku se slogan Ať rozkvete sto květů objevil až 18. května.¹⁰⁰ Zhou Enlai měl na konferenci o opeře kunqu Shiwuguan tuto operu ocenit jako příklad politiky Ať rozkvete sto květů, ať se ze starého rozvine nové.¹⁰¹ O měsíc dříve v novinách nebyla o politice Ať rozkvete sto květů, která pak byla Lu Dingyim

⁹⁶ MacFarquhar (1974) s. 52.

⁹⁷ MacFarquhar (1974) s. 52.

⁹⁸ 百花齐放,推陈出新.

⁹⁹ MacFarquhar (1974) s. 53.

¹⁰⁰ To znamená, že v tisku se slogan Ať rozkvete sto květů objevil později než nový slogan, ať soupeří sto škol. Ať soupeří sto škol poprvé představilo GMRB 10. května.

¹⁰¹ 《文艺界人士举行昆曲“十五贯”座谈会——周总理称赞这个戏是“百花齐放、推陈出新”的榜样》, RMRB 18. května 1956, s. 1, Zhou Enlaiovo ocenění a tedy i slogan zmíněn i v úvodníku RMRB 18. května 《从“一出戏救活了一个剧种”谈起》.

v květnu vyzdvížena jako úspěšná politika, kterou je třeba rozšířit na celé umění, ani zmínka.¹⁰² Ale v článku 7. dubna se objevily některé myšlenky, které odpovídají duchu Lu Dingyiho projevu. Znamená to zároveň, že je nepředstavil až Mao 2. května. Šlo zejména o požadavek svobodné diskuse a odmítání hrubé kritiky: „Zároveň s podporováním dramatické tvorby je třeba dále rozvinout divadelní kritiku, aby se dramatické umění zdravě rozvíjelo, stavět se proti hrubé kritice, propagovat soudružskou kritiku a svobodnou diskusi. Je třeba respektovat nezávislé názory a osobitý umělecký styl dramatiků a umělců.“¹⁰³

Na konci dubna Mao svůj starý slogan At' soupeří sto květů, at' se ze starého rozvine nové, pozměnil na známé At' rozkvete sto květů, at' soupeří sto škol. V závěrečném proslovu k rozšířenému zasedání politbyra ÚV KS Číny 28. dubna 1956 Mao v pátém bodu prohlásil: „At' rozkvete sto květů v umění a ve vědě soupeří sto škol, to by se podle mě mělo stát naší politikou. ... Co se týče vědy, můžeme diskutovat ten či onen vědecký názor. Není žádoucí, aby jeden vědecký názor potlačil všechny ostatní.“¹⁰⁴

Jen o několik dní dříve, 25. dubna, Mao pronesl na rozšířeném zasedání politbyra zmiňovaných Deset velkých vztahů. Řeč, která z hlediska tehdejších posluchačů byla plná nových názorů, ale nebyla v té době zveřejněna.¹⁰⁵ Oficiálně vyšla až tři měsíce po Maově smrti v prosinci 1976, zřejmě v upravené podobě. Li Shenzhi ve své stati uvádí některé poznámky z původního projevu. Jde o takové formulace, které se rozhodně po hnutí proti pravičákům nemohly objevit: „Je třeba mobilizovat všechny pozitivní faktory, ... dokonce i kontrarevoluční síly; Lidé potřebují disciplínu, a také nezávislost, ... potřebný je kolektivismus, ale i liberalismus; ... Amerika se rozvíjí rychle, v jejím politickém systému jsou určité místa, z kterých se můžeme učit. Když se stavíme proti ní, stavíme se pouze proti jejímu imperialismu. ... Když někdo udělá chybu, je třeba zkoumat zda ji napraví. Neexistuje člověk, který nedělá chyby. Neučme se od Stalina. Stalin nenechal ty, kteří udělali chybu, chybu napravit, to není správné. ... V Sovětském svazu je jen jedna strana; Je lepší jedna strana nebo více stran? Zdá se, že více stran je přece jen lepší. ... At' žije KS deset tisíc let, at' žijí demokratické strany deset tisíc let.“ Velmi

¹⁰² Přesně o měsíc dřív, 18. dubna informovalo GMRB v článku 《话剧工作会议确定当前工作方针》 o pracovní konferenci o dramatu, která probíhala od 10. do 17. dubna, kde byla stanovena politika v dramatu a diskutován Dvanáctiletý program rozvoje. O politice At' rozkvete sto květů, at' se ze starého rozvine nové se vůbec nemluví.

¹⁰³ RMRB, 7. dubna 1956, s. 1: 《促进话剧艺术的发展和繁荣》 „Urychlit rozvoj a rozkvet dramatu“ Článek vyšel v souvislosti s konáním Prvního celostátního divadelního festivalu, který pořádalo ministerstvo kultury (第一届全国话剧观摩演出会). Zároveň s tím byl ale kritizován naturalismus v dramatu a jedinou správnou tvůrčí cestou byl stále socialistický realismus.

¹⁰⁴ 《在中共中央政治局扩大会议上的总结讲话》, Mao Zedong Wenji VII, s. 54.

¹⁰⁵ Li Shenzhi uvádí, že v Mao Zedong Xuanji V je verze zveřejněná 26. prosince 1976, upravená Deng Xiaopingem pro vydání v r. 1975 s cílem napravit levicové chyby KR, na základě textu z r. 1965, a zkontrolovaná Maem, Liuyue xue, s. 121.

podobná formulace je i v dnešním vydání: „Je lepší jedna strana nebo více stran? Teď se zdá že více stran je lepší. Bylo to tak v minulosti a bude to tak i v budoucnu. To znamená dlouhodobou koexistenci a vzájemný dohled. ... V tomhle se lišíme od SSSR.“ Ještě pokračuje: „Záměrně jsme nechali demokratické strany a dáváme jim možnost vyjadřovat své názory. ... Se všemi demokratickými osobnostmi, které vůči nám vznášejí dobře míněné námitky, se chceme sjednotit. ... Dokonce i ty, kteří nám spílají chceme tolerovat. Když jejich kritika není opodstatněná, vyvrátíme ji, je-li opodstatněná, přijmeme ji.“¹⁰⁶

Mao tímto zahájil důležitou politiku vůči demokratickým stranám, politiku dlouhodobé koexistence a vzájemného dohledu, která pak probíhala zároveň s politikou Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol, vyhlášenou jen o několik dní později. Protože velká část intelektuálů byla spjata s demokratickými stranami, nová politika pro ně znamenala povzbuzení. Mao novou politikou mohl reagovat na Chruščovovu tajnou řeč. Existovaly spekulace, zda když po dosažení socialismu zmizí buržoasie jako třída, budou potřeba strany, které by ji reprezentovaly. Ale Mao, a nakonec i čínská KS, definovali třídu ideologií, a jak řekl Liu Shaoqi na 8. sjezdu KS v září 1956: „Protože bude v myslích části pracujících ještě dlouho přetrvávat buržoasní ideologie, budou potřeba i strany, které by je reprezentovaly a pomáhaly jim v nápravě.“¹⁰⁷

Hlavním Maovým zájmem na jaře 1956 bylo stále hospodářství, v pěti z deseti vztahů se věnuje ekonomickým otázkám. I tady je vidět určitý odklon od sovětského modelu, když Mao požadoval více investic do lehkého průmyslu na úkor těžkého. Posléze došlo k určitým úpravám pětiletého plánu, zřejmě k nespokojenosti místopředsedy Státní rady a předsedy Státní plánovací komise Li Fuchuna. Obecně je deset velkých vztahů umírněnějších a obecnějších než Dvanáctiletý program rozvoje zemědělství, zřejmě i vzhledem k problémům, které překotná socialistická transformace, jejíž zbrkllost program ještě podpořil, přinesla. Problémy transformace je možné pozorovat už z úvodníku RMRB z 12. února 1956. Ten upozorňuje, že schválení transformace neznamena její ukončení, to bude vyžadovat ještě značný čas. Představuje rozhodnutí Státní rady, podle kterého má půl roku po schválení transformace výroba a řízení probíhat jako dřív, aby se mohla reorganizace a transformace plně připravit. Objevovaly se články, které varovaly před zvyšováním produkce na úkor kvality, a to ve všech oblastech včetně soudnictví. Zároveň na jaře 1956 probíhala snaha zlepšit životní podmínky obyvatel a zvýšit platy zaměstnanců. O potřebě zvýšit platy dělníků mluví Mao i v deseti vztazích.

---

¹⁰⁶ 《论十大关系》Mao Zedong Xuanji V, s. 279.

¹⁰⁷ MacFarquhar (1974) s. 49.

Krátce nato Mao představil novou politiku pro vědu a kulturu Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol. Vyložit ji měl v projevu na zasedání Nejvyšší státní konference 2. května,¹⁰⁸ zřejmě ne náhodou na zasedání státního a nikoli stranického orgánu. Projev ovšem nikdy nevyšel tiskem. Jeho obsah pravděpodobně poměrně věrně odráží projev, který o měsíc později, 26. května, pronesl vedoucí oddělení propagandy Lu Dingyi před zástupci intelektuálů z různých oborů na schůzi v Zhongnanhai. Toto Lu Dingyihovo vysvětlení Maovy politiky Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol bylo otištěno 13. června v RMRB. Bezprostředně neotiskovat projevy bylo pro Mao běžné. Tím, že nechal jejich obsah pouze někoho interpretovat, měl možnost je posléze vhodně upravit. Chyby mohly být vždy dány jen špatnou interpretací. Lu Dingyi byl také během Kulturní revoluce obviněn, že překroutil stranickou politiku a tedy i obsah Maova květnového projevu, nicméně na základě srovnání textu s jinými dostupnými Maovými projevy se to zdá nepravděpodobné.¹⁰⁹

Vedoucí oddělení propagandy Lu Dingyi říká, že byl požádán Guo Moruem, aby vyložil politiku KS vůči literárně umělecké a vědecké práci. Říká, že předseda Mao již na zasedání Nejvyšší státního zasedání vyhlásil, že v literární a umělecké práci Strana zastává politiku Ať rozkvetě sto květů, a ve vědě ať soupeří sto škol. Nicméně co se týče provádění této politiky, zkušeností je zatím málo a zdůrazňuje, že ji bude vykládat, jak on ji osobně chápe.

Nejdřív vysvětluje, proč byla tato politika vznesena a proč je na ni kladen důraz teprve teď. Pokud má Čína být silná a prosperující, potřebuje také vzkvétající literaturu, umění a vědu. A pokud má literatura, umění a věda vzkvétat, je třeba přijmout politiku Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol. Pokud v literární a umělecké práci bude dovoleno kvést jen jediné květině, bez ohledu na to jak tato květina bude krásná, nemůže být práce plně vzkvétající. Správnost politiky dokazuje na dramatu. Dříve se někteří stavěli proti pekingské opeře, ale Strana rozhodla v dramatu uskutečnit politiku Ať rozkvetě sto květů, ať se ze starého rozvine nové. Dnes všichni vidí, že tato politika byla správná a dosáhla velkých výsledků. Protože mezi různými dramatickými žánry existovala svobodná soutěž a vzájemné studium, drama se rychle rozvíjelo. I co se týče vědy má Čína historickou zkušenost. Odkazuje k době Letopisů a Válčících států, kdy spolu soupeřilo mnoho škol myšlení, a označuje ji za zlatý věk intelektuálního rozvoje Číny. To mohlo zároveň evokovat dobu Májového hnutí.

---

¹⁰⁸ Většinou se uvádí, že Mao představil slogan Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol 2. května 1956 v projevu na zasedání Státní rady, jehož text není k dispozici. Slogan se ale objevil již o několik dní dřív, v závěrečném projevu na rozšířeném zasedání Politbyra ÚV 28. dubna 1956. Jeho text je, na rozdíl od projevu z 2. 5. dnes znám. Nicméně zde nebyl dále vysvětlen. Lu Dingyi ve svém projevu říká, že tato politika byla vyhlášena Maem na zasedání Nejvyšší státní konference.

¹⁰⁹ viz MacFarquhar (1974) s. 92-96.

„Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol“ bylo sice výrazem svobody v umění, literatuře a vědě, ale pouze uvnitř lidu. Na „kontrarevolucionáře“ se svoboda nezávislého myšlení, debaty, tvůrčí práce, svoboda kritizovat, vyjadřovat a zastávat své názory na otázky umění, literatury nebo vědeckého výzkumu nevztahovala. Na škodlivý druh literatury jako je pornografická literatura nebo věci, které psal Hu Feng, je podle Lu Dingyiho správné pohlížet jako na mouchy, komáry, myši a vrabce a zbavit se jí. Stejně tak je správné odsuzovat názory Hu Shiho¹¹⁰ ve společenských vědách a v přírodních vědách kritizovat ty, kteří slepě uctívají USA nebo se snaží být nepolitici. Umění, literatura a vědecký výzkum jsou v blízkém vztahu s třídním bojem, byť to není totéž jako politika, která je přímou formou třídního boje. Přiznává, že v tomto směru se například v kritice Yu Pingboa objevily nedostatky, protože z politického hlediska byl bezúhonný. Jeho chyby byly jen v oblasti literatury a bylo tedy třeba je kritizovat z akademického a ideologického hlediska. Nicméně Hu Feng a Hu Shi byli podle Lu Dingyiho politickými kontrarevolucionáři, s nimiž bylo naloženo naprosto správně. Lu Dingyi upozorňuje, že boj proti zaostalým, idealistickým způsobům myšlení ale musí být veden i uvnitř lidu. Je sice svou podstatou odlišný od boje proti kontrarevolucionářům jako Hu Feng, s jejichž aktivitami je třeba skoncovat, ale i boj uvnitř lidu může být dost ostrý, byť je jeho cílem posílit jednotu mezi lidem.

Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol mělo jednak pomoci rozkvětu literatury a umění a zajistit, aby věda dostihla moderní světovou úroveň, zároveň bylo prostředkem ideologické nápravy. Svobodná diskuse je nutná, protože řešit ideologické problémy administrativními příkazy nemůže být efektivní. Pouze skrz veřejnou debatu může podle Lu Dingyiho materialismus postupně zvítězit nad idealismem. Cílem debaty tedy bylo přesvědčit intelektuály, aby přijali pohled KS. Debata měla vést k dobrovolnému a úplnému přijetí materialismu a dobrovolnému, nikoli jen vynucenému, sjednocení. Souvisí to s tím, že čínské KS nestačilo pasivní podrobení se ze strany intelektuálů, ale chtěla je opravdu převychovat. Co se týkalo otázek čistě umělecké a vědecké povahy, tam měla být svoboda vyjadřovat různé názory, kritizovat, reagovat na kritiku a diskutovat. Ovšem vše se vztahovalo jen na inteligenci uvnitř lidu. A nikdo si nemohl být jistý, že nebude označen za kontrarevolucionáře jako byl Hu Feng. Hu Fengovi k tomuto onálepkování stačilo, že se snažil získat pro intelektuály více svobody. Právě řada názorů, které prosazoval, se bude ozývat ve vrcholné fázi sta květů i z úst jeho dřívějších kritiků. Vlastně i sám Lu Dingyi, když říká, že literatura, umění a věda není totéž co politika, schvaloval Hu Fengův požadavek, že intelektuální a politická sféra by měly být odděleny. Na základě Maova textu O rozporech¹¹¹ se ale dal vysvětlit každý zvrát v politice.

¹¹⁰ 胡适. Filosof, esejista, přední osobnost Májového hnutí, studoval v USA, zastánce prosazení literatury v hovorovém jazyce. Odešel na Taiwan. V ČLR bylo v r. 1954 kritizováno jeho „reakční myšlení“ současně s kritikou Yu Pingboa.

¹¹¹ 矛盾论 ze srpna 1937.

Lu Dingyi v projevu několikrát zmiňuje kampaň za nápravu stylu práce ve Straně, která probíhala v r. 1942 v Yan'anu a doporučuje k důkladnému studiu základní dokumenty kampaně, tři Maovy projevy Přebudujeme naše školení, Za správný styl v činnosti Strany a Proti schematickým šablonám ve Straně,¹¹² které dává za vzor správné kritiky. Připomíná, že kampaň v Yan'anu byla namířena proti subjektivismu a především proti dogmatismu a varuje před dogmatickým postojem ve vědecké a umělecké práci. Kromě dogmatismu a subjektivismu požaduje pokračování boje proti sektářství.

Odkazy na nápravnou kampaň v Yan'anu jsou zajímavé. Naznačovaly další aspekt hnutí sta květů, totiž dovolit intelektuálům kritizovat kádry, aby se zefektivnilo fungování byrokratického aparátu. Tento aspekt se skutečně rozvinul až během hnutí za nápravu stylu práce, které bylo vyhlášeno na jaře následujícího roku, ale je dost možné, že jej Mao chystal už v tuto chvíli. Nápravná kampaň rozpoutaná v dubnu 1957 se přímo odvolávala na nápravu v Yan'anu a kritika, kterou vyvolalo, byla stejně jako ve 40. letech potlačena, a to ještě daleko tvrdším způsobem.

Některé myšlenky V Lu Dingyihovo projevu odpovídají tomu, co Mao přednesl v Deseti velkých vztazích. Lu Dingyi například říká, že na světě není člověk, který by vůbec nedělal chyby, nebo požaduje studium od všech, i nepřátelských států. Zároveň varuje před dogmatismem a mechanickým kopírováním při studiu SSSR a upozorňuje, že při studiu Sovětského svazu je třeba přizpůsobit se reálné čínské situaci. Zdůrazňuje potřebu učit se z vlastního kulturního dědictví a lidové moudrosti a uvádí příklady z tradiční medicíny, což ovšem nebylo nic nového, podobný požadavek se během jara objevoval běžně v tisku.

V projevu Lu Dingyihovo je patrný určitý posun oproti Zhou Enlaiovu lednovému projevu. Je ale třeba mít také na paměti, že Zhouův a Luův projev byly adresované různému publiku, Zhouův Ústřednímu výboru, Luův především intelektuálům. Nicméně to, že se KS pokusila povzbudit nezávislé myšlení a debatu v akademické sféře samo o sobě byl pokrok. Od svobodné debaty ve vědeckém výzkumu si KS slibovala jeho rozvoj. Debata měla být rozvinuta i v ideologickém boji, tam bylo ovšem cílem studium marxismu leninismu a dosažení jednoty dobrovolným souhlasem místo administrativními opatřeními a tlakem, což se ukazovalo být neúčinné.

Politika At' rozkvetě sto květů, at' soupeří sto škol byla sice oficiálně představena až Lu Dingyím 26. května, údajně na základě Maova projevu z 2.

¹¹² 《改造我们的学习》, 《整顿党的作风》 a 《反对党八股》 přeloženo podle Mao Ce-tung. Vybrané spisy sv. IV. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1957. Z ruštiny přel. Gustav Bareš.

května, ale už od 10. května vycházejí v GMRB články propagující novou politiku ve vědě Ať soupeří sto škol, tehdy ještě ve spojení se sloganem Svobodná diskuse. První článek, kde se o ní mluví, je zpráva agentury Xinhua z 9. května, kterou 10. května otisklo GMRB a až o den později i RMRB: Ve vědě je třeba provádět politiku Ať soupeří sto škol.¹¹³ V článku není vůbec řečeno, že je to politika vytyčená Maem či ÚV. Projevy, kde o ní Mao mluvil, nebyly otištěny. Zřejmě nemohly být známy širší veřejnosti, šlo o projevy na rozšířeném zasedání politbyra ÚV a zasedání nejvyšší státní konference. Článek pouze cituje náměstka ministra kultury Qian Junrue na konferenci zástupců modelových pracovníků: „Qian Junrui ... prohlásil: Abychom rychle zvládli moderní vědu, pozvedli úroveň naší vědy a techniky, měli bychom ve vědeckých problémech uskutečňovat svobodnou diskusi a politiku Ať soupeří sto škol. ... Řekl, že v otázkách vědecké a technické podstaty se nemáme bát, naopak máme podporovat formování škol s originálními názory. Měli bychom dovolit existenci různých názorů na jeden vědecký problém, rozvinout mezi těmito různými názory svobodnou debatu, aby se ve vzájemné diskusi věda neustále rozvíjela.“

V GMRB pak následovala řada dalších článků, v RMRB nikoli. 13. června vyšel projev Lu Dingyiho, ale jinak politiku Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol začalo RMRB více propagovat až od července. Je otázka, proč novou politiku RMRB v podstatě ignorovalo. Je zajímavé, že Mao politiku představil na zasedání nejvyšší státní konference, tedy státním a ne stranickým orgánem, poprvé je v novinách zmíněna náměstkem ministra kultury – tedy člověkem ve vládní a ne stranické funkci, a že je zpočátku propagována nestranickými novinami GMRB a nikoli orgánem ÚV - RMRB. A zřejmě nešlo o to, že GMRB bylo novinami zaměřenými na intelektuály. V lednu články o problémech intelektuálů vycházely především v RMRB a později, asi od července, se i RMRB začalo nové politice Sta květů věnovat.

Na různých konferencích se zřejmě o nové politice ve vědě rozvinula žhavá diskuse. „Jak implementovat ve vědě politiku „svobodná diskuse, ať soupeří sto škol“¹¹⁴ se stalo předmětem nadšené debaty vědců a učitelů. 18. května večer na konferenci svolané Společností 3. září přes třicet vědců, kteří se účastní tvorby programu rozvoje vědy, ve svých projevech vyjádřilo, že podporují tuto politiku a že ji budou svým vědeckým úsilím implementovat,¹¹⁵ píše GMRB. Dále je na příkladech ukazována prospěšnost existence různých vědeckých škol a jejich svobodné diskuse. Kromě provádění politiky „svobodné diskuse a soupeření sta

---

¹¹³ 《学术方面应该执行百家争鸣的方针——钱俊瑞在全国先进生产者代表会议上讲话》, GMRB 10. května, s.1, RMRB 11. května s. 2.

¹¹⁴ „自由讨论, 百家争鸣.“

¹¹⁵ Úvodník GMRB z 21. května, s. 1: Odvážně rozvinout svobodnou diskusi, uskutečnit „Ať soupeří sto škol“ 《大胆开展自由讨论, 做到“百家争鸣”》.

škol“ měli diskutovat na konferenci také otázku učení se od SSSR a USA a Velké Británie.

Začalo se mluvit o úplně nové době soupeření sta škol, o tom, že vytyčení této politiky oživilo atmosféru ve vědě, že během posledních dnů jsou všichni veselí, diskutují, zajímají se o novou politiku a řeší jak ji uskutečnit.¹¹⁶ Diskuse zjevně vzbuzovala možnost svobodné diskuse mezi idealismem a materialismem: „Musíme si vzít marxismus leninismus za vůdčí ideologii a ve vědě odvážně rozvinout svobodnou diskusi. Je nevyhnutelné, že se v procesu soupeření sta škol, během diskuse ve vědě, objeví idealistické myšlení. Samozřejmě musí být kritizováno, ale na člověka s takovýmto myšlením se rozhodně nemá útočit. Není třeba bát se kritiky, cílem debaty je dosáhnout pravdy. Protože pouze dialektický materialismus je správný a pravda se diskusí stává jasnější, čím víc bude materialismus bojovat s idealismem, tím víc se ukáže jeho síla. Zbytky idealistického myšlení se objeví jen díky svobodné diskusi a jen když se objeví, bude možné je kritizovat a kritikou, to znamená svobodnou diskusi, bude idealismus překonán. Pouze tak si lze skutečně osvojit pohled a metody dialektického materialismu.“¹¹⁷ Podobný pohled se vyskytoval i v dalších člancích. Cílem nové politiky po ideologické stránce bylo od samého začátku, a tak to chápali i intelektuálové, překonání idealismu a posílení a dobrovolné přijetí materialismu. Pokud se ukázalo, že tomuto cíli nemůže svobodná diskuse sloužit, bylo v podstatě přirozené ji ukončit.

Další v podstatě oficiální projev o politice Sta květů přednesl Guo Moruo, náměstek stálého výboru Všečínského shromáždění lidových zástupců, na 3. schůzi 1. Všečínského shromáždění lidových zástupců. Stejně jako Lu Dingyi ho prezentoval jako své osobní chápání politiky. Projev 19. června otisklo RMRB, 1. července pak vydalo článek o politice sta květů, jehož autorem byl Guo Moruo. Guo Moruovo pojetí politiky vyvolalo odmítavé ohlasy mezi intelektuály na stránkách GMRB. Guo Moruo v projevu Sto květů prezentuje jako Maovu politiku, nikoli politiku ÚV, a říká, že podle něj je Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol nejlepší politika, jak rozvinout nadšení a tvořivost vědeckých a kulturních

---

¹¹⁶ Úvodník 《要做到“百家争鸣”》 Musíme uskutečnit „Ať soupeří sto škol,“ GMRB 23. května, s.1.

¹¹⁷ Úvodník 《要做到“百家争鸣”》 Musíme uskutečnit „Ať soupeří sto škol,“ GMRB 23. května, s.1. Podobné názory i v dalších člancích. Například Cui Jingbo 崔敬伯 v Mé chápání politiky Ať soupeří sto škol 24. května v GMRB říká, že politika je nová jen co do znaků, ale ve skutečnosti vyjadřuje ducha ústavy, která v článku 87 zaručuje svobodu projevu a vydávání, a v článku 95 říká: ČLR zaručuje občanům svobodu vědeckého výzkumu, literární a umělecké tvorby a dalších kulturních aktivit. ČLR bude povzbuzovat a pomáhat tvůrčí práci občanů, kteří se zabývají vědou, vzděláním, literaturou, uměním. Politika je podle něj rozvinutím ducha ústavy. Občanům nedává ústava jen práva, mají povinnost dodržovat ústavu, při svobodné diskusi a soupeření sta škol ve vědě není možné jít proti základním principům ústavy, to znamená demokratické diktatuře, socialistickému budování a socialistické transformaci, a jejímu filosofickému základu, kterým je dialektický a historický materialismus.

pracovníků: „Strana a vláda vynaloží veškeré potřebné úsilí, aby zajistily uskutečnění plánu pro vědu. Zásadní pro realizaci je, aby vědci rozvinuli své nadšení a tvořivost. Proto nám 2. května předseda Mao Zedong na zasedání Nejvyšší státní konference připomněl: Ve vědeckém výzkumu je třeba provádět politiku Ať soupeří sto škol.“

Podle Guo Moruoa je soupeření sta škol charakteristické pro zlomová období. Období Válčících států, během kterého se objevilo velké množství filosofů, bylo přechodem od otrokářské společnosti k feudální, v Evropě na přelomu feudální a kapitalistické společnosti byla italská renesance. Guo Moruo vysvětluje, že soupeření sta škol, které oni teď požadují, se od oněch liší, přesněji řečeno znamená „socialistickou soutěž ve vědeckém výzkumu. ... Ať soupeří sto škol je způsob, jak rozvinout vědecký výzkum a ještě lépe sloužit socialistickému budování. ... Proto naše soupeření sta škol neznámá jen soupeřit, ale soupeřit dobře.¹¹⁸ Naše *zheng* znamená soupeřit (*jingzheng*), a také bojovat (*douzheng*).¹¹⁹ Ukáže se, která vědecká škola, který vědec dokáže pracovat více, rychleji, lépe a hospodárněji, to znamená soupeřit. Zároveň budeme vůči škodlivému myšlení, které jde proti socialistickému budování, provádět kritiku, to znamená bojovat. Ve vědeckém boji budeme používat prostředek svobodné diskuse, myšlením přemůžeme myšlení, teorií přemůžeme teorii. Chceme zlikvidovat škodlivou ideologii, ne zlikvidovat ty, kteří ji zastávají. Pokud někdo zastává škodlivou ideologii, pokud neprovádí reakční politické aktivity, má nejen svobodu existovat, ale i svobodu diskutovat. Pokud svobodnou diskusí přemůžeme nebo oslabíme škodlivou ideologii, přispějeme tím k rozvoji vědy a budování socialismu. Proto nepožadujeme jen soupeřit, ale soupeřit ještě lépe. ... Aby se soupeřilo ještě lépe, to znamená aby naše vědecká práce ještě lépe sloužila socialismu, musíme ještě lépe studovat marxismus leninismus. Studium marxismu leninismu musí být dobrovolné, vycházet z vlastní vůle jedince. Ale pokud chce někdo soupeřit, a chce soupeřit dobře, tak přirozeně musí posílit dobrovolnost studia marxismu leninismu. Proto požadovat dobrovolné posílení studia marxismu leninismu neznámá omezovat Ať soupeří sto škol, ale znamená to ještě lépe rozvinout Ať soupeří sto škol. ... Aby soupeřili ještě lépe, velká většina lidí právě dobrovolně posiluje studium marxismu leninismu, pilně vstřebává moderní zkušenosti SSSR a dalších socialistických států, a zároveň napравuje dřívější chybnou tendenci přílišného přehlížení užitečných výsledků ve vědě a kultuře kapitalistických států.“¹²⁰

V článku, který vyšel 1. srpna přirovnává potom soupeření sta škol k orchestru: „Motivem dnešního soupeření sta květů je budování socialismu a dále pak komunismu. Kolem tohoto motivu je třeba zorganizovat náš orchestr a zahrát

¹¹⁸ 我们的“百家争鸣”不仅要鸣，而且要鸣得好；不仅要争，而且要争得好。

¹¹⁹ 我们的“争”有竞争，也有斗争。

¹²⁰ RMRB, 19. června, s. 2.

bezprecedentní velkolepou symfonií. Deset tisíc druhů nástrojů musí vždy hrát podle nějaké partitury. Chceme soupeření (*zheng ming*), ale ne chaotický křik (*luan ming*). ... Zároveň postupovat podle plánu a provádět politiku soupeření sta škol, v tom není žádný rozpor. Když různé orchestry hrají stejnou skladbu, je mezi nimi soupeření, když hrají různé skladby, je mezi nimi ještě větší soupeření. Nechceme jen soupeřit, ale soupeřit dobře tak, abychom podpořili socialistické budování. Pokud někdo bude hrát falešně a chaoticky vriskat, ostatním nezbude než si zakrýt uši, nebo ho dokonce požádat, aby opustil koncertní síň.¹²¹

Znovu opakuje, že „studium marxismu leninismu a vstřebávání sovětských zkušeností je hlavním bodem studia a měli bychom posílit dobrovolnost našeho studia. ... Kromě hlavního bodu je samozřejmě potřeba studovat i další věci, studovat silné stránky všech států a národů.“ U Guo Morua je jasně patrný podstatně rezervovanější postoj k učení se od kapitalistických států než u Maa.¹²² Je možné, že u Maa šlo o projev nepřátelství k SSSR pod vedením Chruščova.

Guo Moruo tady vůbec nezminil Mao Zedonga, říká že „strana a vláda nás vyzvala, abychom rychle zaostalou vědu a kulturu pozvedli na moderní světovou úroveň, ... povzbuzuje nás, abychom ve vědeckém výzkumu uskutečňovali soupeření sta škol.“ Sto květů prezentuje jako přirozený výraz historických podmínek. A vlastně i v projevu otištěném 19. června prezentuje soupeření sta škol jako přirozený historický jev na přechodu k socialismu, a říká pouze: předseda Mao Zedong nám „připomíná, že ve vědeckém výzkumu je třeba provádět politiku Ať soupeří sto škol.“ Vzhledem k tomu, že RMRB o politice jinak nepsalo, a pak zveřejnilo Guo Moruův projev a článek, které rozhodně nemohly příliš povzbudit svobodnou diskusi, zdá se, že ÚV Maovu politiku nepřijímalo příliš nadšeně. Dalším případem, kdy RMRB neprezentovalo Maovy názory, byla propagace tzv. „odporování zbrklosti a avanturismu.“

16. června otisklo RMRB Zprávu o státním závěrečném účtu roku 1955 a rozpočtu na rok 1956, kterou na 3. schůzi prvního zasedání VSLZ přednesl vicepremiér a ministr financí Li Xiannian. Poprvé tu představil slogan, který Mao jasně považoval za útok na svou osobu: „Zároveň s odporováním konservativismu musíme také odporovat tendenci k zbrklosti a avanturismu, přičemž tato tendence se

---

¹²¹ 《演奏出雄壮的交响曲》 Zahrát velkolepou symfonií. RMRB, 1. července 1956, s. 7.

¹²² V Deseti velkých vztazích Mao Zedong říká: „Vznesli jsme heslo učit se od zahraničí, myslím že je vzneseno dobře... Naše politika je studovat to pozitivní od všech národů a států, v politice, ekonomii, vědě, technice, literatuře, umění, všechno opravdu dobré se chceme učit. Ale musíme se učit analyticky, kriticky, ne slepě, nemůžeme všechno mechanicky kopírovat. Jejich nedostatky a chyby se učit nechceme. K SSSR a ostatním socialistickým státům je třeba také přijmout tento postoj... Budeme kritizovat a odporovat prohnilemu systému a ideologii kapitalistických států, ale to nám nebrání učit se od kapitalistických států vědecké aspekty jejich moderní vědy, techniky a řízení.“

během posledních několika měsíců vyskytla v mnoha odděleních a na mnoha místech. Výsledky zbrklosti a avanturismu nemohou pomoci rozvoji socialismu, ale mohou mu jen uškodit.¹²³ Úvodník v RMRB pak zajistil, aby nezůstal nový slogan nepovšimnut: „Další zvláštní aspekt letošní zprávy o rozpočtu, a dá se říct že to je bod, který ve zprávě stojí nejvíc za pozornost je, že zároveň s odporováním konservatismu vznesl heslo odporovat zbrklosti a avanturismu.“¹²⁴ O čtyři dny později, 20. června, se v RMRB objevil úvodník přímo věnovaný otázce odporování konservatismu a zbrklosti. Vysvětluje, že zbrklost je vážný problém, protože se nevyskytuje jen u kádrů na nižších úrovních, ale především mezi vyššími vedoucími kádry, kteří se zvláště po vydání Programu rozvoje zemědělství obávali, že budou nařčeni z pravicového konservatismu, kladli příliš vysoké požadavky a zbrklost na nižších úrovních byla z velké části jimi vynucena. Kombinace boje proti konservatismu, politiky ÚV více, rychleji, lépe a hospodárněji a vydání Programu rozvoje zemědělství způsobilo, že mnoho kádrů se snažilo zvládnout všechno přes noc bez ohledu na objektivní situaci. Politika více, rychleji, lépe a hospodárněji bude zachována v obecné rovině, ale není možné ji absolutizovat, v konkrétní práci je třeba podrobně a realisticky podle konkrétní situace zvažovat, co může být uděláno rychleji a více a co ne nebo zatím ne. Není možné kvůli zvyšování množství a rychlosti zanedbávat kvalitu a způsobovat plýtvání. Zkrátka konservatismus i zbrklost jsou škodlivé, a pouze pokud se bude odporovat zároveň konservatismu i zbrklosti bude možné správně postupovat vpřed.¹²⁵

Je zjevné, že tady RMRB neprezentovalo Maovy názory. Úvodník vypracoval Deng Tuo, šéfredaktor RMRB, a prošel revizí oddělení propagandy ÚV. Nakonec byl schválen Liu Shaoqim, který nechal konečnou verzi poslat ke schválení také Maovi.¹²⁶ Ten na ní pouze napsal, že to číst nebude. Později vysvětlil, že přece

---

¹²³ 李先念 《关于1955年国家决算和1956年国家预算的报告》v RMRB, 16. června, s. 2: „在反对保守主义的时候, 必须同时反对急躁冒进的倾向, 而这种倾向在过去几个月中, 在许多部门和许多地区, 都已经发生了。急躁冒进的结果并不能帮助社会主义事业的发展, 而只能招致损失。“

¹²⁴ Úvodník RMRB 16. června, s. 1: 《读1956年国家预算报告》: „今年的预算报告的另一个特点, 也可以说是报告的最值得注意的一点, 是在反对保守主义的同时, 提出了反对急躁冒进的口号。“

¹²⁵ 《要反对保守主义, 也要反对急躁情绪》, RMRB 20. června 1956, s. 1.

¹²⁶ MacFarquhar uvádí, že Deng Tuova verze prošla revizí Lu Dingyiho a Hu Qiaomu. Wu Lengxi ve svých vzpomínkách na Maa píše, že spolu s Hu Qiaomu poté kontaktovali RMRB a nechali si zaslat do Nanningu příslušné materiály a verze z celého procesu vzniku, spolu s popisem procesu vzniku úvodníku: původně byl napsán redakčním oddělením RMRB, když to pak bylo u oddělení propagandy ÚV, Lu Dingyi ho považoval za nepřijatelný a požadoval jeho přepsání. Měl požádat o radu Liu Shaoqiho, ten měl chtít, aby zorganizoval pro sepsání lidí z oddělení propagandy. Další verzi tedy vypracoval Wang Zongyi. Poté co byla v oddělení propagandy několikrát diskutována a upravena ji Lu Dingyi poslal Liu Shaoqimu a Zhou Enlaiovi ke kontrole. Oba navrhli nějaké úpravy, podle kterých to opravil Lu Dingyi a poslal to Liu Shaoqimu ke konečnému schválení, ten měl ještě udělat nějaké změny a poslat to Maovi. Na finální verzi pak viděli Maovu poznámku, že to číst nebude. Wu Lengxi, s.48-49.

nebude číst věci, které ho urážejí.¹²⁷ Úvodník Maa sice rozčilil, ale zřejmě s tím nemohl v té době nic dělat. Teprve v lednu 1958 na konferenci v Nanningu, kde se už připravoval Velký skok, Mao vystoupil s ostrou kritikou odporování zbrklosti.¹²⁸ Na konferenci měl ostře kritizovat zprávy Státní rady a také RMRB za úvodník z 20. června. Atmosféra byla od začátku konference velmi napjatá. Mao nechal vytisknout a distribuovat na konferenci výtah úvodníku spolu se svými kritickými poznámkami: „Článek zdánlivě odporuje pravičáctví i levičáctví, ale ve skutečnosti vůbec neodporuje pravičáctví, ale speciálně odporuje levičáctví. A navíc je namířen ostře proti mně.“¹²⁹ Během konference měl úvodník opakovaně kritizovat. Mao říká, že v době vydání úvodníku se už ÚV rozhodlo odporovat zbrklosti.¹³⁰ Jinde jako vznik odporování zbrklosti uvádí konkrétně konferenci v Beidaihe v létě 1956.¹³¹ Tato událost ukazuje neshody mezi Maem a vedením.

Nepopularitu Maovy vnitřní politiky u stranického vedení ukazuje i reakce na jeho zahajovací projev na 8. sjezdu KS v září 1956. MacFarquhar ukazuje, že zatímco projev byl rovnoměrně rozdělen mezi domácí a zahraniční záležitosti, zahraniční část získala přes 50% potlesku, domácí pak pouze 14%. Většina potlesku z vnitřní části připadla na úspěchy po roce 1945 a úkoly 8. sjezdu. Naopak spolupráce s nestrany a potřeba bojovat proti subjektivismu, byrokratismu a sektářství zůstalo téměř bez potlesku, přestože tato témata představovala v projevu procentuálně asi třikrát tolik.¹³²

Východiskem pro politiku Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol bylo optimistické hodnocení domácí situace. Lu Dingyi popisuje aspekty, které umožnily rozvinout tuto politiku: Na prvním místě jmenuje vítězství socialistické transformace v klíčových oblastech a že se Čína během pár let stane zemí bez vykořisťovatelské třídy, dál pak mluví o zásadní proměně ideologického a politického stavu intelektuálů a neustále se posilující ideologické a politické jednotě lidu. Politika měla pomoci rozkvětu a rozvoji. Pokud se později situace nevyvíjela předpokládaným způsobem, bylo docela pochopitelné, že byla ukončena.

¹²⁷ Li Shenzhi v *Liuyue xue*, s. 120.

¹²⁸ Li Shenzhi uvádí, že konference byla svolaná přímo za účelem této kritiky.

¹²⁹ Wu Lengxi, s.49. Konkrétně měla být podle Maa proti němu namířen paragraf o vzniku tendence k zbrklosti: “在反对保守主义之后，特别是中央提出又多又快又好又省的方针和发布全国农业发展纲要草案后，在许多同志头脑中就产生了一种片面性（急躁冒进）。”

¹³⁰ Timothy Cheek uvádí, že nový slogan vytvořilo ÚV už v květnu. *Propaganda and Culture in Mao's China*, s. 171.

¹³¹ MacFarquhar (1974) s. 346.

¹³² MacFarquhar (1974) s. 110-111. RMRB udává v Maově projevu v závorkách potlesk, který následoval, a rozlišuje čtyři intenzity: „potlesk,“ „bouřlivý potlesk,“ „dlouhý bouřlivý potlesk“ a „všichni vstávají, dlouhý bouřlivý potlesk.“ Na základě těchto údajů vytvořil MacFarquhar tabulku, která zachycuje, jakému tématu připadlo jaké množství potlesku. Také ukazuje, kolik prostoru věnoval Mao v projevu jednotlivým tématům. Potlesk je v RMRB udáván jen u Maova projevu, u projevu ostatních vedoucích osob nikoli.

Na začátku června 1956 Mao demonstroval svou zdatnost plaváním v Dlouhé řece. 1. června 1956 měl Mao přeplavat Dlouhou řeku poprvé, a to z Wuchangu do Hankou, a hned nato ještě dvakrát, 3. a 4. června, z Hanyangu do Wuchangu.¹³³ Je možné, že si tak chtěl zvýšit svou prestiž v době, kdy byl odhalen Stalinův kult osobnosti, a ukázat své odhodlání prosadit svou politiku ve chvíli, kdy si nemohl být jist podporou stranického vedení. V básni, kterou Mao o svém plavání napsal, stojí: „Ať vítr šlehá, ať vlny bijí, je to daleko lepší, než se zahálčivě procházet po dvorku.“¹³⁴ Je zajímavé, že o Maově plavání nevyšla v RMRB ani zmínka.¹³⁵ A to měl Mao při svém prvním plavání pózovat pro fotografie a při jeho třetím plavání mělo být dokonce zorganizováno několik desítek tisíc lidí, kteří se z dálky dívali a provolávali Ať žije Mao Zedong deset tisíc let!¹³⁶ I báseň byla široké veřejnosti představena až o půl roku později, spolu se sedmnácti dalšími básněmi na začátku roku 1957, v prvním čísle nově založeného časopisu *Shikan*, *Poesie*.¹³⁷ To mohl být další Maův tah, jak posílit své postavení. 30. ledna 1957 byla báseň *Plavání* přetištěna v RMRB. Pozoruhodné je, že RMRB nevydalo všech osmnáct básní, ale jen deset z nich, podle poznámky vydavatele ty, které nebyly dříve publikované nebo které nebyly rozšířené.¹³⁸ Načasování vydání zřejmě také nebylo náhodné. Mao dost možná reagoval na článek kritizující jeho politiku *Sta květů* v RMRB. Nicméně MacFarquhar se domnívá, že Maovo plavání na rozdíl od plavání v roce 1966 nemělo mít politický význam.¹³⁹

Na rozdíl od RMRB reagovalo GMRB na Maovu politiku velmi pozitivně a to článkem z 9. června, a naopak se kriticky postavilo ke Guo Moruově prezentaci politiky. Je otázka, zda by taková reakce bývala byla možná, pokud by necítili podporu ve vedení, snad přímo Maa. V článku se píše, že 5. července na konferenci svolané Demokratickou ligou, které se účastnili lidoví zástupci z řad Demokratické ligy a známé osobnosti kulturních a vzdělávacích kruhů, celkem přes 40 lidí, mnoho lidí vyjádřilo nesouhlas s názory, že se má „soupeřit dobře“ a s přirovnáním k symfonickému orchestru.¹⁴⁰ Šéfredaktor Shanghaiského *Xinwen ribao* Liu Simu řekl: „Takováto formulace může způsobit, že si lidé budou myslet, že ti, co nesoupeří

¹³³ 毛泽东诗词鉴赏 Mao Zedong shici jianshang. 臧克家主编. Ed. Zang Kejia. 郑州 Zhengzhou: 河南文艺出版社 Henan wenyi chubanshe, 2005. s. 195.

¹³⁴ Překlad Egon Bondy v Mao Ce-tung. *Poesie*. Praha, 1977.

¹³⁵ Oproti tomu o plavání v Dlouhé řece v r. 1966 RMRB poměrně aktuálně informovalo – 25. června psalo o Maovu plavání 16. června, a to na 1. stránce. Článek zároveň vzpomínal na Maovo trojí přeplavání řeky o deset let dříve. Ukazuje to rozdíl v informování o Maových aktivitách. V r. 1956 a 1957 se o Maovi v RMRB psalo poměrně málo, obvykle šlo o krátké zprávy v souvislosti se státními návštěvami, které přijal.

¹³⁶ Jung Chang and Jon Halliday. *Mao. The Unknown Story*. London: Jonathan Cape, 2005. s. 418.

¹³⁷ 诗刊

¹³⁸ RMRB, 29. ledna 1957, s. 8. Další sadu básní z r. 1962 otisklo RMRB kompletní. Mezitím v roce 1958 otisklo dvě Maovy básně.

¹³⁹ MacFarquhar (1974) s. 342.

¹⁴⁰ 《民盟中央文教委员会召开关于“百家争鸣”问题的座谈会贯彻“百家争鸣”“张开热烈争论”》，GMRB 9.července, s. 1.

dobře, nemohou soupeřit. Přirovnání k orchestru také není správné. Hra orchestru zní harmonicky. V soupeření ve vědě budou vždycky opačné názory, tón nebude nutně harmonický. Názory Guo Morua znamenají negativní omezování, nemůžu s tím souhlasit.“ Podobně se vyjádřil i rektor Sichuanské university Peng Di: „Přirovnání soupeření sta škol k symfonii není dobře pochopitelné. Podle mě zní symfonie harmonicky. Požadovat, harmonii v „soupeření“ je neuskutečnitelné.“ Historik Song Yunbing říkal: „Mnoho lidí poté, co si přečetli Guo Moruovy názory, se neodvažují soupeřit.“ I další se vyjadřovali proti omezování soupeření sta škol. Podle zástupce ředitele Ústředního institutu národností Fei Xiaotonga se “mnoho lidí nebojí akademické kritiky, bojí se, že některá kritika nebude přesvědčovat argumentací, ale bude to hrubé nálepkování, nejsou přesvědčeni a nepromlouvají. Nebojí se kritiky, ale že se z toho udělá politický problém. Zvláště ve společenských vědách, kde má-li se soupeřit až do konce, není možné, aby se to nedotklo politiky. Teď jsou lidé, kteří píšou o historii, čím starší historie, tím víc lidí píše, čím mladší, tím víc se o tom nepíše. Tohle je ten důvod.”¹⁴¹

---

¹⁴¹ Citování 刘思暮, 彭迪 a 宋云彬 v 《民盟中央文教委员会召开关于“百家争鸣”问题的座谈会贯彻“百家争鸣”“张开热烈争论”》, GMRB, 9. července, s. 1.

Dopad nové politiky na tisk

Nedá se ale říct, že by vedení Strany bylo zcela proti uvolnění atmosféry. Liu Shaoqi neprosazoval pouze volnost v odívání, ale ve svých dvou projevech k agentuře Xinhua z 28. května a 19.června vyjádřil na tehdejší čínské poměry velmi liberální názory na tisk, když požadoval objektivní, pravdivé a zajímavé zpravodajství: “Dnes se ve zpravodajství vyskytuje trend věnovat se jen kladným věcem. Je v tom zaujatost. Vedle příznivých věcí by se mělo informovat i o těch nepříznivých. ... Dnes je naše zahraniční zpravodajství čistě jednostranné, zajímá se jen o nepravosti USA nebo naše dobré věci. To vede k vytváření falešného dojmu a růstu subjektivismu. ... Například když nás vládnoucí představitelé USA pomlouvají, taková zpráva myslím může být publikována v našem tisku. ... Když premiér Zhou Enlai očerňoval Spojené státy, kapitalistický tisk se odvážil otisknout naše urážky jich, proč mi nemáme dost odvahy publikovat jejich urážky nás? To je naše slabost a ne chvályhodná věc. ... Zahraniční novináři mají heslo: Zprávy musí být objektivní, pravdivé a nestranné. Pokud budeme zdůrazňovat pouze politické stanovisko a neodvážíme se zdůrazňovat objektivitu a pravdivost našich zpráv, pak budou naše zprávy subjektivní a zaujaté.”¹⁴² Kritizoval agenturu Xinhua, že není schopná udělat čtenářsky tak zajímavé zprávy jako kapitalistické zpravodajské agentury, podpořil studium technik západní žurnalistiky a kritizoval mechanické kopírování Tassu. O obsahu Liu Shaoqiho direktiv se dověděli i v dalších novinách, například Xu Zhucheng¹⁴³ vzpomíná, že je o nich informoval jejich zástupce šéfredaktora a člen Strany. Hlavní smysl podle něj byl, že ve zpravodajství se nemusí mechanicky kopírovat SSSR, noviny by měly klást důraz na zprávy a rozvinout čínská specifika. Liu Shaoqi měl také navrhnout agentuře Xinhua, aby vytvořila vlastní noviny a soupeřila s RMRB.¹⁴⁴ Agentura Xinhua pak v reakci na Liu Shaoqiho výzvu založila noviny Cankao Xiaoxi, založené silně na nekomunistických zdrojích, oběhem omezené na spolehlivé kádry.¹⁴⁵ Ředitel agentury Xinhua Wu Lengxi byl na začátku roku vyslán do Británie a Francie, aby nasbíral zkušenosti u Reuters a Agence France Presse.

¹⁴² MacFarquhar (1974) s. 76.

¹⁴³ 徐铸成. Šéfredaktor WHB v období Sta květů.

¹⁴⁴ Jingji lu, s.269.

¹⁴⁵ MacFarquhar (1974) s.77. Ale Li Shenzhi zmiňuje Cankao Xiaoxi už v souvislosti z tajnou řečí s tím, že na příkaz Maa bylo jejich vydávání zvýšeno z 2000 na 400 tisíc výtisků a každý vysokoškolský student si je mohl předplatit.

Liu Shaoqiho direktivy odrážely v podstatě Maem prosazovanou potřebu učit se i od západních států a nekopírovat mechanicky SSSR, což Mao prosazoval už v Deseti velkých vztazích. Co se týče požadavku objektivitu a pravdivosti zpravodajství, mohlo jít o určitou snahu prostřednictvím pravdivých zpráv usměrňovat zbrklou socialistickou transformaci a zabránit případným nepokojům. Ani snaha po pravdivosti nebyla zcela nová, už 15. dubna vyšel v RMRB článek upozorňující na nepravdivě vysoké údaje.

Deng Tuo zřejmě v reakci na Liu Shaoqiho projevy zrevidoval své RMRB. RMRB bylo od 1. července i přes nedostatek papíru,¹⁴⁶ s kterým se Čína potýkala, rozšířeno na osm stran. Sedmá stránka měla být věnována vědě a kultuře, horní část osmé stránky tvořila literární příloha. V úvodníku Čtenářům se psalo, že rozšíření umožní rozšířit rozsah zpravodajství, “publikovat více důležitých a nových věcí, ať už budou pocházet ze socialistického tábora nebo kapitalistických zemí, ať se staly ve velkoměstě nebo odlehlém venkově, ať už mají přímý vztah k budování nebo ne a ať jsou radostné nebo neradostné.”¹⁴⁷ Kromě toho slibovalo RMRB zlepšit styl psaní a rozvinout svobodnou diskusi.¹⁴⁸ V RMRB se pak skutečně objevily některé nové věci, například satirické eseje zawan¹⁴⁹ a články týkající se politiky sta květů.¹⁵⁰

Nová politika se projevila i v dalších novinách. Někdy v létě 1956 se ÚV rozhodlo v duchu politiky dlouhodobé koexistence a vzájemného dohledu navrátit GMRB pod pravomoc Demokratické ligy¹⁵¹ a obnovit shanghaiské noviny Wenhui bao, které v květnu “dobrovolně“ ukončily vydávání.¹⁵² Bylo rozhodnuto, že když je

¹⁴⁶ O nedostatku papíru se mluví například v GMRB, 4. února 1957, s.1, nebo v Secret Speeches, s. 260.

¹⁴⁷ 《致读者》RMRB, 1. července 1956, s.1.

¹⁴⁸ 《致读者》RMRB, 1. července 1956, s.1.

¹⁴⁹ Například vydalo dva Ai Qingovy zaway : 9. srpna vyšel Lovec ptáků a 13. srpna Řeč modly. Takovýchto děl v RMRB ale na podzim 1956 a začátku roku 1957 ubylo. Asi nejznámější Ai Qingův esej tohoto období Zahradníkův sen vyšel v únoru 1957 ve Wenyi yuebao a dá se předpokládat, že v tuto chvíli by ho RMRB neotisklo. Byl také výrazně ostřejší než dva, které vyšly v RMRB.

¹⁵⁰ Mao 10. dubna 1957 za rozšíření Deng Tuo kritizoval, a to i přesto, že Mao osobně rozšíření schválil. Viz. Cheek, s. 178 Důvodem mohlo být i to, že se tak stalo z podnětu Liu Shaoqiho nebo že rozšířené RMRB neplnilo funkci, kterou podle Mao mělo-propagaci jeho politiky sta květů.

¹⁵¹ GMRB vycházelo od 16.6. 1949 jako orgán Demokratické ligy. V r. 1953 se pak změnilo na společný orgán demokratických stran a Všečínského svazu průmyslu a obchodu. Od založení tam působila stranická skupina, byť do r. 1954 nebyla veřejná. Nicméně podle Zhang Yihe všichni věděli, kdo jsou komunistické kádry. Zhang Yihe, s. 35-36. Informace v pekingském vydání chybí. V r. 1957 se pak dostalo GMRB přímo pod vedení oddělení propagandy a jednotné fronty ÚV KS.

¹⁵² Xu Zhucheng uvádí jako důvod, že shanghaiský první tajemník (Ke Qingshi) měl za to, že shanghaiských novin je příliš a špatně se kontrolují, proto chtěl skončit Wenhui bao. V roce 1955 měl prý nově převelený člen strany na funkci zástupce šéfredaktora prohlásit, že jeho posláním je náprava a likvidace Wenhui bao. Kromě toho bylo rozhodnuto podle sovětského vzoru založit Učitelství noviny Jiaoshi bao, kam nakonec byla původní redakce Wenhui bao převelena. Jingji lu, s 265. Wenhui bao původně vzniklo v Shanghai v r. 1938 a v r. 1947 bylo zrušeno KMT vládou. Pak obnovilo svou činnost v Hongkongu a po osvobození bylo obnoveno i shanghaiské WHB s šéfredaktorem Xu Zhuchengem. Za své vedení WHB v době sta květů byl na jaře 1957 Xu

GMRB orgánem demokratických stran, kromě nominální funkce ředitele, kterou zastával Zhang Bojun, by měl být i šéfredaktor demokratická osobnost. V té době jím byl starý komunistický soudruh Chang Zhiqing. Zhang Yihe popisuje optimismus svého otce po schůzce s vedoucím oddělení jednotné fronty ÚV Li Weihanem, který ho o chystaných změnách informoval: “Socialistické budování se bude opírat o intelektuály. ... WHB by mělo důkladně provádět politiku soupeření sta škol, GMRB bude reorganizováno, ... nestraničné noviny by měly mít vlastní názory, co se týče zahraničních otázek, měly by víc publikovat zprávy z kapitalistických států, v domácím zpravodajství také nemusí být stejné jako stranické noviny.”¹⁵³ Uvádí také, že právě Zhang Bojun vybral na místo nového šéfredaktora Chu Anpinga. Výběr byl ale zřejmě složitější a ne bez vlivu ÚV KS. Nejprve bylo pravděpodobně rozhodnuto navrátit GMRB Demokratické lize,¹⁵⁴ protože funkci šéfredaktora nabídl původně zástupce vedoucího oddělení propagandy ÚV Yao Qin Xu Zhuchengovi, který odmítl. Pokud by se zároveň diskutovalo o navrácení GMRB i obnově WHB, bylo by zvláštní, aby Xu Zhuchengovi nabízeli místo šéfredaktora GMRB, protože bylo přirozené, aby se vrátil do WHB, kde byl před jeho zrušením. Také to byl on, kdo byl posléze prací na jeho obnově pověřen. Dai Qing¹⁵⁵ uvádí, že když Xu Zhucheng nabídku odmítl, vybíral se v oddělení propagandy ÚV nový kandidát, přičemž Chu Anpinga navrhl zástupce vedoucího oddělení propagandy ÚV Hu Qiaomu. Až v listopadu dostal Chu Anping dopis od Zhang Bojuna s nabídkou na místo a 1. dubna 1957 se ujal funkce šéfredaktora. Dai Qing uvádí, že Chu Anping měl za to, že Zhang Bojun není z výběru nadšen a jeho postoj k Chu Anpingovi byl spíš odměřený, nicméně doporučení KS se špatně odmítalo.¹⁵⁶ To by ukazovalo, že ÚV se nehodlalo zcela vzdát vlivu na nestraničný tisk.

Když byl potom Xu Zhucheng pověřen spolu s Pu Xixiu¹⁵⁷ obnovou WHB, měli vypracovat ediční program. Protože si nebyli jisti, co přesně, kromě

Zhucheng Maem oceněn, ale po zahájení kampaně proti pravičákům byl označen za pravičáka a rehabilitován až v r. 1978.

¹⁵³ Zhang Yihe, s. 37.

¹⁵⁴ Je ale možné, že debaty uvnitř Strany o obnově Wenhui bao probíhaly už v květnu. Xu Zhucheng vzpomíná na náhodné setkání s Deng Tuem v létě během sjezdu VSLZ. Měl být překvapen Deng Tuem, když mu říkal, že je opravdu škoda, že Wenhui bao skončilo, že bylo specifické a že mělo roli, jakou jiné noviny nenahradí. Prý si tehdy lámal hlavu, co tím Deng Tuo myslel. Ale o rozhodnutí obnovit Wenhui bao se Xu Zhucheng dověděl až na koktejlu na Polské ambasádě na oslavách státního svátku Polské lidové republiky, což muselo být tedy někdy kolem 22.července, od Chang Zhiqinga, který prý předpokládal, že už to Xu Zhuchengovi oznámili. Oficiálně byl informován až náměstkem oddělení propagandy Zhang Jichunem o několik dní později a pověřen prací na jeho obnově. Xu Zhucheng, Jingji lu, s.269.

¹⁵⁵ 戴晴《储安平与“党天下”》v Liuyue xue, s. 141.

¹⁵⁶ O to větší paradox je, že hlavním obviněním Chu Anping se stalo, že je klíčovým členem aliance Zhang Bojuna a Luo Longjiho, která podnikla zuřivý útok na Stranu. Zhang Yihe na mnoha místech zmiňuje, že vztah jejího otce a Luo Longjiho byl dost problematický. Smyšlenost pozdějšího obvinění je i z tohoto evidentní.

¹⁵⁷ Pu Xixiu 浦熙修 byla zástupkyní šéfredaktora WHB a vedoucí Pekingské kanceláře WHB. V létě 1957 pak označena za pravičáka.

propagování politiky sta květů, se od nich konkrétně čeká, požádali o radu šéfredaktora RMRB Deng Tua, který jim prý velmi přátelsky vyložil své názory na to, jakou funkci by mělo obnovené WHB plnit: “My všemožně povzbuzujeme intelektuály k rozkvétání a soupeření, ale zdá se, že intelektuálové mají stále obavy, že nemohou volně promlouvat.¹⁵⁸ Vaše WHB vždycky mělo důvěru intelektuálů, především byste měli přesvědčit intelektuály, aby odhodili své obavy a promlouvali o všem, co je napadne. Teprve když se intelektuálové zbaví ideologických překážek, budou moci plně rozvinout, v čem vynikají, a ze všech sil sloužit socialismu. To by měla být hlavní politika WHB po obnovení. Za druhé, byli jsme dlouho blokováni imperialismem, dlouho jsme byli uzavřeni, měli byste představovat novou situaci ve vědě a kultuře ve všech zemích, abyste rozšířili obzory intelektuálů, což prospěje zvýšení úrovně jejich výzkumu. Také byste si měli všimnout života intelektuálů, psát o jejich problémech, ... volném čase, jako pěstování rostlin, chovu rybiček apod. Můžete také udělat přílohu. ... Zároveň byste si měli všimnout intelektuálů na venkově. ... Reportáže z cest, které dříve vycházely v Dagong bao byly u čtenářů velmi populární. Můžete také vyslat nějaké reportéry na venkov. Jsem proti tomu, aby to šlo přes stranické výbory, to vede k tomu, že se informuje jen o dobrém a ne o špatném. Můžete vyslat reportéry přímo do terénu, poznat situaci, psát zprávy z cest. To prospěje získání autentických zpráv. ... WHB by mohlo věnovat pozornost mezinárodní propagandě. V současnosti vliv agentury Xinhua a RMRB je omezen na SSSR a východní Evropu. WHB a Dagong bao z historických důvodů mohou mít větší vliv v Japonsku a státech jihovýchodní Asie a západní Evropy.¹⁵⁹ WHB začalo znovu vycházet 1. října 1956, v zásadě v souladu s tím, co si předsevzali v programu.

Jakkoli se nedá politika sta květů nazvat liberalizací, na čínské intelektuály zapůsobila. Zhang Yihe popisuje, že když se Zhang Bojun dověděl o navrácení GMRB, měl být velmi optimistický a veřejně prohlásit: “V minulosti jsme na všechno potřebovali souhlas jednotné fronty, někteří naši lidé tam museli pořád běhat, na mnoho postů byli umisťováni členové Strany. Teď budou mít demokratické strany politickou svobodu a samostatnou organizaci, za práci uvnitř naší strany bychom si měli odpovídat sami, bez přílišné pomoci jednotné fronty.¹⁶⁰ Zhang Yihe píše, že v Číně nebylo nic, co by mohlo pohnout náladou lidí víc než změna politiky, a Luo Longji¹⁶¹ a Zhang Bojun, kteří se v politice pohybovali už dlouho, v tom nebyli výjimkou. Jejich pracovní nadšení a ideál svobody byly probuzeny. Xu Zhucheng

¹⁵⁸ Nezdá se, že by Deng Tuo nějak usilovně povzbuzoval intelektuály. Sám napsal po vyhlášení politiky sta květů například reportáž o řemeslné dílně v Pekingu Putuo chang nebo v říjnu potom historický esej o obchodních smlouvách používaných v uhelných dolech Mengtougou v 18. století. Timothy Cheek uvádí, že sice to byl dobrý odborný článek, navíc otevřený co se týče otázky stranické periodizace dějin, ale jinak to považuje za příklad tzv. „akademických sta květů.“

¹⁵⁹ Jingji lu, s.269.

¹⁶⁰ Zhang Yihe, s. 37.

¹⁶¹ 罗隆基 byl místopředseda Demokratické ligy, člen stálého výboru ČLPPS a VSLZ a ministr lesnictví. Spolu s Zhang Bojunem se stal hlavním terčem boje proti pravičákům a v lednu 1958 byl zbaven těchto funkcí.

zase vzpomíná, jak v Zhongnanhai vyslechl Lu Dingyiho projev o politice Ať rozkvete sto květů, soupeří sto škol. Prý to bylo velmi inspirující. Zvláště když prohlásil, že kritika Yu Pingboa byla příliš hrubá a na místě se mu omluvil. Xu Zhucheng byl prý velmi pohnut.¹⁶²

V úvodníku Váženým čtenářům v úvodním čísle obnoveného WHB se psalo, že WHB jakožto noviny intelektuálů se stane fórem pro soupeření sta škol, bude informovat o diskutovaných otázkách, prosazovat politiku Ať soupeří sto škol, aby tím podpořilo rozkvet vědy a urychlilo pokrok ke vědě.¹⁶³ WHB svému programu dostalo a na svých stránkách skutečně propagovalo politiku Soupeření sta škol. Několik dnů na to psali o situaci v Shangaii: „Shanghaiské vědecké kruhy už začaly jednat. Každá vysoká škola již přijala potřebná opatření, posílily vědecký výzkum, akademie věd právě připravuje založení ekonomického a historického výzkumného ústavu, od příštího roku bude vycházet periodikum filosofie a společenských věd, vědecké svazy se reorganizují a postupně vznikají nové. To jsou všechno vzrušující zprávy.“ Zároveň ale upozorňuje, že stále má mnoho lidí obavy, například proto, že nejsou schopni rozlišit hranici mezi vědou a politikou a obávají se, že budou politicky pronásledováni.¹⁶⁴ Nejistota intelektuálů byla pochopitelná i proto, že sice existovala shoda v tom, že je třeba oddělit problémy umělecké a vědecké povahy od politických, ale nebyla definována jasná hranice mezi nimi. Mao Zedong ještě na jaře 1957, v rozhovoru s lidmi z novinářských a vydavatelských kruhů 10. března prohlásil: „V otázkách čistě vědecké povahy „ať soupeří sto škol,“ diskutovat je sem a tam nemůže mít nepříznivý vliv, co se týče diskuse politických otázek, tam je třeba rozlišovat situaci. Co se týče toho, jak vytyčit rámeček politiky, to je možné zkoumat.“¹⁶⁵ Jinde zase WHB upozorňovalo na případy hrubé kritiky, které je třeba se zbavit. To, že opatrnost intelektuálů byla opodstatněná a že hrubá kritika nebyla opuštěna, se ukázalo v reakci na diskusi o filmu na stránkách WHB na začátku roku 1957 nebo v kritice povídky mladého spisovatele Wang Menga Do organizačního oddělení přišel mladý člověk.

---

¹⁶² Jingji lu, s.266.

¹⁶³ WHB, 1.října, s. 2.

¹⁶⁴ WHB 3.října, s. 2.

¹⁶⁵ Summary of Talk with the Representatives of Press and Publishing Circles v Secret Speeches, s. 268.

Postoj Strany a RMRB k Maově politice

V září 1956 otiskl literární časopis Renmin wenxue povídku Do organizačního oddělení přišel mladý člověk,¹⁶⁶ ve které mladý spisovatel Wang Meng odhaloval byrokratismus a cynismus v pekingském stranickém orgánu. Povídka vyvolala mnoho diskusí a do jisté míry ovlivnila průběh politiky Sta květů.¹⁶⁷ Hlavní diskuse o povídce probíhala v prvních měsících roku 1957 na stránkách Wenyi xuexi.¹⁶⁸ Celá řada článků ji obhajovala a oceňovala, ale stala se i terčem velmi hrubé kritiky, například v člancích Li Xifana¹⁶⁹ nebo Ma Hanbinga. Pokud by diskuse zůstala na stránkách literárních časopisů, zřejmě by se nic nestalo. Ale 7. ledna vydalo RMRB článek Několik našich názorů na současnou literární a uměleckou práci,¹⁷⁰ jehož autory byl náměstek ředitele oddělení propagandy LOA Chen Qitong a jeho tři kolegové Chen Yading, Ma Hanbing a Lu Lei. V článku nebyla jmenovitě kritizována Wang Mengova povídka, i když bylo, také vzhledem k pozdějším Ma Hanbingovým článkům zjevné, že ona je ztělesněním jimi kritizovaných jevů v literatuře. Článek ale nekritizoval konkrétní dílo, obrátil se proti celé politice Sta květů, od jejíhož zavedení se prý v literatuře přestala zdůrazňovat potřeba sloužit dělníkům, rolníkům a vojákům a propagovat tvůrčí metoda socialistického realismu, a začalo se jednostranně propagovat rozkvétání sta škol, objevila se hesla „rozmanitost témat“ namísto sloužit dělníkům, rolníkům a vojákům, některými byl dokonce zpochybněn socialistický realismus, objevily se názory, že socialistický realismus svazoval literární práci a způsoboval její konceptualisaci a je třeba ho nahradit realismem nebo realismem období socialismu. Podle autorů je tento skepticismus produktem maloburžoasní ideologie. Politika sto květů sice umožňuje existenci různých uměleckých myšlení a tvůrčích metod, ale pracovník, který je

---

¹⁶⁶ 《组织部来了个年轻人》.

¹⁶⁷ Povídka je sice často považována za symbol politiky sto květů, ve skutečnosti ji ale Wang Meng psal už v dubnu 1956, tedy ještě před jejím vyhlášením. Snaha zvednout produkci a zvětšit řady pracovníků se projevila ve všech oborech, včetně literatury. V souvislosti s tím se od února projevuje snaha povzbudit tvorbu mladých autorů. V duchu této politiky dostal Wang Meng tvůrčí volno, aby přepracoval *Ať žije mládí!* a zároveň s tím napsal i povídku, která, jak říká, změnila celý jeho život. Zatímco věda se začínala odpoutávat od sovětské nadvlády, mladí spisovatelé se nechávali inspirovat sovětskými mainstreamovými, politicky aktivními spisovateli období tání jako byli Šolochov, Ovečkin nebo Nikolajeva. Wang Meng vzpomíná, že někdy v roce 1955, 56 čínský svaz mládeže vydal výzvu, aby mládež v celé zemi a členové svazu studovali dílo sovětské autorky Nikolajevy *O řediteli STS a agronomce Nastě*. Následně bylo vytištěno několik milionů výtisků (Wang Meng *Zizhuan*, s.135). Právě tento román také u sebe nosí hrdina povídky *Do organizačního oddělení přišel mladý člověk*.

¹⁶⁸ viz *Literature of the Hundred Flowers*, s. 518-563.

¹⁶⁹ 李希凡《评自治部新来的青年人》，WHB 9. února, s. 4.

¹⁷⁰ 陈其通;陈亚丁;马寒冰;鲁勒:《我们对目前文艺工作的几点意见》RMRB 7. ledna 1957, s. 7.

členem Strany, se musí držet a propagovat umění sloužící dělníkům, rolníkům a vojákům a tvůrčí metodu socialistického realismu, která je pro nás jediná správná. Mnozí literární pracovníci využili kritiku konceptualismu a formalismu a staví se proti tomu, že literatura slouží politice a proti ideologickému charakteru literatury, mnozí spisovatelé se neodvážují psát díla s tématem politického boje, mizí téma převratných společenských změn a hrdinové, kteří mohou sloužit k výchově a inspiraci lidu, oslabila se bojovnost literatury. V některých periodikách ubyla díla s tématy úžasného socialistického budování a naopak přibyly kritické články plné nespokojenosti a zklamání. Kritika je třeba, ale pokud se neudělá hranice mezi obhajobou a útokem na socialistický systém, je to nebezpečné, nepravdivé a jednostranné. Kromě toho článek kritizoval přílišné ožívování staré literatury na úkor tvorby nové, socialistické. Oživení kulturního dědictví byl přitom významný bod nové politiky.¹⁷¹

RMRB se tu k těmto postojům nijak nevyjádřilo a ani neotisklo žádný článek, který by vyjadřoval opačné názory. To byl jeden z projevů neochoty stranických kádrů přijmout Maovu politiku. Mao nehodlal tyto postoje tolerovat, byl odhodlán obhájit politiku Sta květů. Nechal článek vytisknout a distribuovat v politbyru, sekretariátu a soudruhům na schůzi tajemníků provincií, měst a autonomních oblastí, která se konala v Pekingu od 18. do 27. ledna. Mao na konferenci kritizoval článek a RMRB, ale RMRB na kritiku nereagovalo. Naopak otisklo pozitivní část Maova komentáře, totiž že „jsou loajální Straně a lidu,“ a ignorovalo zbytek, „ale jsou dogmatičtí a já s jejich názory nesouhlasím.“¹⁷² Za to Mao opakovaně RMRB kritizoval.¹⁷³ Nicméně si dobře uvědomoval, že názory v článku nejsou ve straně ojedinělé. V březnu prohlásil: „Osm nebo devět z deseti starých kádrů souhlasí s článkem Chen Qitonga a těch tří.“¹⁷⁴

Je možné, že Deng Tuo nemohl rozhodnout článek neotisknout, neboť Chen Qitong byl organizačně výše postavený a on musel uposlechnout. Ale pokud by názory v článku byly v rozporu s názory ÚV, pravděpodobně by se k článku RMRB alespoň následně vyjádřilo. To se nestalo a Mao v projevu 27. února na adresu RMRB prohlásil: „Postoj RMRB mi není jasný. Na schůzi tajemníků měst a provincií v lednu jsem nechal deklaraci těch čtyř (Chen Qitonga, Chen Yadinga, Ma Hanbinga a Lu Leie) každému rozdat. Tehdy tam byli soudruzi z RMRB. Co říkali? Nevyjádřili se. Uplynul asi měsíc. Co se mělo udělat? Když jste to otiskli, souhlasíte s tím, nebo nesouhlasíte? Je tu někdo z RMRB? Dřív nebo později se s tou záležitostí budete muset vypořádat! Měli byste to probrat a pokud se nemůžete rozhodnout,

¹⁷¹ 陈其通;陈亚丁;马寒冰;鲁勒:《我们对目前文艺工作的几点意见》. RMRB, 7. ledna 1957, s. 7.

¹⁷² Cheek, s.175. Není zde ale určená citace a sama jsem taková slova v RMRB nenašla.

¹⁷³ Například 6.března, Secret Speeches, s.210, nebo na schůzce s redaktory RMRB ve své ložnici 10. dubna, Cheek, s. 178.

¹⁷⁴ Secret speeches, s. 204.

prodiskutujte to s někým z vedení. Já teď vyjádřím svůj názor: Nesouhlasím s tím článkem, ten článek je chybný.¹⁷⁵

Kromě projevů, v nichž propagoval svoji politiku, kterou až do dubna RMRB de facto ignorovalo, vyjádřil Mao své názory i jinak. Napsal dopis Zang Kejiaovi, šéfredaktorovi nově vznikajícího časopisu Poesie a tajemníkovi sekretariátu svazu spisovatelů spolu s osmnácti svými básněmi, které pak vyšly v prvním čísle časopisu. Dopis byl datován 12. ledna, tedy pouhých pět dní po otištění Chen Qitonga článku v RMRB. Zřejmě to nebyla náhoda. Mao se v dopise omlouvá za opožděnou reakci na Zang Kejiaho dopis, který dostal již dávno.¹⁷⁶ Byly to básně v klasické formě. V dopise Mao píše, že poesie by měla být psána hlavně v moderní formě. Verše lze psát i v klasických formách, ale nebylo by rozumné povzbuzovat k tomu mladé lidi, protože tyto formy by omezovaly jejich myšlení a jsou obtížně zvládnutelné. Tím jednak zdůraznil, že on složitou formu zvládl dobře a ukázal, že je jedním z řady čínských vůdců, kteří vynikali nejen jako bojovníci, ale i svým literárním talentem. Navíc sice prohlásil, že by se měly psát básně hlavně v nové formě, ale zároveň když sám Mao používal klasickou formu, znamenalo to přijatelnost používání starých forem, což byla jedna z věcí, kterou Chen Qitong v článku kritizoval. Zatímco GMRB a WHB otiskly dopis i básně, RMRB otisklo jen část básní a dopis nikoli.¹⁷⁷

Situaci po uveřejnění článku Několik našich názorů na současnou literární a uměleckou práci od Chen Qitonga a jeho kolegů popsal šéfredaktor Wenyi xuexi Huang Qiuyun v článku Kde jsou ty trny?,¹⁷⁸ který vyšel v červnovém čísle Wenyi Xuexi: „7.ledna tohoto roku RMRB publikovalo Několik našich názorů na současnou literární a uměleckou práci od soudruha Chen Qitonga a tří dalších. Po tomto zveřejnění se celou zemí přehnala drsná vlna dogmatismu a sektářství. Zaweny odhalující nedostatky a chyby v naší společnosti byly podrobeny tvrdé cenzuře. Do organizačního oddělení přišel mladý člověk se setkalo s ostrou kritikou ze všech stran.“¹⁷⁹ Pak jmenuje další díla, která byla podrobena kritice a onálepkována jako kapitulationismus, anarchismus a buržoasní humanismus a prohlašuje: „Můžeme předpokládat, že by se odehrálo více takto dramatických událostí, kdyby byl projev předsedy Maa na zasedání Státní rady zveřejněn o týden nebo dva později.“¹⁸⁰ Dále píše: „Chladná vlna dogmatismu a sektářství vytváří hrozné prostředí pro literaturu.

¹⁷⁵ Secret Speeches, s.169 Mao tu mimo jiné říká, že článek byl otištěn i v Československu.

¹⁷⁶ Mao Zedong Wengao VI, s. 296.

¹⁷⁷ RMRB, 29. a 30.ledna, s. 8; GMRB, 30. ledna s. 2, WHB 27.ledna s.1 dopis, básně 28.ledna s. 3.

¹⁷⁸ 黄秋耘: 《刺在哪里?》.

¹⁷⁹ Přel. z angl. „Where are the thorns?“ in Literature of the Hundred Flowers, I., s. 76-77.

¹⁸⁰ Maovým projevem na zasedání Státní rady je pravděpodobně myšlena řeč O správném řešení rozporů vnitř lidu z 27. února 1957. Zveřejněn v tisku byl ale až 19. června, s jistými změnami, a v podstatě značil už nastartování kampaně proti pravičákům, a je tedy otázka, co je myšleno jeho zveřejněním.

Práce kritizující temnější aspekty naší společnosti, její abnormální a nezdravé jevy, práce popisující těžkosti a utrpení lidu jsou odsuzovány pro „překrucování reality, pomlouvání společnosti a útoky na socialistický systém.“ Na pohnutkách a účinku na společnost těchto prací zdá se nezáležet. Někdy jsou spisovatelé falešně obviňováni ze zločinu úmyslného intrikování proti Straně a lidu.¹⁸¹ Kritizuje metody používané při kritice literárních děl, které byly tak drsné, že například málem dovedly jakéhosi autora k sebevraždě. Mao si tedy potřeboval nejen získat poslušnost stranických kádrů, ale také obnovit důvěru intelektuálů v politiku Sta květů.

Aby obhájil Mao svou politiku, zřejmě se cítil nucen postavit se za mladého spisovatele Wang Menga, jehož povídka čelila ostré kritice stranických kádrů. Wang Mengově povídce věnoval značnou část svého projevu 16. února 1957¹⁸² k spisovatelům, filosofům a pedagogům. Ocenil Wang Mengovo odhalování byrokratismu, které sice není hluboké, ale i tak je dobré. Připustil, že ve Wang Mengově povídce je jednostrannost, nepíše dostatečně o pozitivních silách, to by se mělo kritizovat, ale kromě kritiky by měla být i ochrana. Odmítl kritiku Li Xifana, podle kterého Peking jako dějiště příběhu nebyl zvolen správně: “Li Xifanův článek není přesvědčivý, názor, že byrokratismus se nemůže vyskytnout v žádném oblastním výboru, který je umístěn na stejném místě jako ústředí, je nesprávný. I v ústředí se vyskytli Gao Gang a Rao Shushi.“ Ve Wang Mengově povídce je buržoasní ideologie, ale má i antibyrokratický aspekt. Wang Meng představuje novou sílu a měl by být chráněn. Podle Maa postoj těch, kteří povídku silně odsuzují není správný, nemají v úmyslu Wang Menga chránit. Nakonec ještě říká: “Myslím, že jeho povídka je docela dobře napsaná, i když ne mimořádná. Odhaluje nedostatky. Kritika jako Li Xifanova se na něj nedá použít. Li Xifan je teď ve vysokém orgánu, je člen Čínského politického poradního shromáždění. Strana ho živí a následuje stranické příkazy. ... Kdo je Ma Hanbing? Také kádr. Snad kádr ranku armádního velitele. Jeho článek ve Wenhui bao není dobře napsaný, je to dogmatismus.“ Podobně se o Wang Mengových kritikách vyjádřil v projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu, kde ani nezmínil buržoasní ideologii ve Wang Mengově povídce. Tón projevu se zdá být dost odlehčený: „Jiní ho kritizují s tím, že Peking je sídlo ústředí, jak může být byrokratismus v oblastním výboru komunistické strany v Pekingu? Dějiště bylo špatně vybráno, možná by bylo nejlepší vybrat Shanghai, ale tohle naše místo rozhodně nejde. Nevím, kde se tenhle princip vzal. Nestudoval jsem moc marxismu, ale nikde jsem tam tohle neviděl. (smích).“¹⁸³ Jedním z hlavních cílů projevu o správném řešení rozporů bylo přesvědčit nekomunistické posluchače. Na ty skutečně udělal hluboký dojem,¹⁸⁴ například přiznáním chyb KS Číny, kritikou Stalina, který nerozlišoval dva typy rozporů a všechny kritiky považoval za kontrarevolucionáře a

¹⁸¹ Přel. z angl. Where are the thorns? in Literature of the Hundred Flowers, I, s. 77.

¹⁸² Projev v Yinian Tang, Secret Speeches, s. 113-127.

¹⁸³ Secret Speeches, s.170.

¹⁸⁴ MacFarquhar, (1974) s. 186.

podobně. Když se 19. června projev objevil v RMRB, jeho tón byl značně pozměněn a zmínky o Wang Mengovi a jeho kritikách z něho zcela zmizely.

Otištění článku Chen Qitonga a dalších a postoj RMRB Mao muselo skutečně rozzuřit. Svědčí o tom frekvence, s jakou Mao článek kritizoval. V projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu označil jeho autory za levičáky a prohlásil, že cílem článku bylo zpochybnit politiku Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol.¹⁸⁵ I během konference ÚV o propagandě v březnu 1957 Mao článek opakovaně kritizoval s tím, že je chybný, dogmatický a brání politice Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol.¹⁸⁶

Zatímco Maovým cílem v projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu bylo zřejmě hlavně získat si intelektuály a nestraníky, aby začali „znovu rozkvétat“,¹⁸⁷ na konferenci o propagandě se snažil přimět k přijetí své politiky Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol hlavně stranické kádry, o jejichž postoji si Mao iluze nedělal. V projevu 27. února si Mao stěžoval, že „mnoho kádrů ve skutečnosti nesouhlasí s politikami ústředí Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol a dlouhodobé koexistence a vzájemného dohledu. ... Podle mě devět z deseti vyšších kádrů nesouhlasí, souhlasí jen částečně nebo správně nerozumí. Těch, kteří (tyto dvě politiky) opravdu chápou a souhlasí (s nimi) je menšina.“¹⁸⁸ Po konferenci o propagandě se Mao vydal propagovat svou politiku mimo Peking. I v projevech na konferencích v Tianjinu, Shandongu a Shanghai 17., 18. a 20. března naráží na nejednotný názor na tyto otázky.¹⁸⁹

Mao sice kritizoval právě RMRB a Deng Tua, ale RMRB bylo orgán ÚV a Deng Tuo neměl v jeho vedení volnou ruku. Postoj RMRB ukazuje, že odpor k Maově politice byl i na nejvyšších úrovních. Deng Tuo se na schůzce s Maem brání jeho kritice, že neinformovali o zasedání nejvyšší státní konference a konferenci o propagandě, tím že „podle nařízení stranického ústředí se nemá v tisku informovat o stranických schůzích a nemá se citovat z projevů Předsedy dřív, než byl text oficiálně vydán...“¹⁹⁰ Podle vdovy po Deng Tuovi Ding Yilan zdržování publicity projevů nebyla chyba Deng Tua a nebylo to ani v jeho moci.¹⁹¹ Je tedy nepravděpodobné, že by Deng Tuo zprávy zdržoval, pokud by si to nepřáli jeho nadřízení v oddělení propagandy a ÚV. Deng Tuo jakožto šéfredaktor RMRB byl odpovědný především

¹⁸⁵ On the Correct Handling of Contradictions among the People v The Secret Speeches, s. 131-189.

¹⁸⁶ Mao Zedong Wengao VI, s. 295.

¹⁸⁷ např. Secret Speeches, s.110.

¹⁸⁸ Secret Speeches, s. 173.

¹⁸⁹ Řeč na konferenci stranických kádrů správní oblasti Tianjin; Řeč na konferenci stranických kádrů shandongských provinčních orgánů; Řeč na setkání stranických kádrů v Shanghai in The Secret Speeches, s. 276, 301-302, 357.

¹⁹⁰ Cheek, s. 179.

¹⁹¹ Cheek, s. 177.

oddělení propagandy ÚV, kde byl náměstkem odpovědným za tisk Hu Qiaomu, který byl pak odpovědný vedoucímu oddělení propagandy Lu Dingyimu. MacFarquhar upozorňuje, že sice by měli být odpovědní Deng Xiaopingovi coby generálnímu tajemníkovi, který by měl mít na starosti všechna oddělení ÚV, ale ve skutečnosti byl vrchním pánem propagandy a tisku Liu Shaoqi a úředníci oddělení propagandy normálně podávali zprávy přímo jemu. Proto mohl zajistit, že postoj RMRB k politice Sta květů a pak i kampani za nápravu stylu práce bude reflektovat jeho stanovisko.¹⁹² MacFarquhar upozorňuje také na fakt, že Liu Shaoqi chybí vedle Mao na fotografii ze zasedání Nejvyšší státní konference, která se objevila 3. března v RMRB. “Mao přednesl nejvýznamnější projev o politice od založení komunistického režimu a Liu se při této příležitosti neukázal po jeho boku. Každý čtenář RMRB musel dojít k závěru, že je to proto, že Liu nesouhlasí s tím, co Mao říkal.”¹⁹³ O rozdělení ve vedení KS svědčí i samotný fakt, že projev byl pronesen na zasedání Nejvyšší státní konference a že uvedení nové zásadní politické iniciativy nepředcházela rozsáhlá diskuse v ÚV, na rozdíl od nové politiky o socialistické transformaci na podzim 1955 nebo vůči intelektuálům v lednu 1956. Spíš to připomíná Maovu osobní iniciativu v otázce kolektivizace v létě 1955.

Maovi trvalo velmi dlouho, než změnil postoj RMRB a tedy pravděpodobně části ÚV, která jeho politice bránila. Teprve po Maově projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu, kde znovu kritizoval RMRB, že se jasně nevyjádřilo k článku Chen Qitonga a jeho kolegů, vydalo RMRB článek od Chen Liaa, který kritizoval názory Chen Qitonga.¹⁹⁴ Nicméně Chen Liao byl služebně mladší člen KS a jeho kritika nemohla mít váhu, jakou si Mao představoval. 12. března RMRB otisklo článek náměstka vedoucího oddělení propagandy odpovědného za literaturu Lin Mohana o Wang Mengově povídce.¹⁹⁵ Lin Mohan sice odsoudil některou kritiku jako dogmatickou, ale Chen Qitongův článek nezmínil. Věnoval se v podstatě jen povídce a nebyla to žádná obhajoba politiky sta květů. Po konferenci o propagandě 18. března pak vyšel článek ministra kultury a předsedy Svazu spisovatelů Mao Duna,¹⁹⁶ který kritizoval dogmatismus a v tomto ohledu i výslovně Chen Qitongův článek a v podstatě zopakoval Maův argument, že od vyhlášení politiky sta květů uběhla velmi krátká doba, abychom mohli vyžadovat úžasné výsledky. Navíc podotýká, že se ovšem již objevily chvályhodné úspěchy. Nakonec vyzývá ke studiu Maova projevu na rozšířeném zasedání Nejvyšší státní konference O správném řešení rozporů uvnitř lidu, který „nám pomůže zbavit se dogmatismu, byrokratismu a sektářství.“ Mao Dun byl sice ministr kultury, ale nebyl člen KS, takže to stále čtenářům RMRB nic

¹⁹² MacFarquhar, (1974) s. 217.

¹⁹³ MacFarquhar, (1974) s. 191-192.

¹⁹⁴ 陈辽《对陈其通等同志的“意见”的意见》RMRB, 1. 3. 1957, s. 7.

¹⁹⁵ 林默涵《引起争论的小说》RMRB, 12. 3. 1957, s. 7.

¹⁹⁶ 茅盾《贯彻“百花齐放、百家争鸣”，反对教条主义和小资产阶级思想》RMRB, 18. 3. 1957, s. 8.

neřeklo o stanovisku ÚV. Navíc projev, k jehož studiu Mao Dun vyzýval, byl stále šířen jen prostřednictvím nahrávek a projevů pro vybrané skupinky lidí a RMRB stále nevydalo úvodník jednoznačně odmítající názory v článku Chen Qitonga a ani prostřednictvím svých úvodníků neprezentovalo obsah Maových projevů. Teprve 10. dubna poté, co se Mao vrátil do Pekingu z cesty po provinciích, na které propagoval svou politiku, nakonec vydalo RMRB úvodník Pokračovat v uvolnění a uskutečňovat politiku Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol,¹⁹⁷ kde kritizovalo Chen Qitonga a další odpůrce Sta květů a i sebe, že to neudělali dřív: „I když se tato politika provádí teprve krátce, už je vidět, že počáteční výsledky jsou dobré. Někteří o této politice pochybují, myslí, že by se mělo zastavit uvolnění a utužit, tento názor je naprosto nesprávný. ... Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol je nutná a dlouhodobá politika pro rozvoj vědy a kultury. ... Současný problém není, že by uvolnění bylo příliš široké, naopak je nedostatečné (cituje přímo Maa). Úkol Strany je pokračovat v uvolnění a vytrvale uskutečňovat politiku Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol.“ Dále se v úvodníku píše, že někteří nesouhlasí s politikou strany a domnívají se, že způsobí zmatek v ideologické oblasti, ve vědě a kultuře, že se buržoasní ideologie nekontrolovaně rozšíří a marxistická teorie bude otřesena, zkrátka bude to nepředstavitelná hrůza. Jako příklad tohoto trendu uvádí článek Několik našich názorů na současnou literární a uměleckou práci, který vydalo RMRB 7. ledna. Podle RMRB je takovýto odhad extrémním překrucováním skutečnosti. Zároveň se brání, že by šlo o jejich vlastní stanovisko: „Na to v našich novinách již poukázal článek Chen Liaa z 1. března, článek Mao Duna z 18. března a reakce čtenářů, které jsme otiskli 4. dubna. Důvodem, proč vznikl takto extrémně překroucený odhad je, že doposud je ve Straně nemálo soudruhů, kteří ve skutečnosti nesouhlasí s politikou Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol. Proto jednostranně sesbírali některé negativní jevy a zveličili je, aby tak dokázali, jak je tato politika „škodlivá“ a přesvědčili Stranu, aby politiku rychle změnila. Ale Strana nemůže přijmout tuto jejich „radu,“ protože jejich politika rozhodně není marxismus, ale naopak antimarxistický dogmatismus a sektářství. Nechápu, že nesprávné myšlení uvnitř lidu není možné řešit donucováním a zákazy, ale pouze přesvědčováním, kritikou a výchovou.“ Zároveň upozorňují, že sice v Číně třídní boj již v zásadě skončil, ale v ideologické oblasti bude ještě velmi dlouho proletářská ideologie bojovat s buržoasní: „Většina intelektuálů bude ještě dlouho svou ideologií značně vzdálena dělnické třídě, a proto je nevyhnutelné, že se maloburžoasní a buržoasní ideologie bude ve vědě a kultuře projevoval. Úkolem strany je vůči této ideologii provádět přesvědčivou kritiku, čímž pomůže intelektuálům a buržoasním a maloburžoasním elementům k rychlejšímu pokroku. Není třeba se bát, protože pravda se rozvíjí v boji s chybným, marxismus se rozvíjí v boji s nemarxistickou ideologií a bez tohoto boje by se nemohly rozvíjet. Proto politika Sta květů může pouze pomoci a nikoli bránit rozvoji marxismu. Marxisté v diskusi s nemarxisty musí mít rozumný, analytický a rovný přístup, a ne

¹⁹⁷ 《继续放手，贯彻“百花齐放、百家争鸣”的方针》RMRB, 10. 5. 1957, s. 1

zastrašovací, svévolný a neanalytický metafyzický nebo dogmatický a sektářský přístup. Chen Qitong a tři další soudruzi sice chtěli subjektivně přesvědčit nemarxisty, ale jejich vlastní přístup je nemarxistický, naopak je dogmatický a sektářský. Proto jejich kritika způsobila pouze ideologický zmatek.“ V úvodníku RMRB provedlo určitou sebekritiku: „Musíme přiznat, že to, že naše noviny dlouho po jeho otištění články nezhodnotily, bylo jednou z příčin vzniku tohoto zmatku.“¹⁹⁸

Mao sice za článek pochválil Wang Ruoshuie, který ho měl sepsat, byť pod vedením Deng Tuoa a Hu Qiaomua, což se Mao rozhodl ignorovat, ale pouze obhájení politiky sta květů mu nestačilo. Rozhodl se přimět RMRB k propagaci obsahu svých projevů a donutit Deng Tuoa k poslušnosti. Podle Timothy Cheeka byl Deng Tuo dost vysoko, aby zajistil, že Maovy názory budou přijaty lidmi v ÚV, ale dost nízko, aby mohl klást odpor.¹⁹⁹ Odpoledne 10. dubna si pozval Mao členy redakce RMRB do své ložnice,²⁰⁰ a zřejmě se rozhodl ukázat, kdo je pánem: Přivítal je v posteli, ve vršku od pyžama a ručníku kolem pasu, prý nemohl spát tak si je nechal zavolat na kus řeči. Když mu Deng Tuo představoval členy redakce, nezvedl se z postele. Deng Tuoa nazval mrtvolou v čele novin a přirovnal ho k Hanskému císaři Yuandimu, který postrádal schopnost rychlého rozhodování - s ním na trůnu by byl národ ztracen. Vytkl mu, že už je to víc než měsíc od zasedání Nejvyšší státní konference a konference o propagandě, ale ve stranických novinách o tom nevyšla ani zmínka. Obvinil Deng Tuoa, že schválně chválili Chen Qitonga a ostatní a že nejsou stranické, ale frakční noviny. A když se Deng Tuo bránil stranickým nařízením, podle kterého nemohl o projevech informovat, Mao to odmítl, s tím, že když o zasedání Nejvyšší státní konference vyšla zpráva, mohli klidně napsat úvodník. A to, že vůbec neinformovali o konferenci o propagandě byla chyba: „Všichni jste se účastnili mnoha schůzí Ústředí. Jít domů a nic o nich nenapsat znamená sedět tam zbytečně, to pak jenom opotřebováváte náš nábytek.“²⁰¹ Deng Tuovi pak řekl, ať na schůze příště posílá kohokoli, kdo o nich pak napíše. Vyčetl jim, že stranické noviny by měly dělat včasnou propagandu stranické politice, ale místo toho musely zvednout praporek nestraničské noviny a ujmout se vedení.²⁰² Už v březnu na schůzi se zástupci tisku chválil WHB, že je v nich vše, co tam má být a prohlásil, že jsou to první noviny, které čte, pak teprve čte RMRB.²⁰³ WHB i GMRB také skutečně mnohem víc a dřív hájily Maovu politiku.

---

¹⁹⁸ 《继续放手，贯彻“百花齐放、百家争鸣”的方针》RMRB, 10. 5. 1957, s. 1.

¹⁹⁹ Cheek, s. 176.

²⁰⁰ To že je Mao přijal v posteli bylo zřejmě normální, když i schůze stálého výboru Politbyra se konaly u Maa v ložnici, jak vzpomíná Wu Lengxi, s. 33.

²⁰¹ Cheek, s. 180.

²⁰² Průběh schůzky Maa s redaktory RMRB 10. dubna popisuje Timothy Cheek, s. 176-180. WHB 9. dubna, den před úvodníkem o Sta květech v RMRB a schůzkou Maa s redakcí RMRB, otisklo rozhovor s Zhou Yangem, kde tento kádr propagandy odsoudil Chen Qitonga a jeho kolegy. RMRB ho přetisklo 11. dubna.

²⁰³ Xu Zhucheng, Jingji lu, s. 274.

Hu Qiaomu, který byl na schůzce přítomen, na obranu RMRB vysvětloval, že RMRB už vytvořilo plán, jak propagovat Maovy projevy a napsalo několik článků, ale protože nevěděl, jak s články naložit, prozatím je odložil. Na přiznání odpovědnosti zástupce vedoucího oddělení propagandy Mao prý nereagoval, zřejmě musel vědět, že postoj RMRB je otázkou postoje části ÚV, ale tu si asi na kobereček pozvat nemohl.

Mao také Deng Tuoa na schůzce kritizoval, že „pokaždé, když masy oznamují novou větší sklizeň, Deng Tuo trvá na snížení čísel.“ I to zřejmě nebyla pouze věc Deng Tua, ale byrokratické části vedení KS, která prosadila kritiku zbrklosti a volala po pravdivém tisku. Maovi vadilo, že ÚV těmito kroky zchladilo nadšení lidu, přičemž Mao byl přesvědčen, že subjektivní politické nadšení mas je mnohem důležitější než objektivní skutečnost. V listopadu 1956 Mao prohlásil: „Musíme bránit nadšení kádrů a mas a nelít na ně studenou vodu. Dříve někteří v otázce socialistické transformace zemědělství lili studenou vodu, tehdy vznikl tzv. výbor pro podporu regrese. My potom řekli, že by se neměla lít studená voda a vytvořil se výbor na podporu pokroku. Podle původního plánu mělo trvat 18 let, než bude v zásadě dokončena socialistická transformace vlastnictví. Jak se to podpořilo, šlo to velmi rychle. V Programu rozvoje zemědělství stojí, že transformace na vyšší zemědělská družstva bude dokončena v roce 1958. Teď se zdá, že tohoto cíle můžeme dosáhnout tuto zimu nebo jaro. Chyb sice není málo, ale je to lepší než ten výbor na podporu regrese, rolníci jsou veselí a zemědělská výroba roste.“²⁰⁴ Maův voluntarismus a víra ve schopnosti lidské vůle nebyly u Maa otázkou až velkého skoku, ale byly trvalým charakteristickým rysem jeho osobnosti. V létě 1956 také nazval ve svém projevu americký imperialismus papírovým tygrem, který je navenek silný, ale politicky slabý, protože „je odtržen od mas, nikdo ho nemá rád, americký lid ho nemá rád. Navenek se zdá silný, ale ve skutečnosti není hrozivý, je to papírový tygr.“²⁰⁵

ÚV svým otálením s propagací projevů mohlo zchladit intelektuály, na které skutečně Mao projevem na rozšířeném zasedání Nejvyšší státní konference zapůsobil, ale když pak necítili podporu stranických kádrů, váhali aktivně se zapojit a dohadovali se o smyslu politiky a o tom, co vlastně Mao v projevu myslel. Pocit intelektuálů charakterizoval Fei Xiaotong v březnu 1957 termínem počasí začátku jara: „Pocasi začátku jara u intelektuálů představuje, že jejich nadšení bylo povzbuzeno, ... ale mají stále mnoho obav, neodvažují se promlouvat a soupeřit, zejména co se týče otázek úzce spjatých s politikou.“ Dál říká: „Stále jsou lidé, kteří nerozumí politice. Ať soupeří sto škol, bojí se, že je to past, zjistí se jejich ideologický stav a až přijde kampaň, bude možné je pořádně napravit. I když se nedá

²⁰⁴ Mao Zedong Xuanji V., s.315.

²⁰⁵ Mao Zedong Xuanji V., s.291.

říct, že by takových lidí bylo příliš mnoho.²⁰⁶ O měsíc později, 20. dubna 1957 vyšel v RMRB článek historika Jian Bozana: “Už je to víc než půl roku, co byla politika Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol vyhlášena, proč má člověk dosud pocit začátku jara? To není bez příčiny. Na to, co je příčinou, mají různí lidé různé názory. Podle mě je to proto, že uvolnění není dostatečné. ... Každý ví, že intelektuálové, zejména vyšší intelektuálové, jsou velice citliví na změny počasí. Zda promlouvají záleží na tom, zda je uvolnění. Do jaké míry promlouvají závisí na tom, do jaké míry se uvolňuje. Někdo říká: “Pokud nám bude dáno hodně prostoru, budeme hodně promlouvat, pokud málo, budeme málo promlouvat a když nám nebude dán prostor, nebudeme promlouvat.”²⁰⁷ Heslo uvolnění bylo vykřiknuto, ale vedoucí soudruzi v některých oblastech a oborech jen křičí, ale neuvolňují nebo uvolňují, ale ne dost. Proto někteří říkají: “Zvuk hromu je velký, ale kapky deště malé“, někteří říkají: „Je slyšet jen skřípat schody, ale není vidět scházejícího člověka.“ Pokud tato přirovnání přeložíme, znamená to, že Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol dosud v některých oblastech a některých oborech zůstalo jen u hesel. Právě proto, že je slyšet hromy, ale neprší, je slyšet zvuk, ale není nikoho vidět, intelektuálové jsou dosud ve fázi sondování. Například se ještě dohadují, zda uvolnění je opravdové nebo falešné, pokud je myšleno vážně, jak je velké, zda po uvolnění bude následovat utužení, zda je uvolnění prostředek nebo cíl,²⁰⁸ zda je cílem rozkvět vědy a kultury, nebo odhalení ideologického stavu a náprava lidí, v kterých otázkách se může promlouvat a soupeřit a v kterých ne, všechny tyto otázky byly vzneseny. Vznesení těchto otázek odráží obavy intelektuálů. ... Pokud má rozkvést sto květů, musí “pršet,“ pokud má soupeřit sto škol, musí vedoucí soudruzi ve všech oblastech “sejít dolů ze schodů.”²⁰⁹ Za malou aktivitu intelektuálů byly v této chvíli jednoznačně viněny stranické kádry. I Luo Longji v projevu na schůzi Politického poradního shromáždění prohlásil: “V minulém roce ve vědecké a ideologické oblasti nebylo mnoho květů, které by v rozkvétání sta květů vykvetly, a bylo příliš málo škol, které by v soupeření sta škol soupeřily. To, že od vytyčení obou sloganů uběhla příliš krátká doba, je možná jednou z příčin. Ale na základě materiálů, které to reflektují, základní příčinou je, že vyšší intelektuálové mají stále příliš mnoho obav a příliš silné pochybnosti, což způsobuje, že květy se neodvažují rozkvétat a školy soupeřit. Hlavní příčinou tohoto jevu je podle mého názoru to, že některé stranické kádry a někteří progresivní nestraníci postrádají správné pochopení těchto dvou sloganů Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol.”²¹⁰ Obavy intelektuálů mohly být také jedním z důvodů, proč se Mao rozhodl donutit své kolegy v ÚV dát souhlas s urychleným zahájením kampaně za nápravu stylu práce. Pokud mělo posloužit sto květů ideologické výchově a nezůstat u akademických debat, potřeboval vytvořit potřebné nadšení a atmosféru

²⁰⁶ 费孝通, 《知识分子的早春天气》RMRB, 24. března 1957, s.7.

²⁰⁷ “我们是大放则大鸣, 小放则小鸣, 不放则不鸣.”

²⁰⁸ “是真放还是假放。如果是真放, 放多少, 放了以后还收不收, 放是手段还是目的.”

²⁰⁹ 翦伯赞, 《为什么会有“早春“之感?》RMRB, 20. dubna 1957, s. 7.

²¹⁰ Projev z 18. března otištěný v RMRB 23. března 1957, s. 16.

kritiky. Kromě toho se ukázalo, že mu stranické kádry nejsou oddány zdaleka tak, jak si představoval. Mohl tedy dobře využít nestraniky a jejich tisk ke kritice stranických kádru.

Jak bylo řečeno, RMRB Maův projev O správném řešení rozporů uvnitř lidu dlouho ignorovalo a nestraničný tisk sice informoval o tom, jak se téma rozporů uvnitř lidu stalo předmětem diskuse například na zasedání ČLPPS, a jak určité okruhy lidí projev studují, nicméně ani on neposkytl, a asi ani nemohl, výklad projevu. To byl úkol pro oddělení propagandy a stranické noviny, do jejichž kompetence mohl těžko zasahovat a hlavně mezi intelektuály nepanovala shoda, co Mao vlastně projevem myslel: “Existují různé interpretace projevu předsedy Maa na zasedání Nejvyšší konference O správném řešení rozporů uvnitř lidu.”²¹¹ Nejvíce na Maově straně stálo shanghaiské WHB,²¹² které 12. března vydalo delší článek věnovaný Maovu projevu, hlavně jeho části o sta květech, od Deng Chumina. Vysvětluje tu, že politika má dva aspekty, jedním je rozvoj vědy a kultury, druhým je správné řešení rozporů uvnitř lidu. Mao v projevu poukázal, že Čína je stále královstvím maloburžoasie a existence jejího myšlení je objektivní skutečností a nelze ji potlačit nebo zakázat politickými příkazy. Proto je nutné správně řešit rozpory uvnitř lidu mezi proletářskou třídou a buržoasií a maloburžoasií. A způsobem správného řešení je Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol ve filosofii, vědě a literatuře. Mezi soupeřícími školami bude zjevně mnoho idealistů, ale protože i když ideologicky jsou idealisté, politicky přijímají socialismus, a proto je to rozpor uvnitř lidu, který je třeba řešit metodami přesvědčování, vysvětlování a kritiky. Rozhodně není možné míchat rozpory uvnitř lidu s rozpory mezi námi a nepřítelem, to by byla vážná politická chyba. Není možné zdůrazňovat jen jeden aspekt, na který Mao poukázal, totiž nechat květiny kvést a školy vyslovovat své názory, a přehlížet druhý Maem vytyčený aspekt, totiž kritiku a soupeření. I když plevel či dokonce jedovaté bylíky bude existovat, má neblahý vliv na čerstvé, voňavé a užitečné květiny, a proto je třeba se plevele zbavovat. Proto v politice sto květů na jednu stranu necháváme plevel kvést, na druhou musíme plít, v soupeření sta škol necháme projevit se různé školy idealismu, ale zároveň budeme provádět kritiku. Je to rozpor, ale protože je to rozpor uvnitř lidu, je třeba ho vhodně řešit. Proto Mao přirovnává kritiku k léčbě nemocného. Kritika, jejímž cílem není nemocného vyléčit, není dobrá.²¹³ Zdá se, že Deng Chumin vystihl v zásadě podstatu Maových Sta květů. Byť některé jeho pozdější formulace, které prezentoval na konferenci měsíčníku Zhengming²¹⁴ se neseťkávaly se souhlasem některých intelektuálů, obecně si

²¹¹ 《几位学者对“放”的方针有不同的体会》GMRB, 21. dubna 1957, s. 1.

²¹² WHB často oproti RMRB vyzdvihovalo roli Maa. Je také zajímavé, že WHB například otisklo 14. března na 1. stránce zprávu o Maově loňském plavání, nikoli však o přeplavání Chang jiang, o kterém nemuseli vědět, ale řeky Xiang v Changsha a zároveň ocenilo jeho báseň Plavání.

²¹³ 邓初民《听了毛主席的讲话以后》, WHB, 12. března 1957, s. 2.

²¹⁴ V lednu 1957 ústředí demokratické ligy přebralo měsíčník Zhengming, Soupeření, který původně vedl Pekingský výbor, a byl přetransformován z periodika pro vědeckou debatu na periodikum

intelektuálové byli vědomi ideologicky výchovného aspektu Sta květů. Deng Chumin prohlásil, že poté, co slyšeli Maův projev, si někteří možná budou myslet, že Mao zastává jen uvolnění, ale on to chápe tak, že uvnitř uvolnění je utužení. Například je potřeba vytrhávat plevel, kritizovat idealismus. Sto škol musí soupeřit, a výsledkem soupeření je, že za určitých podmínek je vždy jen jedna pravda. Vysvětluje, že předseda Mao řekl, že rozpory uvnitř lidu je třeba řešit s přístupem s jakým léčíme nemocného. To, co Mao nazývá nemocí, je nemoc buržoasní a maloburžoasní třídy. Pokud chceme léčit chorobu, musíme ji nejdřív diagnostikovat. Uvolnění znamená diagnostikovat chorobu prostřednictvím soupeření sta škol a utužení znamená podat na ni lék. Také vytvořil čtyři kritéria pro soupeření: 1. soupeření sta škol musí mít vedení, to znamená vedení marxismu leninismu, 2. musí mít směr, směr socialismu, 3. musí mít rámeček - pouze uvnitř lidu, není možné nechat soupeřit nepříteli, 4. musí mít měřítko - praxe je měřítkem pravdy a tedy také soupeření.²¹⁵ Shen Zhiyuan s ním nesouhlasí a říká, že podle něj je základním duchem projevu jedno slovo - uvolnění. Nicméně uvolnění neznamena propagovat idealismus a buržoasní ideologii. Ale pouze když necháme vše rozkvést, včetně smradlavého, starého a temného, tak se ukážou rozpory, skrz diskusi a analýzu se rozliší správné a špatné a rozpory se vyřeší. Jedině skrz soupeření se ukáže skutečná vědecká pravda, která bude lidmi přijata. Zároveň upozorňuje na existenci názorů, které on sám ovšem nesdílí, podle kterých je cílem soupeření sta škol nechat ostatní odhalit buržoasní a maloburžoasní ideologii, aby pak na ně mohli neúprosně zaútočit a posílit marxismus leninismus, tedy jde o strategii vlákat nepříteli hluboko do pastí a pak ho hromadně zlikvidovat. Rozdíl mezi Shen Zhiyuanovým a Deng Chuminovým chápáním byl ale spíš jen terminologický, což pak o několik dní později rozebírá v GMRB Deng Chumin.²¹⁶ Také vysvětluje, že čtyři kritéria jsou ve skutečnosti jediným, a totiž že “není možné postavit politiku sta květů do protikladu k vedoucí pozici KS vyzbrojené marxistickou ideologií v ideologické oblasti.”²¹⁷ Fei Xiaotong říká: “Jak já to chápu, Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol, znamená svobodnou diskusi rozlišit dobré a špatné, další ideologickou nápravu intelektuálů, aby ve svém pohledu a metodách ještě více přijali dialektický materialismus.”²¹⁸

Politika sta květů od začátku měla v sobě dva aspekty – rozvoj vědy a kultury a zároveň důkladnou ideologickou výchovu. Na jaře 1957 ale Mao začal mnohem víc zdůrazňovat aspekt ideologické výchovy, tedy správné řešení rozporů uvnitř lidu.²¹⁹ Je to zjevné z jeho projevů, v nichž se ji snažil prosadit. Zatímco cíl pozvednout vědu

---

politické povahy.

²¹⁵ 《几位学者对“放”的方针有不同的体会》GMRB, 21. dubna 1957, s. 1.

²¹⁶ 邓初民《对“邓初民认为‘放’中有‘收’“说几句话》，GMRB, 26. dubna, s. 2.

²¹⁷ 邓初民《对“邓初民认为‘放’中有‘收’“说几句话》，GMRB, 26. dubna, s. 2.

²¹⁸ 费孝通, 《知识分子的早春天气》RMRB, 24. března 1957, s. 7.

²¹⁹ Podobný trend se objevil i v politice ve školství, kde se na jaře a v létě zdůrazňovala především potřeba povzbudit samostatné uvažování, na konci roku 1956 a hlavně na začátku roku 1957 byla opět zdůrazněna politická a ideologická výchova na školách.

zmínil jen několikrát, pravidelně opakoval, že boj v ideologické sféře uvnitř lidu není možné vést hrubými metodami, protože používat administrativní nařízení a donucování k řešení problémů v ideologické sféře je nejen neúčinné, ale dokonce škodlivé. Nemůžeme jimi přimět lidi, aby nevěřili v náboženství nebo idealismus. Jediná cesta, jak v otázkách ideologické povahy někoho přesvědčit, je metodami diskuse, kritiky, vzdělávání a přesvědčování.²²⁰ Do kategorie rozporů uvnitř lidu, které jsou neantagonistické, je přitom v čínských podmínkách možné zahrnout národní buržoasii.²²¹ A právě na základě rozpoznání dvou typů rozporů, říká Mao, byla vznesena politika Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol a politika dlouhodobé koexistence a dohledu. Upozorňuje, že mezi stem soupeřících škol bude nutně i idealismus a je možné, že se objeví i díla podobná Hu Fengovým, ale pokud nebudou utvářet tajné skupiny a vyvarují se destruktivních aktivit, mohou si i tuto svou květinu pěstovat. Každý ji pak může kritizovat. Nevyhnutelně se objeví jedovaté býlí, pěstovat jen užitečné rostliny je nedosažitelné. Každý rok musí rolníci plít. Není možné zakázat plevel.

Politika sta květů byla prostředkem “správného řešení rozporů uvnitř lidu“ neboli důkladné ideologické transformace, přičemž “nesprávné“ názory měly být zlikvidovány jako plevel. Přesto na mnohé projev zapůsobil. Politika jednak slibovala konec hrubé kritiky, ovšem uvnitř lidu, zároveň byl Maův tón velmi uvolněný.²²² Intelektuály si naklonil také tím, že upozorňoval, že je často obtížné rozeznat vonné květy od jedovatého býlí, upozorňuje, že i marxismus, Konfucius, Koperník, Galileo nebo Darwin byli dříve považováni za jedovaté býlí. Především si ale řadu intelektuálů získal kritikou Stalina a přiznáním vlastních chyb: “Stalin nerozlišoval mezi kritikou ze strany nepřátel a kritikou ze strany lidu. Soudruzi, kteří pracovali mnoho let v SSSR mi říkali, že tam nebyl rozdíl (mezi kritikou ze strany nepřátel a lidu), mohli jste mluvit jen o dobrých věcech, ne o špatných, jenom chválit a ne kritizovat, kdokoli kritizoval, byl podezřelý, že je nepřítel a riskoval uvěznění nebo popravu. Tyto dva typy rozporů se snadno pletou. My jsme se tomu také někdy nevyhnuli. Při potlačování kontrarevolucionářů jsme často považovali dobré lidi za špatné a napravovali je a podezřívali ty, kteří nikdy nebyli kontrarevolucionáři, že jsou kontrarevolucionáři a bojovali proti nim. Dělo se to v minulosti a děje se to i teď. Důležité je, že máme pravidlo: Jasně rozlišovat mezi námi a nepřítelem. Kde je

²²⁰ Secert Speeches, s.135.

²²¹ Mao vysvětluje dvojí povahu čínské národní buržoasie. Protože je ochotna přijmout socialistickou transformaci, liší se od imperialismu, feudalismu a byrokratického kapitalismu, a nemůže se počítat do kategorie rozporů mezi námi a nepřítelem. Pracující třída a kapitalisté, tedy i národní buržoasie, jsou antagonistické třídy. Ale antagonistické vztahy, pokud se správně řeší, se mohou změnit na neantagonistické. Pokud ale nebude používána správná politika sjednocování a vzdělávání, pak se můžou změnit na antagonistické.

²²² Například Deng Chumin říká, že tento Maův projev, co se týče analýzy problémů, byl vysoce vědecký a přesvědčivý, zároveň působil na člověka velmi vřelým dojmem, člověk se cítil uvolněně, vesele, jako když si povídá otec se synem. GMRB, 26.dubna, s. 2.

podezření, bojovat, kde došlo k chybám, napravit je.“²²³ Dále pak kritizuje Stalina, že nesprávně zabil mnoho lidí, například delegátů sedmnáctého sjezdu a členů ÚV, kteří na něm byli zvoleni. Mao přiznává, že sice k takovým věcem v Číně nedošlo, ale za kampaní proti kontrarevolucionářům byli nespravedlivě zabití. Ovšem principiálně to bylo správné. Uvádí, že během prvních tří let ČLR bylo zabito asi 700 tisíc lidí, poté už asi jen 70, ne víc než 80 tisíc. Navíc říká, že ÚV už přijalo konkrétní opatření, aby napravilo chyby, ke kterým v boji proti kontrarevolucionářům došlo. Navrhuje, aby v následujících dvou letech proběhlo vyšetřování pod vedením VSLZ a ČLPPS.²²⁴ Xu Zhucheng vzpomíná, jak slyšel Maův projev z nahrávky.²²⁵ Nejvíce nadšený byl z části, kde Mao říkal: “Období třídního boje v podobě prudké bouře již skončilo. Rozkazování, byrokratismus a uzavřenost uvnitř Strany jsou stále velmi vážné. ÚV KS se rozhodlo uskutečnit nápravnou kampaň a doufá, že přátelé mimo Stranu jim pomůžou, ale rozhodně nenutí demokratické strany k účasti.“ A co se týče nápravné kampaně, říkal: „Už to nebude formou vichřice a velkého deště, nebude to ani střední dešť, bude to malý dešť, mrholení, bude to lehký větřík a drobný dešť, který padá neustále.“ Říká, že celý Maův projev byl velmi vtipný a duchaplný, z nahrávky bylo slyšet, jak se během projevu často celý sál otřásal smíchem, celou dobu to prý bylo velmi uvolněné a veselé, plné humoru. Když vyslechli nahrávku, byli prý také velmi nadšení a veselí.²²⁶ Jak ale bylo řečeno výše, samotný projev nestačil, aby zbavil intelektuály zábran volně promlouvat.

---

²²³ Secret Speeches, s.136-137.

²²⁴ Secret Speeches, s.145.

²²⁵ Vyslechl ho jako člen delegace z Shanghaie, která přijela na začátku března do Pekingů na konferenci o propagandě. O své účasti se dověděl až v den odjezdu do Pekingů: V den odjezdu do Pekingů sezvali na schůzi skupinu nestranických intelektuálů kterým oznámili, že ústředí bude konat konferenci o propagandě, rozhodlo se pozvat nestraníky a právě oni jsou mezi pozvanými.

²²⁶ Jingji lu, s. 273.

Příprava kampaně za nápravu stylu práce

Mao na jaře nebyl odhodlán prosadit pouze politiku Sta květů, ale také kampaň za nápravu stylu práce, které by se účastnili i nekomunisté. Právě to byl asi hlavní důvod odporu ÚV. Už na jaře 1956 se objevovaly náznaky, že se blíží nápravná kampaň. Tomu nasvědčovalo vybrání dokumentů z nápravné kampaně v Yan'anu ke studiu. V projevu na 8. sjezdu KS pak Mao vyzdvihl význam nápravné kampaně v roce 1942, která posílila ve Straně marxisticko-leninistickou výchovu a pozvedla ideologickou úroveň marxismu-leninismu. Maovy zmínky o nápravné kampani zůstaly bez potlesku. Potom mluví o tom, že stále existují ve Straně vážné nedostatky. U mnoha soudruhů se stále vyskytují názory a styl práce odporující marxismu-leninismu. Je to subjektivismus v myšlení, byrokratismus v práci a sektářství v organizaci. Proto je třeba posílit ideologickou jednotu uvnitř Strany a zbavit se těchto vážných nedostatků v našich řadách. Následoval jen obyčejný potlesk na konci celé sekce.²²⁷ Odkazy na nápravnou kampaň a kritika subjektivismu, byrokratismu a sektářství naznačovaly chystanou nápravnou kampaň a potlesk, nebo spíš jeho absence, ukazují nechuť Strany k nápravné kampani. Liu Shaoqi ve svém projevu sice také mluví o potřebě nápravy subjektivismu, byrokratismu a sektářství, ale mezi způsoby boje proti nim dohled demokratických stran vůbec nezmiňuje. Zdůrazňuje především význam studia a zvyšování úrovně marxismu-leninismu uvnitř Strany.²²⁸ Naopak Deng Xiaoping zdůrazňoval vedle ideologické výchovy členů Strany i potřebu dohledu nad stranickou organizací a členy Strany ze strany mas a nestraníků, to znamená z vnějšku.²²⁹ Ani vedení Strany tedy nebylo v této otázce jednotné. Po 8. sjezdu nařizovaly provinční stranické výbory kádrům na úrovni okresů studovat dokumenty sjezdu a bojovat proti subjektivismu, byrokratismu a sektářství. Konkrétní přístupy se lišily, což ukazuje, že v té době nebyla vydaná direktiva ÚV o provádění celostátní nápravné kampaně.²³⁰

Explicitně Mao oznámil chystanou nápravnou kampaň 12. listopadu, v projevu na 2. plenárním zasedání 8. ústředního výboru: "Připravujeme v příštím roce zahájit kampaň za nápravu stylu práce. Napravovat se bude subjektivismus, sektářství a byrokratismus. Po rozhodnutí ústředí bude vydáno oznámení. ... Pokud bude v první polovině roku kampaň oznámena, v druhé polovině bude nápravné

²²⁷ RMRB, 16. září 1956, s.1.

²²⁸ RMRB, 17. září 1956.

²²⁹ MacFarquhar, (1974) s.114.

²³⁰ MacFarquhar, (1974) s.177.

hnutí, mezitím bude několik měsíců.²³¹ Tak se dá lidem možnost přiznat se ke svým chybám, „to znamená, že se jim poskytne schodiště, po kterém budou moci sestoupit, ... předem vydáme oznámení a pak provedeme nápravnou kampaň, to není “trest bez předchozího varování,“ je to metoda malé demokracie. Někteří říkají, že tímto způsobem nebude v druhé polovině roku co napravit. Právě v to doufáme. Doufáme, že v době oficiálního vyhlášení hnutí za nápravu stylu práce bude již subjektivismus, sektářství a byrokratismus výrazně omezen. ... Nadále všechny problémy uvnitř lidu a uvnitř Strany budeme řešit metodou nápravy stylu práce, kritiky a sebekritiky a nikoli silou. Jsme pro metodu mírného větříku a slabého deště. I když se nevyhneme tomu, aby to v některých případech nebylo prudší, obecný záměr je léčit chorobu a tím zachránit pacienta. ... V první řadě chránit, v druhé kritizovat. Protože nejde o kontrarevolucionáře, v první řadě je třeba chránit. To znamená vycházet z touhy po jednotě, kritikou a sebekritikou dosáhnout nové jednoty na novém základě. Když uvnitř lidu vůči těm, kteří udělali chybu, přijmeme metodu ochrany a kritiky, získáme srdce lidí, budeme schopni sjednotit všechny lid a rozvinout všechny pozitivní faktory u 600 miliónů lidí pro budování socialismu.²³² Nezmiňuje tu pomoc demokratických stran a osobností v nápravě, ale ani výslovně neomezuje nápravnou kampaň na Stranu, mluví o tom, že to je prostředek řešení problémů uvnitř lidu.

Informace o nápravné kampani se dostala i do RMRB: “Soudruh Mao Zedong vyzval ... k boji proti subjektivismu, sektářství a byrokratismu prostřednictvím kampaně za nápravu stylu práce.²³³ V tuto chvíli to byla ale jen Maova osobní výzva a ne oficiální direktiva ÚV.²³⁴ Někdy mezi polovinou listopadu a polovinou ledna se zřejmě vedení KS shodlo na zahájení kampaně v roce 1958. 16.ledna 1957 čtrnáctidenník Zhongguo Qingnian informoval, že ÚV KS se nedávno rozhodl, že v roce 1958 bude zahájena kampaň za nápravu stylu práce ve Straně.²³⁵

O nutnosti nápravné kampaně mohla Maa přesvědčit situace v Polsku a Maďarsku. Tím, že se budou názory ventilovat a napravit styl práce, zabrání se vypuknutí podobného incidentu, k němuž došlo v Maďarsku. Je zřejmé, že Mao vinil z nepokojů Chruščova, který „ztratil dva nože“ - Stalina a Lenina. Podle Maa Gomulka a někteří lidé v Maďarsku „zvedli nůž Stalina proti Sovětskému Svazu a staví se proti takzvanému stalinismu.“²³⁶ Nepokoje v Polsku a Maďarsku zřejmě přivedly Maa také k rozpracování dvou typů rozporů ve společnosti. Dění především v Maďarsku a příčiny incidentu byly jedním z hlavních témat v tisku na konci roku

²³¹ Mao Zedong Xuanji V, s. 328.

²³² Mao Zedong Xuanji V, s. 328.

²³³ 《中共中央第二次全体会议公报》 RMRB, 16. listopadu 1956.

²³⁴ MacFarquhar (1974) s. 177.

²³⁵ MacFarquhar (1974) s. 177.

²³⁶ 《在中国共产党第八届中央委员会第二次全体会议上的讲话》 Mao Zedong Xuanji V, s. 322.

1956 a ještě na začátku roku 1957. V Číně sice zřejmě nebyla situace tak vyhrocená jako v těchto dvou východoevropských státech, ale nepokoje a stávky studentů a dělníků probíhaly. Podle Maa nejsou nepokoje menšiny lidí ničím zvlášť znepokojivým a probíhaly i v dřívějších letech. Je potřeba se nebát a připravit se na možnost velkých nepokojů. Je možné, že k nim nedojde, ale pokud přijdou a nebudeme na ně připraveni, způsobí to chaos.²³⁷ Na prvním místě mezi faktory vedoucími k nepokojům jmenoval byrokratismus a subjektivismus, tedy dvě ze tří zel, proti kterým měla nápravná kampaň bojovat. Existenci kontrarevolucionářů jmenuje až nakonec. Jinde říká: „Není správné zakazovat dělníkům stávkovat. Ústava nezakazuje stávku. Vylepování plakátů je svoboda projevu, konat schůze je svoboda shromažďování. Neměli bychom nechávat všechny ty, kteří dělají nepokoje, psát pokání a články sebekritiky. Když existují problémy, trocha nepokojů je dobrá. Studentské nepokoje neznamenají povstání. V populaci 600 milionů lidí mít ročně milion těch, kteří budou dělat nepokoje, je normální. Ti, kteří dělají nepokoje, nemůžou být nazýváni kontrarevolucionáři. Nejlepší způsob, jak se vypořádat s byrokratismem, je stávka.“²³⁸ Stávkám a demonstracím věnuje Mao zvláštní oddíl v projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu. Uvádí, že podle dokumentu svazu mládeže se na universitách a středních školách v 28 městech v minulém roce účastnilo nepokojů přes 7000 studentů na 29 školách. Jejich hlavní příčinou byl byrokratismus a studentská naivita. Neúplné statistiky Všečínské federace odborů evidují asi 50 stávek, z nichž největší se účastnilo přes tisíc lidí.²³⁹ Také říká, že stávky, studentské stávky a nepokoje rolníků není možné dávat všechny za vinu maďarskému incidentu a tvrdit, že od té doby se věci v Číně dají špatně zvládat.²⁴⁰ Na jiném místě Mao říká, že se po Maďarském incidentu objevily divné diskuse a vyskytly se určité nepokoje a je potřeba posílit ideologickou a politickou práci, provádět nápravu a sebenápravu intelektuálů a studentů. To by naznačovalo, že nepokoje v Maďarsku měly dopad na situaci v Číně. Mao prezentuje čtyři body týkající se stávek: Za prvé je třeba zbavit se byrokratismu a správně vyřešit rozpory, potom lidé nebudou stávkovat a dělat nepokoje. Podle Maa je kontrarevolucionářů velmi málo, hlavním důvodem stávek jsou nedostatky v naší práci. Za druhé, pokud chce někdo stávkovat, nechat ho, za třetí nechat je stávkovat do sytosti, za čtvrté nevyučovat.²⁴¹ O komplikované situaci na školách by svědčilo i to, že na konci roku 1956 začala být znovu zdůrazňována ideologická výchova ve školách místo potřeby budovat u studentů schopnost samostatného uvažování a dát jim prostor zorganizovat si svůj čas. Nápravná kampaň tedy měla posloužit k odstranění praktik vyvolávajících společenské nepokoje.

---

²³⁷ 《在中国共产党第八届中央委员会第二次全体会议上的讲话》Xuanji V, s. 353.

²³⁸ Talk at Yinian tang, Secret Speeches, s.122.

²³⁹ Secret Speeches, s.174.

²⁴⁰ Secret Speeches, s.175.

²⁴¹ Secret Speeches, s.175 – 177.

Není jasné, kdy padlo oficiální rozhodnutí zahájit kampaň již v první polovině roku 1957 a kdy Mao získal souhlas k účasti nekomunistů na nápravě Strany. Na konferenci ÚV o propagandě 12. března Mao prohlásil, že ÚV plánuje zahájit v tomto roce kampaň za nápravu stylu práce, namířenou hlavně proti subjektivismu, byrokratismu a sektářství, které se, pokud budou chtít, mohou účastnit i nečlenové KS.²⁴² Možnost nekomunistů kritizovat stranické funkcionáře bylo zřejmě hlavním důvodem odporu řady kádrů ke kampani. 12. března v projevu na konferenci o propagandě Mao prohlásil: “ÚV KS rozhodlo, že letos bude zahájena nápravná kampaň ve Straně. Nestraníci se mohou svobodně účastnit, pokud nebudou chtít, účastnit se nemusí. Tato nápravná kampaň bude hlavně kritizovat následující chybné styly myšlení a práce: subjektivismus, byrokratismus a sektářství. Metoda bude stejná jako v nápravné kampani za protijaponské války, nejprve se budou studovat určité dokumenty, na základě tohoto studia bude pak každý zkoumat své myšlení a práci, rozvine se kritika a sebekritika, odhalí se nedostatky a chyby a rozvine se dobré a správné. Na jednu stranu je třeba být přísní, provádět kritiku a sebekritiku vážně a ne povrchně a napravit chyby a nedostatky, na druhou stranu musíme používat metodu mírného větříku a drobného deště, učit se z chyb minulosti, abychom se jim vyhnuli v budoucnosti a léčit nemoc, abychom zachránili pacienta, musíme se stavět proti metodě zlikvidovat člověka jedním úderem.”²⁴³ V tuto chvíli ale existoval zřejmě silný odpor ÚV, RMRB stále neinformovalo o Maově projevu o rozporech ani o konferenci o propagandě. Mao stále neměl souhlas ÚV zahájit kampaň. Na konci své cesty mimo Peking 20. března na konferenci v Shanghaii Mao říká: „Ústředí neučinilo ještě formální rozhodnutí o nápravě. Plánujeme to udělat takto: Učinit přípravy letos a rozběhnout hnutí v následujících dvou letech.”²⁴⁴ Také se ještě stále neustálilo pořadí tří zel, proti nimž se bude bojovat, zde jsou v pořadí subjektivismus, sektářství a byrokratismus.

I když RMRB 10. dubna vydalo úvodník podporující Sto květů a 13. dubna první úvodník propagující obsah Maových projevů, neznamenalo to, že by rozpory skončily. Mao stále neměl zřejmě souhlas zahájit nápravnou kampaň. Jedním z hlavních odpůrců byl tajemník Pekingského městského výboru KS, starosta Pekingu a člen Politbyra a Sekretariátu ÚV Peng Zhen. Projevem jeho odporu bylo, že ignoroval Maovu výzvu na konferenci o propagandě: „První tajemníci stranických výborů na všech místech by se měli osobně zabývat otázkou ideologie, ... Na všech místech by se měly konat schůze o propagandě podobné této naší, aby se diskutovala místní ideologická práce a problémy s ní související.”²⁴⁵ Od 25. března do 1. dubna se

---

²⁴² 《在中国共产党全国宣传工作会议上的讲话》 Projev na celostátní konferenci o propagandě KS Číny, Mao Zedong Xuanji V, s.410.

²⁴³ 《在中国共产党全国宣传工作会议上的讲话》 Projev na celostátní konferenci o propagandě KS Číny, Mao Zedong Xuanji V, s.410.

²⁴⁴ Secret Speeches, s.359.

²⁴⁵ Mao Zedong Xuanji V, s. 418.

v Pekingu sice v souladu s Maovou výzvou konala konference o propagandě, které se účastnilo 1400 lidí, ale Peng Zhen se jí oficiálně vůbec neúčastnil a RMRB o ní také neinformovalo až do doby, kdy Peng Zhen již svůj postoj změnil. 14. dubna otisklo přitom zprávu o mnohem méně významné konferenci v Shanxi, která byla zahájena 26. března, a byla vynechána zmínka, že konferenci svolal první tajemník provinčního výboru KS. Neotisklo také články agentury Xinhua o konferenci v Shanghaii a Tianjinu ze 17. a 18. dubna, které referovaly o roli tamějších prvních tajemníků.²⁴⁶ Oproti tomu WHB o aktivitách prvního tajemníka městského výboru KS Shanghaie aktuálně informovalo. Někdy 18. nebo 19. dubna, během státní návštěvy Vorošilova, když se do Pekingu vrátili z cesty po provinciích Liu Shaoqi a Deng Xiaoping, se pravděpodobně Peng Zhen podvolil. 20. dubna, den po odjezdu Vorošilova mimo Peking, Peng Zhen svolal druhou pekingskou konferenci o propagandě, dvakrát tak velkou jako byla ta první, s 2800 účastníky a přednesl hlavní zprávu. Vítal účast nestraníků na nápravě, bagatelizoval nebezpečí občanských nepokojů a zdůraznil potřebu nechat lidi rozkvétat a soupeřit, ale stále trval na tom, že vztahy mezi stranou a nestraníky jsou v zásadě dobré, a hlavní problémy jsou uvnitř strany.²⁴⁷ Změna Peng Zhenova postoje se odrazila v RMRB. 19. dubna vyšla zpráva o první konferenci o propagandě v Pekingu a 21. dubna otisklo zprávy agentury Xinhua z 18. dubna o konferenci o propagandě v Tianjinu i o roli prvního tajemníka. Obě zprávy se přitom o den dřív objevily již v Beijing ribao.²⁴⁸ RMRB otisklo také některé projevy z vlastního fóra pro tianjinské intelektuály, které se konalo 14. dubna. I fakt, že podobné fórum se nekonalo v Pekingu a že se o jeho konání v Tianjinu neinformovalo mohlo ukazovat na odpor prvního tajemníka Pekingu k politice. 22. dubna věnovalo potom RMRB první stránku zprávě o Peng Zhenovu projevu na druhé konferenci o propagandě. Poté nabraly události rychlý spád. 27. dubna, v době nepřítomnosti Liu Shaoqiho v Pekingu, byla sepsána direktiva o zahájení nápravné kampaně a 30. dubna, kdy byl Liu Shaoqi opět v hlavním městě, byla vydána agenturou Xinhua. 1. května ji otisklo RMRB. Psalo se v ní: „Během posledních let v naší Straně ... byrokratismus, sektářství a subjektivismus zaznamenal nový nárůst. Proto se ústředí domnívá, že je nutné podle politiky vyjít z touhy po jednotě, skrz kritiku a sebekritiku dosáhnout nového sjednocení na novém základě v celé Straně znovu provést celkové hnutí za nápravu stylu práce. Ideologickým vedením kampaně by měly být dvě zprávy soudruha Mao Zedonga a jejím hlavním tématem správné řešení rozporů uvnitř lidu. ... Nestraníci jsou vítáni, pokud se budou chtít účastnit. Ale musí to být naprosto dobrovolné a ne vynucené, navíc se mohou kdykoli svobodně stáhnout.“²⁴⁹

²⁴⁶ MacFarquhar (1974), s. 205.

²⁴⁷ MacFarquhar (1974) s. 206.

²⁴⁸ MacFarquhar (1974), s. 207.

²⁴⁹ RMRB, 1. května 1957, s. 1.

Den před zahájením kampaně, 30. dubna, Mao pronesl na schůzce s členy demokratických stran a nestranických osobností svůj poslední projev v duchu politiky Ať rozkvetou sto květů, ať soupeří sto škol. Vyzval tu mimo jiné k přezkoumání systému stranických výborů na školách, který možná není úplně vhodný a měl by být upraven.²⁵⁰ V kampani proti pravičákům pak byli Zhang Bojun a Luo Longji kritizováni, že hájili zrušení stranických výborů. Jinak i tady se projevil jeho názor na ideologický stav intelektuálů: „Co se týče dialektického materialismu, nedá se předpokládat, že by velký počet lidí najednou přijal marxistický světový názor. Doufám, že za tři pětiletky z pěti milionů intelektuálů bude třetina, nebo nějaký milion a půl, schopno přijmout dialektický materialismus. To by bylo velmi dobré.“ Kromě toho tu říká, že „maloburžoasní inteligence je vlastně buržoasní inteligence. Je tu jen jeden starý světový názor. Není takový maloburžoasní světový názor, který by se z toho dal vydělit.“²⁵¹ Předtím na konferenci o ideologické práci v Nanjingu prohlásil: „Intelektuálové mají ocas, tak na ně musíme nalít studenou vodu. Když nalijete studenou vodu na psa, stáhne ocas mezi nohy. Když ne, nese si ho nahoře a vypadá vznešeně.“²⁵² Nedá se předpokládat, že by tedy měl Mao o intelektuálech příliš vysoké mínění, aby ho reakce intelektuálů zaskočila. Na druhou stranu na jaře prezentuje politiku rozkvétání a soupeření především jako prostředek ideologické výchovy, a to zcela otevřeně, a bylo to tak vnímáno i řadou intelektuálů. Jedovaté býlí se mělo plít a idealistické názory kritizovat. V zásadě na tom není nic, co by odporovalo Maovu myšlení. Mao se nebál rozpoutat určitý zmatek, podle něj vývoj neprobíhá harmonicky, ale ve vlnách. Nechat názory prezentovat a pak je tvrdě zkritizovat bylo v podstatě v tomto duchu. Otázkou je, proč potlačení bylo tak tvrdé, a proč velmi dlouho nenásledovala poslední obvyklá část hnutí, rehabilitace.

---

²⁵⁰ Secret Speeches, s. 367.

²⁵¹ Secret Speeches, s.370.

²⁵² Secret Speeches, s.333.

Rozkvětání a soupeření po zahájení kampaně za nápravu stylu práce

Po zahájení nápravy stylu práce nastalo pět týdnů tzv. velkého rozkvětání a soupeření, které trvalo do 8. června, kdy byl zahájen boj proti buržoasním pravicovým elementům. Změna se navenek projevila v úvodníku RMRB 8. června Proč to tak je?²⁵³ Stejný den pronesl Mao vnitrostranickou direktivu Zformovat síly k protiútoků na zuřivý útok pravičáků.²⁵⁴ Tím bylo soupeření a rozkvětání ukončeno. Nastal zvrát v nápravné kampani a bylo zahájeno hnutí proti pravičákům. Ale změnu postoje u Mao Zedonga je vidět už někdy 15. května, pokud přijmeme oficiální autorství, dataci a obsah textu Věci se začínají měnit.²⁵⁵ Změna tedy nastala po pouhých dvou týdnech, ještě před tím, než se aktivizovali studenti vysokých škol. Co se dělo během dvou týdnů? Byla kritika strany v prvních dvou týdnech tak ostrá, aby Maa zaskočila a změnila jeho postoj?

Do poloviny května, tedy do doby vzniku textu Věci se začínají měnit, se v tisku objevují některé na tehdejší poměry relativně radikální názory. Šlo především o kritiku nerozlišování pravomocí Strany a vedoucích výkonných orgánů, o to, že nestraníci ve vedoucích funkcích mají často pouze post, nikoli však pravomoc. S tím do jisté míry souvisel problém stranických výborů na školách, k jejichž přezkoumání Mao sám vyzval. I když někteří navrhovali zrušení systému stranických výborů na školách, diskuse o tomto problému nebyly zvláště radikální, naopak většinou v tisku hájily zachování stranických výborů a požadovaly pouze jejich reformu, jasné vymezení pravomocí a účast profesorů na vedení VŠ, nikoli řízení škol profesory.²⁵⁶ Dalším často diskutovaným problémem na fórech bylo, že nekomunisté ve vedoucích

²⁵³ 《这是为什么？》。

²⁵⁴ 在共产党内部发出指示《组织力量反击右派分子的猖狂进攻》。Mao Zedong Wengao VI., s. 496-498, Mao Zedong Xuanji V, s.431-433.

²⁵⁵ 《事情正在其变化》，Mao Zedong Wengao, s. 469-475. Nevím o tom, že by autorství, datace nebo obsah textu byly někde zpochybněny. MacFarquhar ho datuje v The Origins of the Cultural Revolution mezi 10. a 20. květen, spíše ke konci tohoto období (s.261).

²⁵⁶ Např. WHB, 13. května, s.1. Zhang Bojun 21. května ve svém projevu na konferenci Jednotné fronty shrnul diskusi o systému odpovědných stranických výborů na vysokých školách: „V zásadě všichni mají za to, že vysoké školy nemohou opustit stranické vedení. Mnoho názorů ilustrovalo, že Strana nejen že může vést politicky, ale může vést i vědeckou práci a vyšší vzdělání. Někteří v diskusi zmínili pochybnosti o systému odpovědných stranických výborů na VŠ, vyvolané byrokratismem, sektářstvím, subjektivismem a dogmatismem. Ale to jsou jen nedostatky a nikoli problém systému. Všichni se domnívají, že pokud se bude provádět systém odpovědných stranických výborů, stranické vedení se vezme jako základ a spojí se to s demokratickým řízením školy, tak to všichni vítají.“《中共中央统战部座谈会昨天复会——民主党派负责人提出许多意见》 GMRB, 22. května, s.1.

funkcích nemají skutečnou moc. Například projev Zhang Bojuna v březnu na schůzi ČLPPS²⁵⁷ je ve srovnání s projevem na konferenci Jednotné fronty v květnu mnohem opatrnější. V květnu se také objevují návrhy na reorganizaci systému nakladatelství, aby byla dána možnost spisovatelům či různým organizacím zakládat vlastní nakladatelství, která by pak mohla mít na starosti i distribuci.²⁵⁸ V obchodních a průmyslových kruzích se diskutovala otázka výplaty podílů v společných státně soukromých podnicích a zastoupení státu.

Je možné, že na konferencích mohly být prezentovány některé ostřejší názory, které nebyly publikovány. Sami editoři si byli vědomi jistých limitů,²⁵⁹ navíc na ně mohl být vyvíjen tlak, aby některé zprávy nepublikovali.²⁶⁰ Například Mao v textu Věci se začínají měnit zmiňuje ostrou kritiku profesora Pekingské university Fu Yinga, která nebyla zveřejněna v tisku. V direktivě z 14. května jsou vyzvány stranické noviny, aby napravily své informování o chybné kritice nestraníků, zejména pravicových elementů, a aby části nevypouštěly, ale publikovaly jejich názory v původní podobě.²⁶¹ Později, v druhé polovině května a na začátku června, se pak objevují některé ostřejší názory namířené proti systému. Začínají se také radikalizovat universitní studenti. Právě malé a pozdní pokrytí jejich aktivit také naznačuje jistou cenzuru či autocenzuru tisku.²⁶²

Přesto se mi zdá nepravděpodobné, že by Mao nemohl podobné názory čekat, když zahajoval nápravu stylu práce a vyzval nestraníky, aby svou kritikou pomohli KS v nápravě. Jak bylo patrné z předchozích projevů, o ideologickém stavu čínské inteligence si Mao iluze nedělal a počítal s tím, že se objeví býlí, které bude potřeba plít. MacFarquhar se domnívá, že vzhledem k tomu, že předtím žádné prezentování názorů neproběhlo, Mao nemohl vědět, co si skutečně lidé myslí.²⁶³ Nicméně Li Shenzhi uvádí, že jak je mu známo, po 20. sjezdu KSSS se Mao mohl a nutně musel dočíst mnoho domácích i zahraničních kritiků KS z Neibu Cankao a Cankao Ziliao.²⁶⁴ Některé poměrně radikální názory, byť ve vědeckých diskusích, se objevily už v

²⁵⁷ RMRB 19. března, s.2.

²⁵⁸ Např. 《文化部打开了大门——倾听对出版工作意见》WHB 12. května, s.1.

²⁵⁹ „Někteří redaktoři se bojí zveřejňovat jedovaté býlí, bojí se, že když ho nechají vykvést, budou politicky pronásledováni a budou muset psát sebekritiku“ RMRB 22. dubna 1957.

²⁶⁰ „Xu Zhucheng vzpomíná na rozhovor s Deng Tuem v polovině května 1957. Deng ocenil WHB ... a stěžoval si, že RMRB plánovalo pokročit, zorganizoval skupinu, která už sepsala deset úvodníků, ale v novinách se zprávy neobjevily, většina úvodníků byla potlačena. Jen dva se objevily, moje plány jsou tak v troskách.“ Cheek, s.183.

²⁶¹ O informování o kritice nestraníků týkající se různých oblastí práce Strany a vlády. Mao Zedong Wengao, s. 278.

²⁶² Studenti Pekingské university se začali vylepováním plakátů na tzv. zdi demokracie účastnit hnutí za nápravu stylu práce 19. května. První o jejich aktivitách informovalo GMRB a to až 26.května, 27. května pak přineslo zprávu WHB. Byly to jediné zprávy o „rozkvétání a soupeření“ universitních studentů, které tyto listy otiskly. RMRB o tom až do zahájení boje proti pravičákům vůbec neinformovalo.

²⁶³ MacFarquhar (1974) s.311.

²⁶⁴ 《内部参考》Interní Reference a 《参考资料》Referenční materiály

dubnu. Mnoho pozornosti vyvolal například profesor Lei Haizong, který na konferenci konané RMRB v Tianjinu prohlásil, že marxismus ve svém vývoji ustrnul v roce 1895, když zemřel Engels. Naprosto ignoroval jakýkoli Maův přínos.²⁶⁵ Liu Shaotang v článku Rozvoj realismu v době socialismu, který vyšel v dubnovém čísle Beijing wenyi zase bagatelizoval význam Maových Yan'anských hovorů pro současnou literární tvorbu. Podle něj jsou založeny na historických podmínkách určité doby a sloužily jako směrnice literatury té doby. V podmínkách dlouhé války je požadavek, aby umění sloužilo politice pochopitelný, ale později byly teorie desinterpretovány a bránily rozvoji literatury. Taková dogmatická praxe by měla okamžitě skončit.²⁶⁶

8. května zahájilo Oddělení jednotné fronty ÚV, zřejmě z podnětu generálního tajemníka Deng Xiaopinga,²⁶⁷ sérii fór, na něž sezvalo členy DS a přední nestraničné intelektuály, aby vyjadřovali své názory na KS a práci oddělení jednotné fronty a pomohli tak svou kritikou KS v nápravné kampani. Následně svolávaly podobná fóra další stranické organizace i demokratické strany. GMRB vyslalo své redaktory do devíti měst, kde se od 4. května konala vlastní fóra intelektuálů, o kterých pak informovalo na svých stránkách.

Místopředseda Demokratické Ligy Zhang Bojun v projevu na fóru Jednotné fronty 8. května konstatoval, že ve vztahu KS a DS je stále mnoho problémů. Podle některých členů Demokratické ligy během několika minulých let někteří členové DS ve státních záležitostech nedostali možnost rozvinout svou roli, přestože mají pracovní schopnosti. Uvádí příklad vedoucího oddělení plánování v jistém úřadu, který se nemohl účastnit schůze státní plánovací komise, která se ho týkala a které by se jinak účastnit měl, protože nebyl člen KS. Pro nestraničné kádry je podle Zhang Bojuna velmi obtížné dosáhnout povýšení, zatímco některé KS kádry jsou

²⁶⁵ 《天津的教授们关于“百家争鸣”的座谈》，RMRB 22.dubna 1957, s.2: „Profesor Lei Haizong 雷海宗, vedoucí historického ústavu Nankai University prohlásil na konferenci organizované RMRB v dubnu v Tianjinu: „Co se týče nové společenské vědy ustavené Marxem a Engelsem, všichni teoreticky souhlasí, že marxismus leninismus by se měl dál vyvíjet, ale ve skutečnosti se dávno přestal vyvíjet. Zůstal tak, jak byl když v roce 1895 zemřel Engels. Po roce 1895 Lenin a Stalin v některých otázkách předložili nové formulace, ale to se týkalo především tehdejších problémů revoluce. Ale z hlediska pochopení a zpracování několikatisícileté historické zkušenosti lidstva a ustavení nové společenské vědy se marxismus v zásadě zastavil v roce 1895. Takoví jsou dogmatici. Marx a Engels za svého života často aktualizovali své teorie, všímali si tehdejšího vývoje v každém odvětví společenských věd, chápali se materiálů a výsledků vědeckého výzkumu. Ale jejich následovníci mysleli, že již vyřešili všechny problémy a společenské vědy se nemohou už dál vyvíjet.“ V květnu ve WHB Tian Yuan kritizoval RMRB za způsob, jakým o Lei Haizongovu projevu informovali: Nejprve ve zprávě o konferenci 21.dubna vyjádřili s jeho názory nesouhlas, teprve následující den si mohli čtenáři přečíst názory Lei Haizonga a zjistit, s čím RMRB nesouhlasilo. Navíc 22.dubna za citovaný projev přidalo ještě kritickou poznámku. Sice vyzvalo k diskusi, ale intelektuálové jsou velmi citliví a v jejich očích byly poznámky RMRB definitivním závěrem. Takovýmto informováním brání RMRB soupeření a rozkvétání. WHB, 14. května, s.2.

²⁶⁶ The Development of Realism in the Socialist Era in Literature of the Hundred Flowers, s.152-153.

²⁶⁷ MacFarquhar (1974) s. 219.

povyšování velice rychle. Kromě nerovného zacházení co se týče povyšování kritizoval, že nestraníci nemají mnoho příležitostí jet studovat do zahraničí. Při výběru pro studium v zahraničí nebo kdo zůstane na škole jako vyučující se v první řadě zkoumaly politické podmínky a někteří schopní lidé s odbornou specializací se nemohli účastnit výběru, protože byli považováni za osoby s komplikovanou minulostí.

Mluvil také o potřebě jasně rozlišit pravomoci výkonných orgánů a stranických organizací ve státních úřadech. V každém orgánu by měl vše rozhodovat statutární výkonný orgán, který bude uskutečňovat kolektivní vedení, ale v tuto chvíli ve skutečnosti rozhodují vše stranické organizace. Mluvil o tom, že post, pravomoc a odpovědnost jsou neoddělitelné a pokud mají mít nestraníci ve vedoucích pozicích post i pravomoc, je nutné aby zároveň měli odpovědnost. Ale současná situace je taková, že když nestraníci zastávají vedoucí pozici, odpovědnost má stranická organizace. A když je stranická organizace odpovědná, nemůže nechtít pravomoc. To je základní důvod, proč nestraníci na odpovědných postech nemůžou dosáhnout toho, aby měli post, pravomoc a odpovědnost. Požadoval také, aby bylo jasně stanoveno, kterých schůzí se nestraníci nesmí účastnit a které materiály nesmí číst.²⁶⁸

Co se týče otázky vzájemného dohledu, Zhang Bojun se domnívá, že vzájemný dohled vyžaduje otevřít širokou cestu pro otevřený projev. To vyžaduje mít prostor k vyjadřování, je třeba mít kde publikovat. Ale poté, co došlo ke specializaci vydavatelství, když jedno publikaci odmítne, knížka nemůže vyjít. Navrhuje, aby intelektuálům bylo dovoleno organizovat vydavatelská družstva s pomocí státní půjčky.²⁶⁹ Právě zmínka o nakladatelstvích zřizovaných intelektuály chybí ve zprávě RMRB, která byla jinak podrobnější než zpráva agentury Xinhua otištěná ve WHB.

RMRB také otisklo názory Zhang Bojuna na Oddělení jednotné fronty. Podle Zhang Bojuna někteří nechtějí na výzvu oddělení jednotné fronty už své názory vznášet, protože se vznesenými připomínkami se v minulosti nic nedělalo. Například v roce 1956 Oddělení jednotné fronty bez přípravy stanovilo systém kádrů DS, udělalo několik schůzí, kde žádalo názory, ale nemělo to žádný výsledek. Podobně už

---

²⁶⁸ WHB 9. května 1957 s.2 a RMRB 9. května 1957 s.1. Zpráva RMRB je podrobnější, ale volí opatrnější formulace. Zatímco zpráva Xinhua otištěná v WHB říká: „V každém úřadu by měl vše rozhodovat statutární výkonný orgán ... ale v tuto chvíli ve skutečnosti rozhodují vše stranické organizace,“ RMRB říká: „*Tam, kde jsou na vedoucích pozicích nestraníci*, ve skutečnosti rozhoduje všechno stranická organizace ... V každém úřadu by měl rozhodovat statutární výkonný orgán.“ Zatímco ve WHB má (Zhang Bojun) za to, že je třeba jasně rozlišit pravomoc výkonných orgánů a stranických organizací ve státních úřadech, v RMRB „*někteří požadují*“ aby byla jasně oddělena pravomoc výkonných vedoucích pracovníků a stranických organizací ve státních úřadech. I když smysl je v zásadě stejný, je otázka, jaké formulace skutečně Zhang Bojun volil.

²⁶⁹ WHB 9. května 1957 s.2

v roce 1950 zdůrazňovalo oddělení jednotné fronty problém postu a odpovědnosti, ale za celých sedm let se to ještě pořádně nevyřešilo.²⁷⁰

Chen Mingshu, člen stálého výboru Revolučního Kuomintangu, požadoval ve svém projevu zrušení systému stranických výborů na školách a požadoval, aby nestraničné osobnosti byly přizváni k diskusím o důležitých problémech v orgánech, v nichž pracují.²⁷¹

10. května pronesl projev místopředseda Čínské demokratické ligy Luo Longji, který byl spolu s Zhang Bojunem později označen za hlavního strůjce pravičáckého spiknutí. Luo Longji mluvil především o otázce dlouhodobé koexistence a vzájemného dohledu. Obhajoval potřebu existence DS. Například poukazoval, že Demokratická společnost budování státu hrála důležitou roli v socialistické transformaci průmyslu a obchodu. Luo Longji argumentuje, že pokud by byla jen jedna strana, nebylo by možné ve státě s 600 miliony obyvatel mobilizovat všechny pozitivní síly. Demokratické strany mohou hrát velkou roli při pomoci KS mobilizovat všechny pozitivní síly. Nicméně upozorňoval, že mnozí, včetně mnoha členů KS, správně nerozumí pozici a roli DS a to je důvod, proč stále politika dlouhodobé koexistence a vzájemného dohledu nemůže být dostatečně dobře implementována. Luo Longji mluvil o tom, že demokratické strany potřebují podmínky k existenci. Podle Luo Longjiho pokud se nevyřeší otázka nabírání nových členů, není možné mluvit o dlouhodobé koexistenci. Říkal, že KS nabírá členy z řad dělníků a rolníků a demokratické strany nemohou. Mohou nabírat nové členy jen mezi starými intelektuály, kteří už teď jsou ve vyšším věku. Cesta k socialismu je poměrně dlouhá, pokud budou DS moci nabírat členy jen mezi lidmi ve středním a vysokém věku, není možné mluvit o dlouhodobé koexistenci. Navíc intelektuálové obvykle dávají přednost vstupu do KS před DS a opovrhují DS. V minulém roce po zprávě premiéra Zhoua KS přijala mnoho intelektuálů do Strany. Intelektuálové když mohou být členy KS, nemají o to víc zájem být členy DS, a přitom DS může nabírat členy jen z řad těchto intelektuálů. V tom vidí Luo Longji rozpor. Uznává, že je pro intelektuály čest, že mohou vstoupit do Strany, ale vytváří to rozpor s přijímáním nových členů do DS. Pokud by se členům DS bránilo vstupovat do KS, nevstupovali by do DS. Ale pokud se jim v tom nebude bránit, poté co vstoupí do DS, KS přijme

²⁷⁰ RMRB 9. května 1957 s.1.

²⁷¹ zpráva agentury Xinhua z 8.května, WHB 9.května 1957 s.2. Zatímco zpráva agentury Xinhua jednoznačně prohlásila, že Chen Mingshu 陈铭枢 požadoval ve svém projevu zrušení systému stranických výborů na školách, zpráva RMRB je opět výmluvnější: „Chen Mingshu když mluvil o funkci různých organizací na VŠ, řekl, že současný způsob vedení škol se z větší části opírá o Stranu, svaz mládeže a odbory, tento jeden bič, to by se mělo prozkoumat. Domnívá se, že by se měl více opírat o učitele a studenty. Dále řekl, že systém stranických organizací ve školách by se měl v mnoha ohledech přezkoumat. Ale, má za to, že stranické organizace v úřadech se velmi liší od systému stranických organizací na školách. Stranické organizace by měly nadále existovat. Měly by pouze dbát na to, aby otázky politiky diskutovaly s nestraničnými odpovědnými kádry. RMRB 9. května 1957 s.1.

pokrokové členy DS do Strany a oni pak přirozeně zanechají práce v DS, což pak ovlivní práci DS. Vyzval k diskusi, jak vyřešit tento rozpor.

Pak mluví o tom, že druhou podmínkou dlouhodobé koexistence je, aby měly DS svou roli. Požadoval, aby DS měly nejen nominální, ale faktickou poradní funkci a mohly se skutečně účastnit utváření politiky. Říká, že demokratickým stranám nejvíc vadí nedostatek informací a materiálů potřebných pro studium politické linie. Na schůzích stálého výboru VSLZ a schůzích ČLPPS zástupci demokratických stran nemohou vznášet efektivně názory ve věcech, o kterých se diskutuje, protože nejsou předem informováni, o čem se bude diskutovat a není čas je studovat až v momentě diskuse. Navrhoval, aby příště, když se bude rozhodovat důležitá politická linie, byly DS předem poskytnuty příslušné informace a materiály a aby se mohly účastnit diskusí zároveň s KS. Není to otázka postu a pravomocí jednotlivců, ale nominální a faktické role DS a toho, aby název Politického poradní shromáždění odpovídal skutečnosti. Dále vyslovil nesouhlas s řízením škol stranickými organizacemi. Podle něj to neodpovídá povaze současného politického systému. I zde by měly dostat základní organizace DS možnost rozvinout svou funkci.²⁷²

Proti Luo Longjiho názorům se postavila místopředsedkyně Demokratické Ligy a ministryně spravedlnosti Shi Liang. Prohlásila, že hlavní základ dlouhodobé koexistence s KS spočívá v dlouhodobé ideologické nápravě a ne v růstu počtu členů. Členství v DS podle ní nebrání členství v KS. Nicméně se domnívá, že je nemožné, aby velký počet členů DS vstoupil do KS, protože i když se jejich uvědomění pozvedne, stále nebude stačit na vstup do Strany. Když se zvýší uvědomění členů DS a dalších lidí, kteří jsou s nimi spojeni tak, že budou moci všichni vstoupit do KS, tak je to v pořádku. Existence DS pak nebude nutná. Když budou všichni ideologicky dobře napraveni, bude v budoucnu možné zrušit i KS. Není možné říci, že když se počet členů KS bude rychle zvyšovat, DS nemůžou dlouho existovat. Není možné říct, že jen když všichni intelektuálové budou moci být jen členy Demokratické ligy a nebudou moci vstupovat do KS, je možné mluvit o dlouhodobé koexistenci. Také říká, že během osmi let co je ministryně nikdy nepocítila nedůvěru KS vůči nestraníkům a všechny vnitřní materiály Strany jí byly k dispozici. KS je vedoucí strana a podle Shi Liang jsou některé problémy, které by měla rozhodovat sama. To ale neznamená, že DS nemohou rozvinout svou funkci. Zároveň někteří lidé včetně jí samotné vždy věří, že má KS pravdu, a to i když se dopouští chyb, a nejsou schopni dobře samostatně uvažovat. Jsou jako kuře, které dlouho nepoužívalo křídla, až ztratilo schopnost létat. Podle Shi Liang tedy nejde o problém nedostatku důvěry, ale jejich vlastní chybu neschopnosti samostatného uvažování. Co se týče Luo Longjiho požadavku účasti DS na diskusi týkající se zásadních politických rozhodnutí, v zásadě s tím souhlasí, ale upozorňuje, že

---

²⁷² GMRB, 11.května, s.1.

například její znalosti jsou omezené a nemůže se tedy účastnit diskuse o každé politické linii. Podle ní DS nerozumí všem oblastem a nemohou tedy vykonávat dohled ve všech věcech. Nakonec navrhuje, aby i DS rozvinula kampaň za nápravu stylu práce.²⁷³

Názory Zhang Bojuna, Luo Longjiho a Chen Mingshua patřily na konferenci oddělení jednotné fronty k těm ostřejším. Nezdá se pravděpodobné, že by to byl příval kritiky, který Mao neočekával. Celá řada názorů, které se objevují v tisku, byla také diskutována už dříve. Například pokračují stížnosti na nedostatek respektu a důvěry dané nestraničným intelektuálům, nedostatečnou odbornou způsobilost členů KS a zároveň nechotu přijmout názory nestraničků, kteří oboru rozumí.²⁷⁴ Například docent university Qinghua Fang Chongzhi si stěžoval, že když na universitu přijede zahraniční návštěva, učitelé musí mluvit čínsky a je jim zakázáno se zahraničními návštěvníky komunikovat v cizím jazyce. Vidí v tom jasnou ukázkou nedůvěry.²⁷⁵ Stěžovali si také na to, že nestraničníci ve vedení vysokých škol často nemají rozhodovací pravomoc. Rozhodnutí padne ve Straně a nestraničský ředitel školy ho má provádět. Předseda Nanjingské organizace Společnosti 3. září, rektor Nanjingského pedagogického institutu Gao Juefu mluvil o tom, že „když se na Nanjingském pedagogickém institutu diskutovala otázka směru vědeckého výzkumu, stranický výbor školy klidně prohlásil, že to je otázka politiky a bude ji tedy rozhodovat stranický výbor. Na otázku, k čemu potřebují rektora, odpovídají, že oni to rozhodnou a vy to budete provádět.“²⁷⁶ Ředitel Nanjingské školy tělesné výchovy, člen Společnosti pro šíření demokracie Chen Ling si stěžoval, že si připadá jako hliněný buddha. O spoustě záležitostí týkajících se školy neví. „Tajemník stranického výboru je vedoucím úřadu, co rozhodne, to platí. Jenom když vydává vyhlášku, použije moje jméno. Odpovědnost nesu, ale pravomocí moc nemám.“²⁷⁷ I na Pekingské universitě si profesori stěžovali na odtržení stranických kádrů od mas, jejich odbornou neznalost a nerozlišování Strany a výkonné moci. První tajemník stranického výboru a prorektor Jiang Longji přiznává, že „on sám často nerozlišuje mezi Stranou a vládou, nedostatečně diskutuje pracovní záležitosti s rektorem Ma Yanchuem a záležitosti školy řídí víc on než Ma Yanchu.“²⁷⁸ Volají také po zlepšení vztahů mezi stranickými kádry a nestraničnými, přičemž chybu vidí především u kádrů, kteří jsou odtrženi od mas a přehlídí výsledky výchovy a převýchovy intelektuálů. Další člen Společnosti pro šíření demokracie profesor Nanjingského technického

²⁷³ GMRB, 11.května, s.1., WHB 1.května s.1.

²⁷⁴ GMRB, 15. května, s.1.

²⁷⁵ Citován 方崇智 v článku 《清华大学一百多位教授昨晚机会对领导工作提意见帮助整风》 GMRB, 15.května, s.1.

²⁷⁶ Citován 高觉敷 v článku 《南京的鸣放在下层阻碍不少—— 轰开局面， 还看领导》 GMRB, 15. května, s.1.

²⁷⁷ Citován 陈陵 v článku 《南京的鸣放在下层阻碍不少—— 轰开局面， 还看领导》 GMRB, 15. května, s.1.

²⁷⁸ Citován 江隆基 v 《北大讨论内部矛盾在进行中》， GMRB, 15.května, s.1.

institutu Liu Fuguang říká: „Teď už jsme inteligenci sloužící proletářské třídě, ale mnoho členů KS nás stále považuje za inteligenci sloužící buržoasii. To intelektuály nejvíce rmoutí ... Je na Liu Beiovi, aby vyhledal Zhuge Lianga, nebo na Zhuge Liangovi, aby vyhledal Liu Beie? Vysoké intelektuály není již třeba zvat třikrát, stačí je požádat jednou a přijdou.“²⁷⁹

Ještě v polovině května se také objevují zprávy o tom, že na mnoha místech mají intelektuálové stále obavy, jejichž příčinu většinou shledávají v postoji vedoucích kádrů, které brání uvolnění. Například ve zprávě o konferenci DS v Nanjingu se říká, že „v současnosti je v Nanjingu stále počasí časného jara a základní organizace jsou naopak ještě blokovány silným chladem. ... Někdo prohlásil, že na vysokých školách střelci, kteří se obvykle odvažovali vznášet názory, byli v kampani proti kontrarevoluci většinou odzbrojeni. V průmyslových a obchodních kruzích jsou obavy ještě větší. V Nanjingských průmyslových a obchodních kruzích také dosud nebyly projevy předsedy Maa šířeny.“ Člen Demokratické ligy překladatel Gao Zhi říkal, že „podobně jako jak vysoko pouštíme draka záleží na tom, jak dlouhá je šňůra, a jak hlasitý je zvuk tranzistoru záleží na tom, jak nastavíme hlasitost, tak podobně hlasitost projevů závisí na vedoucích kádrech.“²⁸⁰ Ve zprávě o konferenci profesorů university Qinghua, které sezval stranický výbor školy, aby vznášeli své názory, říká docent Wang Zunhua, že „soupeření a rozkvětání se na universitě Qinghua rozvíjí pomalu a špatně a důvod toho je třeba hledat na straně vedení.“²⁸¹

Je zvláštní, že intelektuálové jako by ignorovali jeden z cílů politiky sta květů, který je přitom v projevech Mao Zedonga zjevně hlavní, a totiž ideologickou převýchovu. Naopak se píše: „Nanjing Shifan Xueyuan nedávno zveřejnil plán studia projevů předsedy Maa a jako poslední bod je tam ideologická převýchova intelektuálů. To velmi brání rozkvětání a soupeření.“²⁸² Jinak téma rozkvětání a soupeření ustupuje. Hlavním tématem v tisku se stala náprava stylu práce. GMRB, WHB ale i RMRB intenzivně informovalo o nejrůznějších konferencích a na nich prezentovaných názorech, především nestraníků, kteří svou kritikou nedostatků v práci KS a vztahů mezi straníky a nestraníky pomáhali v nápravě KS.

Různá odvětví, KS i DS v různých oblastech konaly své vlastní konference, v Shanghai se konala konference o propagandě, o které informovalo WHB,²⁸³ a názory na nich vyslovené byly velmi podobné – odtržení stranických kádrů od mas, špatné

²⁷⁹ Citován 刘复光 v 《南京的鸣放在下层阻碍不少——轰开局面，还看领导》GMRB, 15. května, s.1

²⁸⁰ Citován 高植 v 《南京的鸣放在下层阻碍不少——轰开局面，还看领导》GMRB, 15. května s.1, konference se konala 13.května

²⁸¹ Citován 王遵华 v 《清华大学一百多位教授昨晚机会对领导工作提意见帮助整风》GMRB, 15. května s.1

²⁸² 《南京的鸣放在下层阻碍不少——轰开局面，还看领导》GMRB, 15. května s.1

²⁸³ WHB, 12.května, s.1

vztahy straníků a nestraníků, nerovné podmínky, post a nikoli pravomoc u nestraníků ve vedení. V konkrétních odvětvích se k tomu pak přidávala někdy více konkrétní kritika a požadavky. Například překladatelé zahraniční literatury si v Pekingu na schůzi organizované Demokratickou Ligou stěžovali na nedostatek vedení a podpory, nízké finanční ohodnocení a neúctu ke své práci s tím, že například mnohá knihkupectví a rozhlasové stanice neuvádí jména překladatelů. Feng Yidai upozorňoval, že „knihkupectví Xinhua v reklamách na knihy neuvádí jméno překladatele, jako by to Tolstoj sám psal v čínštině.“²⁸⁴ Zmiňují také rozpory s nakladatelstvími, kterých je málo, moc je centralizovaná, a tak omezují překladatele a kladou si požadavky. Sice logicky by měla nakladatelství sloužit autorům, ale ve skutečnosti je to naopak, autoři slouží nakladatelstvím. Nelíbí se jim, že nakladatelství chtějí vydávat jen dobře prodejnou populární literaturu a dosáhnout vydání vysoce vědeckých děl je velmi náročné. Nakladatelství by měla mít plán a dotovat vydávání vědeckých děl.

Názory na konferencích vyjadřovali i pracovníci nakladatelství a i oni si stěžovali na přílišnou centralizaci. Na konferenci pořádané Ministerstvem kultury náměstek šéfredaktora Nakladatelství Tongsu Lan Yu navrhoval, aby byl systém státních nakladatelství naprosto reorganizován, rozvinul se svobodný trh a aby bylo dovoleno zakládat nakladatelství různým oborovým sdružením. Navrhoval změnit povahu knihkupectví Xinhua, ze státního knihkupectví učinit přidružené organizace jednotlivých nakladatelství, zrušit dělení na ústřední a místní nakladatelství, každé nakladatelství by mělo moci mít tiskárnu a dělat distribuci. Náměstek ředitele nakladatelství Renmin wenzue Wang Renshu se domníval, že by se mělo dovolit spisovatelům sami provozovat nakladatelství.²⁸⁵ Na konferenci novinářů v hlavním městě si stěžovali především na to, že mnoho jednotek a vedoucích kádrů nerespektuje práci novinářů. Také na to, že se často vymlouvají, že je něco tajné a brání tak novinářům v činnosti.²⁸⁶

---

²⁸⁴ 《翻译界需要领导和支持》, WHB 13. května, s. 1.

²⁸⁵ 通俗出版社: 蓝钰; 人民文学出版社: 王任叔. 《文化部打开了大门——倾听对出版工作意见》 WHB 12. května, s. 1.

²⁸⁶ 《首都记者举行座谈, 要求各界尊重新闻工作》 WHB 12. května, s. 1.

„Věci se začínají měnit“

Jedná se o článek připisovaný Maovi a oficiálně datovaný 15. května.²⁸⁷ Šlo o interní dokument vydaný a distribuovaný v KS od 12. června. Vzhledem k tomu, že distribuován byl až po zahájení boje proti pravičákům, je otázka, zda je datace spolehlivá a zda nemohlo jít o snahu ukázat, že takovýto vývoj byl předem očekávaný. Pak je také otázka, nakolik Mao upravil obsah konečné verze. Nicméně obsah je v podstatě v souladu s obsahem dvou direktiv ústředí, datovaných 14. a 16. května. Pokud je mi známo, tak datace textu do poloviny května není nikde zpochybňována a nebylo zkoumáno, nakolik se mohla první a konečná verze od sebe lišit. MacFarquhar datuje text mezi 10. až 20. května, spíše ke konci tohoto období.²⁸⁸

Mao tu říká, že revisionismus či pravicový oportunistus ve Straně je nebezpečnější než dogmatismus, protože zatímco lidé s dogmatickým myšlením ve Straně jsou většinou loajální a oddaní Straně a vlasti, pouze v přístupu k problémům vykazují levičáckou jednostrannost, a když tuto jednostrannost překonají, tak mohou udělat velký pokrok, tak ideologie pravicových oportunistů je odrazem buržoasní ideologie ve Straně. Tito lidé touží po buržoasním liberalismu, všechno negují a mají bezpečné komplikované vazby s buržoasní inteligencí mimo Stranu.

Říká, že několik měsíců všichni kritizují pouze dogmatismus a revisionismus nechávají být. Dogmatismus je třeba kritizovat, protože jinak by nebylo možné mnoho chyb napravit, ale v tuto chvíli je třeba začít zdůrazňovat kritiku revisionismu. Navíc Mao upozorňoval, že „někdy to, co je kritizováno jako dogmatismus, je ve skutečnosti marxismus, který někteří chybně považují za

---

²⁸⁷ Původní název hrubé verze byl Proměna v protiklad. Na další verzi pak název změnil a připsal, že jde o vnitřní dokument, sepsaný v polovině května (中旬, tedy 10.-20. května), který může být otištěn ve stranických publikacích, ale ne zveřejněn, a jako autor uvedeno Politické oddělení ÚV. Dále tam byly poznámky Maa, podle kterých byl text určen pro Liu (Shaoqiho), Zhou (Enlaie), Zhu (Deho), Chen (Yiho), Peng Zhena, a pokud ho shledají použitelným, (Yang) Shangkun měl nechat vytisknout několik kopií a distribuovat vedoucím soudruhům v ústředí, provinčních a městských výborech, s výjimkou výborů Vnitřního Mongolska, Xinjiangu a Tibetu. Poznámka určená Yang Shangkunovi je datována 11. června. Na konečné verzi měl Mao udělat ještě nějaké úpravy a 12. června měl být článek vytištěn a distribuován uvnitř Strany, s nápísem interní materiál, pozorně uchovejte a poznámkou, že nemá být publikován v novinách, publikaci v novinách bude možné zvážit za půl roku či za rok. Nemají se o něm dovědět redaktoři a nemá se dávat nespolehlivým osobám v KS. Tehdy se tam jako autor objevil Mao a datum 15. května. Zveřejněn byl až v roce 1977, kdy vyšel v 5. svazku Maových vybraných spisů.

²⁸⁸ MacFarquhar (1974) s. 261 a 392. Napsáno před vydáním 5. svazku Xuanji či Wengao. MacFarquhar vychází z textu v Mao Zedong Sixiang Wansui!, bez vydavatelství a datace, kde je podle MacFarquhara text nekompletní a z poznámek v Mao Zedong Jiaoyu Yulu, 1967.

dogmatismus a útočí na něj.“ I když varuje, že z hlediska škody, kterou to může revoluční věci způsobit, být levý není lepší než pravý, tak také říká, že „když si dogmatici myslí, že být levý je lepší než pravý, mají k tomu důvod - chtějí revoluci.“

Podle Maa je v KS „mnoho nových členů z řad intelektuálů, mezi nimiž je část, která má vážné revisionistické myšlení. Popírají stranického ducha a třídní povahu tisku, pletou si principiální rozdíl mezi proletářským a buržoasním žurnalismem, pletou si žurnalismus odrážející kolektivní hospodářství socialistických států a žurnalismus odrážející hospodářství kapitalistických států, ... oceňují buržoasní liberalismus a odmítají vedení komunistickou stranou. Jsou pro demokracii a proti centralismu. Staví se proti nutnému a nikoli přehnaně centralizovanému vedení, plánování a kontrole v oblasti kultury a vzdělání (včetně tisku), které je nezbytné pro uskutečnění plánovaného hospodářství. Jednají v souladu s pravicovými intelektuály mimo KS, tvoří s nimi jeden celek a jsou si blízcí jak bratři.“ Mnoho nových členů KS z řad intelektuálů mohl být také jeden z důvodů, proč bylo nutné podle Maa provést kampaň za nápravu stylu práce.

Co se týče intelektuálů mimo Stranu, odhaduje, že „pravičáci představují asi 1, 3, 5 až 10 procent.“ Dál konstatuje, že „v poslední době se pravičáci v DS a na vysokých školách projevovali velmi odhodlaně a zuřivě. Domnívají se, že střední elementy jsou na jejich straně a nebudou následovat vedení KS. Ale ve skutečnosti to je přelud. Mezi středními elementy jsou někteří lidé, kteří váhají, mohou se přiklonit doleva i doprava. Za současného zuřivého útoku pravičáků nechtějí promlouvat a vyčkávají. Teď ještě útok pravičáků nedosáhl vrcholu a oni jsou právě ve výborné náladě. Pravičáci ve straně a mimo ni nerozumí dialektice. Když věci dosáhnou extrému, obrátí se ve svůj protiklad. Necháme je ještě chvíli zuřit, necháme je dosáhnout vrcholu, čím víc zuřiví budou, tím prospěšnější pro nás. ... Někteří říkají, že se bojí, že budou uloveni jak ryby nebo vlákáni jako nepřítel hluboko, shromáždění a rozdrčení. Mnoho ryb teď samo vyplavalo na hladinu, vůbec je není třeba lovit. Nejsou to obyčejné ryby, jsou to spíš žraloci s ostrými zuby, kteří rádi žerou lidi. Ploutve, které lidi jedí, jsou jejich plovacím ústrojím. Náš boj s pravičáky se soustředí na získání středních elementů, které je možné získat na naši stranu. Když pravičáci prohlašují, že podporují lidovou demokratickou diktaturu, lidovou vládu, socialismus, vedoucí pozici KS, to vše je lež a v žádném případě tomu nelze věřit. Ať už jde o pravičáky v DS, školství, literatuře, umění, tisku, vědě, průmyslu a obchodu, všichni jsou takoví. ... Pravičáci se snaží získat nejprve část a potom celek. Nejdřív chtějí získat vedení tisku, školství, kultury a vědy. Vědí, že v těchto oblastech se jim nevyrovnáme. Jsou „národní poklad,“ nikdo se jich nesmí dotknout. Dřívější hnutí proti třem zlům, proti kontrarevoluci, ideologická převýchova, jaká drzost, jak urážející!“ Podle Maa dokonce existují známky toho, že pravičáci v tisku štvou masy dělníků a rolníků proti vládě.

Na základě toho se tedy dá říci, že Mao byl již v polovině května rozhodnut učinit hlavním terčem „pravičácké“ intelektuály, zejména mimo KS. Zároveň ale zřejmě nepožadoval útok tak ostrý, jak nakonec byl.

Mao připouští, že v hnutích proti třem zlům, proti kontrarevoluci a v ideologické převýchově se staly chyby a je třeba všechny veřejně napravit, bez ohledu na to, vůči komu se jich dopustili. Nálepky, které v minulosti chybně dali středním elementům je také třeba sundat, ale nálepkování pravičáků je podle Maa něco jiného. Nálepka ovšem musí sedět, pouze skuteční pravičáci by měli být takto onálepkováni. „Je třeba mít nezvratné důkazy, vycházet ze skutečnosti a vyhnout se excesům, excesy jsou chybou.“ Také říká, že až na výjimky není třeba pravičáky veřejně konkrétně jmenovat, ale měl by se jim nechat prostor, aby měli možnost přistoupit na kompromis. Upozorňoval, že 1-10 procent pravičáků je jen odhad a situace se bude v různých jednotkách lišit.²⁸⁹

Podle Maa bude ideologická převýchova buržoasních intelektuálů a intelektuálů, kteří dříve sloužili staré společnosti, vyžadovat dlouhou dobu a není možné používat hrubé metody. Je ale třeba uznat, že většina z nich udělala ve srovnání s obdobím po Osvobození velký pokrok a jejich kritika je většinou správná a je nutné ji přijmout. Pouze část není správná a to by se mělo vysvětlit. To, že požadují důvěru, mít post i pravomoc, to je správné, je potřeba jim dát důvěru, pravomoc a odpovědnost. I některá kritika pravičáků je správná a neměla by být kategoricky odmítána. Všechnu správnou kritiku je třeba přijmout.

Dál Mao říká: „Spolupráce pravičáků s námi je jen formální a ne skutečná, v některých věcech spolupracují a v některých ne. Za normální situace spolupracují, ale když je někde prostor, který se dá využít, jako v této chvíli, tak ve skutečnosti nechtějí spolupracovat. Poruší svůj slib, že jsou ochotni přijmout vedení KS, a usilují o to se tohoto vedení zbavit. ... V celé zemi je několik milionů buržoasních intelektuálů a intelektuálů, kteří dříve sloužili staré společnosti. Potřebujeme, aby pro nás pracovali, a musíme zlepšovat vztah s nimi, aby ještě efektivněji sloužili budování socialismu, abychom je lépe napravili, aby se postupně stali součástí dělnické třídy a transformovali se v protiklad toho, čím jsou dnes. U většiny lidí je možné dosáhnout tohoto cíle. Náprava znamená jednotu i boj. Prostředkem boje dosáhnout jednoty, která je cílem. Boj je vzájemný. V tuto chvíli mnoho lidí bojuje proti nám. Kritika většiny lidí je opodstatněná nebo v zásadě opodstatněná, včetně ostré kritiky profesora Pekingské university Fu Yinga, která nebyla zveřejněna v tisku. Cílem kritiky těchto lidí je zlepšit vzájemné vztahy a kritika je dobře míněná.

---

²⁸⁹ Jak již bylo zmíněno, bylo běžné, že v ústředí stanovené kvóty se směrem k jednotkám zvyšovaly, protože nikdo neměl zájem být označen za pravičáka.

Kritika pravičáků je často zle míněná, protože chovají antagonistické city. To, zda je kritika dobře nebo zle míněná, není otázka hádání, ale je možné to poznat.“ Mao dává dvě hlavní kritéria, jak poznat, zda buržoasie a buržoasní intelektuálové jsou politicky upřímní či falešní a zda mají dobré či špatné úmysly, a tím je, zda opravdu přijímají socialismus a zda opravdu přijímají vedení KS.²⁹⁰

Mao dále uvádí: „Toto kritické a nápravné hnutí rozvinula KS. Jak jsme předpokládali a doufali, jedovaté býlí roste spolu s voňavými květy, démoni a příšery se objevují vedle jednorožců a fénixů. V každém případě dobrého je většina a špatného menšina. Někdo říká, že to je chytání ryb, my tomu říkáme plení jedovatého býlí, je to jen různé označení toho samého. ... Antikomunističtí pravičáci aby dosáhli svých cílů, ničeho nedbají, chtějí v Číně vyvolat tajfun sedmého stupně, který ničí úrodu a domy. Čím zuřivější bude jejich jednání, tím rychleji se odhalí jejich falešná spolupráce, a předstírané přijetí vedoucí úlohy KS a lidé poznají, že to je jen hrstka démonů kteří odporují straně a lidu. Pak se sami půjdou pohřbít. Co je na tom špatného? ... Pravičáci mají dvě možnosti: Stáhnout ocas a napravit se, nebo dál vyvádět a přivodit si vlastní zkázu. Vážení pravičáci, co si vyberete? Právo se rozhodnout je (na chvíli) ve vašich rukách. ... Proč dovolujeme tak velké množství jedovatých reakčních názorů publikovat v tisku? Děláme to, aby lidé viděli to jedovaté býlí, ty otravné plyny, a mohli ho vyplít a zlikvidovat. ... „Proč jste to neřekli dřív?“ Copak jsme dávno neřikali, že všechno jedovaté býlí je potřeba vyplít? ... Pravičáky bude možné získat teprve když se budou cítit izolovaní. Teď si nesou ocas vztyčený k nebesům a marně se pokouší zničit komunistickou stranu. Jak by se byli ochotni vzdát?“²⁹¹

Již v Maově Direktivě ústředí o pozvání nestraníků k pomoci v nápravě stylu práce z 4. května se říká, že „kritika většiny lidí je věcná a nanejvýš prospěšná pro posílení jednoty a zlepšení práce. Chybná kritika odhalí tvář části lidí, což bude užitečné, až jim budeme v budoucnu pomáhat provádět ideologickou převýchovu.“²⁹²

V direktivě vydané 14. května O informování o kritice nestraníků týkající se různých oblastí práce Strany a vlády stojí: „To že se rozvíjí kritika ze strany nestraníků je dobrý jev, nejen pomůže straně v nápravě stylu práce a odstranění rozporů s nestraníky, také může odhalit podobu pravicových elementů mezi lidem. V současnosti co se týče chybné kritiky nestraníků, obzvlášť názorů pravicových elementů, je potřeba ji nevyvracet, a v původní podobě, bez přikrašlování, ji publikovat. V poslední době mnoho stranických novin částí vypouští, to není vhodné, ve skutečnosti to pomáhá pravicovým elementům. Navíc si mohou pak lidé myslet,

²⁹⁰ To se jako hlavní kritérium objevilo i ve zveřejněném projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu 19. června.

²⁹¹ 《事情正在起变化》, Mao Zedong Xuanji V., s. 423 - 429.

²⁹² Mao Zedong Wengao VI., s. 455.

že se takových projevů bojíme. Tento jev prosím okamžitě napravte. Ale zprávy o třech druzích projevů je třeba omezovat: 1. zprávy které by mohly ovlivnit ceny na trhu, 2. zprávy, které narušují zahraniční politiku státu a které by mohly být lehce využity imperialisty, 3. zprávy týkající se konkrétních skutečností specifických případů eliminování kontrarevolucionářů.²⁹³ V Direktivě ústředí o přístupu ke kritice nestraníků z 16. května 1957 pak Mao říká: „V posledních dnech se ve společnosti vyskytla skupina lidí s protikomunistickým cítěním, nedočkavých to zkusit, vyjadřujících štvavé názory. ... Nechte je vyjadřovat a prozatím (několik týdnů) je nevyvracejte, nechte pravičáky, aby před lidem odhalili svou reakční tvář, za nějakou dobu znovu probereme otázku vyvracení kritiky. Tohle už jsme vám říkali 14. května. Čtete několikery noviny, abyste mohli zkoumat problémy. V některých místech, například v Shanghai, je kritika nestraníků poměrně prudká. Je třeba dobře porozumět situaci, pokusit se sjednotit co nejvíce střední síly, postupně izolovat pravičáky a dosáhnout vítězství.“²⁹⁴ O potřebě sledovat noviny, zejména nestranické, mluvil i 18. května na schůzi stálého výboru politbyra ve své ložnici.²⁹⁵

Na základě těchto textů je tedy problematické mluvit o 8. červnu jako Maově náhlé změně, spatřovat důvod změny v tom, že se kritika začala na konci května a prvním červnovém týdnu obracet i proti samotnému Maovi²⁹⁶ či v aktivitách studentů na Pekingské universitě, jako byla zeď demokracie, kde začali studenti vylepovat plakáty 19. května.²⁹⁷ Také by pak nebylo asi možné říci, že ještě 19. května měl Mao pocit, že kampaň probíhá podle plánu a někdy mezi 19. a 25. květnem začalo získávat vrchní vedení, snad včetně Maa, jiný názor.²⁹⁸ Je ovšem možné, že dění na kampusech mohlo rozhodnutí ukončit tuto fázi kampaně za nápravu stylu práce a tím i Sto květů urychlit.

Zprávu o aktivitách studentů na Pekingské universitě otisklo jako první GMRB, a to až týden po jejich začátku, 26. května. Následující den pak o tom informovalo WHB. Přitom na konferenci novinářů požadovali nové zprávy a obhajovali potřeby rychlého informování. GMRB píše, že do 19. května se rozkvétání a soupeření na Pekingské universitě rozvíjelo jen mezi učiteli, od 19. května se ho začali účastnit i studenti, když otevřeli tzv. zeď demokracie, kde vylepují plakáty a vznášejí názory týkající se „tří zel.“ Plakáty se pak rozšířily i na jednotlivé katedry a koleje. Zároveň konstatuje, že v soupeření a rozkvétání pekingských vysokých škol kráčí Pekingská universita vpředu.

---

²⁹³ Mao Zedong Wengao VI., s.278-279.

²⁹⁴ Mao Zedong Wengao, s.478 . U textu je poznámka, že je otištěn podle Maova rukopisu.

²⁹⁵ Wu Lengxi, s.33.

²⁹⁶ Goldman, v Secret Speeches, s. 55 a 56.

²⁹⁷ MacFarquhar (1974) s.220.

²⁹⁸ MacFarquhar (1974) s.219.

První plakát vylepila skupina studentů historie. Ptali se, zda Pekingská universita vyslala své delegáty na Třetí celostátní sjezd zástupců svazu mládeže, a pokud ano, jak byli vybráni. Pak následoval další plakát, požadující vytvoření „demokratické zahrady,“ kde by mohli vznášet názory k vedoucím představitelům university a pomáhat v nápravě stylu práce. Plakáty většinou kritizovaly nedostatky v práci vedení university a ministerstva vysokého školství a vznášely návrhy na jejich zlepšení. Diskuse byly údajně často velmi ostré. Podle některých se objevilo jedovaté býlí, které je třeba vyplít, jiní argumentovali, že jedovatého býlí se není třeba bát a je nebezpečí, že by se spolu s ním vyplely i vonné květy. Podle mnoha plakátů na Pekingské universitě existovalo velmi silné sektářství. Konkrétně jako projev sektářství kritizovali zejména výběr ke studiu v zahraničí, který si monopolizovali členové KS a Svazu mládeže a nečlenové nemají šanci být vybráni. Žádali rovný přístup k členům a nečlenům KS a Svazu mládeže a navrhovali, aby studenti pro studium v zahraničí byli vybíráni prostřednictvím veřejných státních zkoušek. Další plakáty kritizovaly, že zatímco absolventi z KS a Svazu mládeže jsou přidělováni na dobrá místa, absolventi, kteří nejsou členy, jsou přidělováni na místa v odlehlých oblastech. Požadovali, aby bylo možné si svobodně vybírat práci a sami si ji hledat.²⁹⁹ Kritizovali dogmatismus politické výchovy. Někteří navrhovali, aby byla politická výchova zrušena nebo aby se z politických hodin udělal nepovinný předmět³⁰⁰ a aby zrušili zakázané knihy a studenti si je mohli svobodně půjčovat.³⁰¹ Objevovaly se požadavky na zrušení systému odpovědných stranických výborů a posílení role školních výkonných orgánů s účastí profesorů ve vedení školy. Výuka nebyla zastavena, protože to by bylo v rozporu s direktivou o kampani za nápravu stylu práce, podle které nemá být zanedbávána náprava ani práce. V odpoledních a večerních hodinách se konaly diskuse, vylepovaly a četly plakáty a některé katedry vydávaly své publikace. První den náměstek stranického výboru Cui Xiongkun prohlásil, že vylepování plakátů sice není zakázáno, ale není to dobrý způsob. Za tato slova byl studenty kritizován, že brání studentům soupeřit a rozkvétat. Následující den první tajemník stranického výboru a náměstek rektora Jiang Longji vyjádřil podporu studentským aktivitám. Účast studentů v nápravě stylu práce měli vítat i profesori Jian Bozan, Feng Youlan a Hou Renzhi. GMRB psalo: „Studenti se domnívají, že otevřením „zdi demokracie“ a zveřejňováním plakátů se nezdržují od studia, ale pokračují v demokratické tradici Pekingské university Májového hnutí.“³⁰² WHB přirovnávalo atmosféru u zdi demokracie k Hyde Parku: „Na náměstí před menzou je to jako v Hyde Parku, tisíce studentů poslouchají jednu vzrušenou debatu za druhou“³⁰³

²⁹⁹ 《北京大学生开辟“民主强”》GMRB 26. května 1957, s.2.

³⁰⁰ 《北京大学“民主强”》WHB, 27. května, s. 2.

³⁰¹ 《北京大学生开辟“民主强”》GMRB 26. května 1957, s.2.

³⁰² 《北京大学生开辟“民主强”》GMRB 26. května 1957, s.2.

³⁰³ 《北京大学“民主强”》WHB, 27. května, s. 2

Podle MacFarquhara důležitým důvodem přílivu rozkvétání a soupeření na Pekingské universitě bylo, že nejzkušenější kádry svazu mládeže byly právě na sjezdu a nemohli diskusi korigovat. Když se vrátili ze sjezdu, situace byla mimo jejich kontrolu.³⁰⁴ 25. května na setkání se zástupci svazu mládeže Mao prohlásil: „Soudruzi, sjednoťte se, odhodlaně a odvážně bojujte za velkou věc socialismu. Všechna slova a činy odchylné se od socialismu jsou naprosto chybné.“³⁰⁵ Maova slova otisklo na první stránce RMRB i GMRB, WHB nikoli. „Všechna slova a činy odchylné se od socialismu jsou naprosto chybné“ bylo napsáno velkými znaky na náměstí demokracie na Pekingské universitě. Pokud mělo jít o varování studentům, jak bývá tato věta chápána,³⁰⁶ minulo se účinkem. Většina intelektuálů a studentů neměla pocit, že by se odchylovali od socialismu, naopak byli přesvědčeni, že svou kritikou pomůžou KS napravit nedostatky. Plakáty se objevovaly dál a aktivity studentů pokračovaly. 27. května byly na Pekingské universitě vyvěšeny části Chruščovovy tajné řeči, pravděpodobně překlad z anglické verze v New York Daily Worker, které se mezi studenty šířily, přestože je stranický výbor záhy odstranil.³⁰⁷ Zprávy v GMRB a WHB inspirovaly studenty jinde v Číně, kteří začali studenty z Pekingské university napodobovat.³⁰⁸ Studenti Pekingské university se také sami vydali agitovat na jiné kampusy, například 2. června do Tianjinu.³⁰⁹

Mezi tématy diskutovanými mezi studenty byla i bezpráví, k nimž docházelo v předchozích kampaních. Vznesen byl i případ Hu Fenga. Někteří se ptali, proč nebylo s Hu Fengem provedeno soudní řízení v souladu se zákonem. Mnozí naopak vznášeli důkazy jeho kontrarevoluční činnosti.³¹⁰ Silně na jeho obranu vystupovala studentka 4. ročníku právnické fakulty Renmin University Lin Xiling, která 23. května poprvé veřejně vystoupila na fóru Pekingské university. Měla prohlásit: „Hu Fengovy názory byly v zásadě správné. Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol, které teď Strana vznáší, je v zásadě to samé, co žádal Hu Feng.“ Lin Xiling nevystupovala jen na obranu Hu Fenga, ale i proti politickému systému: „Opravdový socialismus je vysoce demokratický, ale socialismus, který máme tady, není demokratický. Nazývám tuto společnost socialismem vzniklým na základech feudalismu.“ Zdroj „tří zel“ je podle Lin Xiling třeba hledat v současném společenském systému. Dochází také k závěru, že současný Sovětský svaz a Čína nejsou socialistické.³¹¹

³⁰⁴ MacFarquhar (1974) s.222

³⁰⁵ RMRB, 26. května, s.1,

³⁰⁶ MacFarquhar (1974) s.219

³⁰⁷ MacFarquhar (1960) s.134, MacFarquhar (1974) s.222

³⁰⁸ MacFarquhar (1974) s.221

³⁰⁹ MacFarquhar (1960) s.141-142

³¹⁰ MacFarquhar (1960) s.135

³¹¹ 《毒草识别记 - 中国人民大学学生驳倒了林希翎的谬论和谎言》RMRB, 30.6., s.5.

O jejích názorech ovšem informovalo RMRB až 30. června v souvislosti s konáním „diskusí proti pravicovým názorům Lin Xiling“ konaných na Renmin University. RMRB až do zahájení hnutí proti pravičákům aktivity studentů zcela ignorovalo. GMRB a WHB přineslo o aktivitách studentů jedinou zprávu, a to s týdenním zpožděním. Na neaktuálnost zpráv si stěžovali novináři na konferenci 16. května a požadovali aktuálnost a rychlost zpravodajství: „Novinář Zhang Henshui³¹² zdůrazňoval, že zprávy musí být nové, rychlé. V současnosti mnoho zpráv začíná „po několik měsíců,“ to nejsou zprávy, to je historie.“ Zhang Liqun, šéfredaktor Zhongguo Qingnian bao, zastával názor, že „co se týče zpráv v novinách, mělo by se usilovat o to předběhnout ostatní.“ Říká, že „Qingnian bao v minulosti publikovalo vysvětlení současné politiky a zprávy o budování státu o něco dřív. Ostatní nás obviňovali, že to je buržoasní styl práce. Ve skutečnosti kvalita zpráv se především projevuje v aktuálnosti.“ Také si stěžuje, že „současné noviny ve skutečnosti zastávají roli nástěnky, gramofonu nebo reprintu, což způsobuje, že závislost novinářů je velká a nemají možnost samostatně myslet.“ Podle Wang Zhonga, vedoucího katedry žurnalistiky na universitě Fudan v Shanghai, v současnosti některé stranické výbory považují noviny za nástroj šíření svých rozkazů a názorů. Zapomínají, že noviny mají lidem poskytovat vědomosti a zprávy. Se změnou společnosti by se měla změnit také podstata a funkce novin. Ale stejně jako za protijaponské války jsou dnes noviny stále považovány za zbraň třídního boje. Redaktor WHB Yang Zhongye říká, že podle některých lidí dnes redaktoři nepracují s takovým zápallem, jako za KMT a vysvětluje: „Jak má redaktor aktivně pracovat, když se pořád bojí, že bude obětí politické kampaně?“³¹³

K názorům novinářů prezentovaným na konferenci se Mao vyjádřil 18. května večer, na zasedání stálého výboru Politbyra, které svolal do své ložnice.³¹⁴ Nabádal přítomné, aby četli noviny, ať jsou sebevíc zaneprázdnění: „Shanghaiské WHB, Xinmin bao, Pekingské GMRB, především nestraničné noviny není možné nečíst. Je třeba je číst pečlivě, abyste viděli, co je v nich za diskuse, jaké mají exkluzivní zprávy, jaké je jejich uspořádání, z toho lze poznat politický ideologický trend.“³¹⁵

Vyjadřoval se především k požadavku, že zprávy mají být nové. Podle Maa je takový požadavek v pořádku, nepíše historii, ale není možné podle Maa nemít zprávy o starších událostech a také je třeba „neinformování.“ Upozorňoval, že když se některé věci publikují příliš rychle, má to velký vedlejší efekt: „Například na konci

³¹² 张恨水. Velmi plodný romanopisec, psal hlavně v 20. a 30. letech, ale několik děl napsal ještě v 50. letech.

³¹³ Citováni 张黎群, 王中, 杨重野 v 《北京新闻界“鸣“起来了》RMRB, 17.května 1957, s.1, 《报纸应该给谁负责?》WHB 17.května s. 1. Obě zprávy citují novináře prakticky shodně.

³¹⁴ Přítomni byli Liu Shaoqi, Zhou Enlai, Deng Xiaoping, Peng Zhen, Lu Dingyi, Hu Qiaomu.

³¹⁵ Wu Lengxi, s. 33.

roku 1955 se v Pekingu během několika dnů uskutečnila celoprofesionální transformace v státně soukromé podniky. Vyhlásil se vstup do socialismu. Na Tian'anmen se konalo velké oslavné shromáždění. Takové zprávy se měly pečlivě zvážit, ale ten den se o tom hned referovalo. To způsobilo, že v celé zemi na všech místech spěchali a honem napodobovali Peking, práce byla kvapná a nepropracovaná. Někdy když jsou zprávy moc rychlé, tak to může způsobit problémy, proto je lepší informovat trochu pomaleji.“ Dále pak mluvil o neinformování: „Společné proletářskému a kapitalistickému tisku je, že nepublikují věci, které jsou pro ně nepříznivé. Proto Chruščovovu tajnou zprávu kapitalistický tisk otiskoval ve velkém a v našem tisku o ní nebylo ani slovo. Některé zprávy západních zpravodajských agentur nepřejímáme. Oni také nepřejímají některé naše věci. My jsme naopak vytvořili Cankao Xiaoxi,³¹⁶ kde publikujeme mnoho věcí, ve kterých nás západní vlády a periodika pomlouvají. Dalo by se říct, že každý den děláme dobrovolně propagandu imperialismu. Cílem je, aby naše kádry v kontaktu s bakteriemi posílili svou imunitu. ÚV se rozhodlo publikaci zvednout na 400 výtisků. Po nějaké době zhodnotíme zkušenosti, zlepšíme to a ještě rozšíříme náklad.“ Jako další druh neinformování Mao uvádí: „Některé informace, věci co děláme my, neotiskujeme, nevysíláme ... to je také druh neinformování. Některé moje projevy nejsou aktuálně zveřejňovány. Projev o kolektivizaci zemědělství v r. 1955 byl zveřejněn až po třech měsících, od projevu na zasedání Nejvyšší státní konference letos v únoru uběhly už tři měsíce a ještě se upravuje, možná bude zveřejněn příští měsíc.³¹⁷ Není to „stará zpráva?“ Deset velkých vztahů jsem pronesl loni v dubnu, už je to víc než rok a ještě je nechystám publikovat. Když budou v budoucnu vydány, bude to také „stará zpráva.“ Nechci riskovat. Nejdřív to pronesu, podívám se, jaká je reakce, ještě to upravím a pak se to teprve vydá. Někdy to opravuji několikrát a stále s tím nejsem spokojen, a tak nezbyvá než to nevydat.“³¹⁸ Dál Mao říká: „Zprávy, které jsou v souladu se zájmy lidu, tam je svoboda tisku, ty které nejsou v souladu se zájmy lidu, tam není svoboda tisku, tam je omezení. Na světě není absolutní svoboda tisku, jen relativní svoboda tisku. ... Noviny a politika jsou v úzkém vztahu, dokonce některé formy a způsoby uspořádání ukazují tendence novináře či redaktora, mají třídní povahu, stranickou povahu. ... V kapitalistickém tisku jsou věci, které je dobré se učit, ale základem naší proletářské žurnalistiky je socialistické hospodářství, to je základní rozdíl oproti kapitalistické žurnalistice. A když se budeme učit dobré věci kapitalistického tisku a

³¹⁶ 《参考消息》.

³¹⁷ Z toho je vidět, že Mao připravoval zveřejnění upraveného projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu už v polovině května. Nakonec vyšel v RMRB 19. června. Není tedy pravděpodobné, že by byl k zveřejnění přinucen otištěním shrnutí jeho projevu, s rozsáhlými citacemi, v New York Times 13. června, jak píše MacFarquhar (1974) s. 267, a že by Mao původně odmítal upravený projev s vloženými šesti kritérii správné kritiky otisknout, protože by tak podkopával svůj vztah s nekomunisty a dal vzniknout podezření ze svých zlých úmyslů. Navíc v direktivě z 6. června Mao píše, že se chystá zveřejnit projev z 27. února ze zasedání Nejvyšší státní konference (tedy O správném řešení rozporů uvnitř lidu) a březnový projev z konference o propagandě kolem 15. června. Mao Zedong Wengao VI, s. 491.

³¹⁸ Wu Lengxi, s.36-7.

budeme si všítat jen stejného a nebudeme zdůrazňovat rozdíly, zapomeneme na politiku proletářského tisku, to není dobré. ... Všechny noviny v našem státě musí být podřízeny zájmům proletariátu a přijmout vedení KS. To stanoví ústava.“³¹⁹ Schůze stálého výboru Politbyra se konala tři dny poté, co měl Mao napsat Věci se začínají měnit. Když na schůzi popisoval rozdíl mezi buržoasní a proletářskou žurnalistikou, formulace byly velmi podobné.

21. května se po čtyřdenní pauze konala další, osmá konference nestraníků organizovaná Oddělením jednotné fronty. Podruhé tu vystoupili Zhang Bojun a Luo Longji. Zhang Bojun říká, že zatímco poprvé prezentoval některé názory členů Demokratické Ligy, tentokrát vysloví několik vlastních názorů. Hodnotí tu diskusi o systému odpovědných stranických výborů na vysokých školách: „V zásadě všichni mají za to, že vysoké školy nemohou opustit stranické vedení. Mnoho názorů ilustrovalo, že Strana nejen že může vést politicky, ale může vést i vědeckou práci a vyšší vzdělání. Někteří v diskusi zmínili pochybnosti o systému odpovědných stranických výborů na VŠ vyvolané byrokratismem, sektářstvím, subjektivismem a dogmatismem. Ale to jsou jen nedostatky, a nikoli problém systému. Všichni se domnívají, že pokud se bude provádět systém odpovědných stranických výborů, stranické vedení se vezme jako základ a spojí se to s demokratickým řízením školy, tak to všichni vítají. Tento příklad jsem dal, abych ilustroval, že vedení KS rozhodně nemůže být oslabeno velkým rozkvětáním a soupeřením, naopak, demokratickou diskusi je možné zvýšit prestiž KS u mas.“ Právě v tomto projevu také Zhang Bojun přišel s návrhem na vytvoření Politického plánovacího institutu: „Technická výstavba má vždy před zahájením stavby jistý plánovací proces. Mnoho průmyslových oddělení má plánovací ústavy, ale politická práce takový plánovací ústav nemá. Domnívá se, že ČLPPS, VSLZ, DS a občanská sdružení by se měly stát politickými plánovacími ústavami.“ Doufá, že Strana a vláda si budou skrz tyto politické plánovací ústavy více vyměňovat názory. Konkrétně navrhuje, zda by bylo teď možné prozkoumat systém práce Čínského lidového politického poradního shromáždění a VSLZ, neomezovat práci členů ČLPPS a zástupců VSLZ na schůze a inspekce, nechat, ať má každý skutečnou práci, často konat schůze a diskutovat důležitá politická opatření.³²⁰ Doufá, že se „vyřeší problémy pozůstalé z hnutí za potlačení kontrarevolucionářů, proti třem zlům, pěti zlům a za vymýcení kontrarevoluce, provede se důkladné vyšetřování, případy, které nebyly dořešeny by se měly co nejrychleji vyřešit.“³²¹

Tentokrát vyznívá ostřeji projev z RMRB. Zatímco v GMRB se říká, že „vysoké školy nemohou opustit stranické vedení. ... Strana nejen že může vést

³¹⁹ Wu Lengxi s.35-36.

³²⁰ Posílení práce Politického poradního shromáždění navrhoval Zhang Bojun už v březnu.

³²¹ 《中共中央统战部座谈会昨天复会——民主党派负责人提出许多意见》GMRB, 22. května, s.1.

politicky, ale může vést i vědeckou práci a vyšší vzdělání. ... To jsou jen nedostatky a nikoli problém systému,“ RMRB píše: „Všichni se domnívají, že vedení Strany je nepostradatelné. ... Strana je schopná politicky vést vědu. Ale z druhé strany všichni cítí, že tento systém má nedostatky, vyskytují se nedostatky sektářství, dogmatismus, byrokratismus. Proto se všichni domnívají, že je třeba více naslouchat názorům profesorů a studentů. To ukazuje, že soupeření a rozkvétání nemůže oslabit vedení KS, naopak zvyšuje prestiž KS.“ Dále se ještě říká: „Teď je na vysokých školách velká nespokojenost se systémem stranických výborů. Je třeba rozvinout rozsáhlou diskusi, systém je možné doplnit.“³²² Opět těžko posoudit, co je blíže původnímu projevu.

Zatímco Zhang Bojun mluvil jen o potřebě vyšetřit problémy, které zbyly z kampaní proti třem zlům, pěti zlům a kontrarevoluci, Luo Longji přišel s konkrétním plánem. Navrhoval vytvoření výboru, jednou z jehož funkcí by bylo prošetřování případů z minulých kampaní. Takový výbor by povzbudil všechny k rozkvétání a soupeření a zaručil, že se bude soupeřit dobře. Navrhoval, aby výbor ustavilo VSLZ spolu s ČLPPS a účastnili se ho členové KS, DS i další osobnosti. Výbor by prošetřoval chyby v práci kampaní proti třem zlům, pěti zlům a za vymýcení kontrarevoluce a povzbuzoval lidi, kterým se stala křivda, aby se obraceli na tento výbor. GMRB píše: „Podporoval návrh Maa, který na zasedání Nejvyšší státní konference vyzval, aby stálý výbor VSLZ a ČLPPS ustavily organizaci, která by vyšetřovala chyby hnutí proti kontrarevoluci.“ Odkaz na Maa mohl být snahou podpořit značně radikální návrh, ale nepomohlo to. Je zajímavé, že u přezkoumání systému stranických výborů na školách Mao zmiňován nebyl. Ustavení takového výboru by mělo podle Luo Longjiho tři výhody: Nestane se, aby ti, kterým se stala křivda neměli kam se obrátit, bude možné lépe provádět rehabilitace. Minulá hnutí dosáhla mnoha úspěchů, ale jsou někteří lidé, kteří byli nesprávně poškozeni. Ve všech minulých kampaních byla rehabilitace, ale často vypadala tak, že VSLZ předalo námitku místnímu shromáždění a to organizaci, která vedla hnutí v příslušné jednotce. Tak je obtížné realizovat princip „když je chyba, musí být napravena.“ Díky tomuto výboru by se oddělily rehabilitace od organizací, které prováděly hnutí proti třem zlům, pěti zlům a kontrarevoluci. Minulé kampaně vedla KS, dnešních rehabilitací by se účastnily osobnosti různých stran. To by rehabilitacím prospělo. V rozkvétání a soupeření se nikdo neodvažuje zaručit, že určitě nedojde k útokům a odplatám. S tímto výborem lidí, kteří se stali terčem msty, si budou moci stěžovat přímo u výboru. Takto se budou lidé, kteří by se chtěli mstít, bát, a ti, kterým se někdo mstil, budou mít východisko. Takovýto výbor by existoval na ústřední i místní úrovni. S takovouto celostátní systematickou organizací bude jistě možné zaručit, že

---

³²² 《大胆开展批评，热烈进行争论——统战部邀请民主党派和无党派民主人士继续座谈》
RMRB, 22.května, s.1.

se bude soupeřit a rozkvétat dobře. Nakonec dodal: „Tohle je jen návrh, velmi nevyzrálý, nevím jestli je správný.“³²³

Také se věnuje otázce, zda budování v minulých letech bylo konservativní nebo zbrklé a říká: „V roce 1956 byla v celé zemi práce ve všech oblastech od shora dolů zbrklá. Když chce stát s 600 miliony obyvatel a zaostalým hospodářstvím rychle vstoupit do socialismu, to není snadná věc. Pokud nebudeme přísně dodržovat politiku „postupně postupovat vpřed,“ kterou vznesl předseda Mao,³²⁴ tak se snadno stanou chyby. Myslím, že teď někteří na tuto politiku zapomínají a často dychtí po rychlém úspěchu a okamžitém prospěchu, jsou netrpěliví, až způsobí, že lidé jsou tak zaneprázdnění, že ztratí schopnost uvažovat, nemluvě o samostatném uvažování. Tři ismy ve skutečnosti vznikly ze zaneprázdněnosti a zmatku. Budeme-li postupně postupovat vpřed, dáme-li odpovědným pracovníkům víc času na zvažování problémů a vedoucím pracovníkům více příležitostí skutečně zkoumat práci, subjektivismu a byrokratismu tak přirozeně ubude.“³²⁵

Zhang Bojun a Luo Longji pak byli v hnutí proti pravičákům označeni za tzv. protistranickou kliku Zhang a Luo. Měli s pomocí Chu Anpinga a Pu Xixiu ovládnout GMRB a WHB a pokoušet se svrhnout vedení KS. Právě jejich návrhy na vytvoření Politického plánovacího institutu a vyšetřovacího výboru se staly hlavním terčem kritiky. Šéfredaktor GMRB Chu Anping byl sám pak tvrdě kritizován za projev, s kterým nakonec vystoupil poslední den projevů na konferenci jednotné fronty.

V projevu s názvem „Dovolte mi přednést některé názory předsedovi Maovi a premiérovi Zhouovi“ říkal: „Po osvobození všichni intelektuálové vřele podporovali Stranu, přijímali její vedení. Ale po několik let nejsou vztahy Strany a mas dobré, dokonce se staly problémem současného politického života, který akutně potřebuje vyřešit. Kde je jádro tohoto problému? Podle mě spočívá v myšlení, že „podnebesí patří Straně.“ Myslím, že to, že Strana vládne státu, neznamená, že stát je vlastnictvím Strany. Všichni podporují Stranu, ale nezapomněli, že sami jsou pány státu. Hlavním cílem získání politické moci politickou stranou je uskutečňovat vlastní ideály a provádět svou politiku. Aby zajistila provádění své politiky, posílila svou politickou moc, potřebuje se neustále udržovat silná, potřebuje držet některé klíčové pozice ve státních orgánech, to vše je přirozené. Ale není přehnané, když v celém státě, v každé jednotce bez ohledu na velikost, dokonce i v každém oddělení nebo sekci, musí být dosazen člen KS, který bude o všem rozhodovat, když nic

³²³ 《中共中央统战部座谈会继续举行》GMRB, 22. května, s.4.

³²⁴ “稳步前进” „postupně postupovat vpřed“ mělo být vzneseno na schůzi ÚV 4. června 1956, které předsedal Liu Shaoqi, zároveň se sloganem odporovat konservativismu i zbrklosti. Pravděpodobně nemohlo jít o Maem prosazovanou politiku.

³²⁵ 《中共中央统战部座谈会继续举行》GMRB 22. května, s. 4.

nemůže být uděláno bez přikývnutí člena KS? ... Během těchto let schopnosti mnoha členů KS neodpovídají jejich postu a povinnostem. Ti pak svou špatnou prací poškozují stát a nevzbuzují úctu mas, což zvyšuje napětí vztahů mezi masami a Stranou. Vínu nenesou tyto členové Strany, ale Strana, která neodpovídající členy KS dosazuje na různé pozice. Když se Strana takto chová, není to myšlení, že „není nic, co by nebylo královskou půdou?“ Z toho vznikl současný jednobarevný stav podnebesí jedné rodiny. Mám za to, že myšlení, že „podnebesí patří Straně“ je základním zdrojem všech projevů sektářství a rozporů mezi nestraníky a Stranou. Dnešní výrazné sektářství a špatné vztahy mezi Stranou a masami jsou celostátní jevy. KS je vysoce organizovaná strana se silnou disciplínou. Je možné, že by takovéto celostátní nedostatky neměly vztah s ústředním vedením? V poslední době všichni vznášejí mnoho názorů vůči malým mnichům, ale vůči starým mnichům nikdo připomínky nevznáší. Já teď chci jít příkladem a obracím se na předsedu Mao a premiéra Zhoua. Před Osvobozením jsme slyšeli, jak předseda Mao prosazuje vytvoření koaliční vlády spolu s nestraníky. Po založení státu v roce 1949 byli v ústřední lidové vládě ze šesti místopředsedů tři nestraníci a ze čtyř vicepremiérů dva nestraníci, to ještě vypadalo jako koaliční vláda. Pak byla ale vláda reorganizována, místopředseda Čínské lidové republiky je jen jeden. Židle těch několika místopředsedů se přestěhovaly do stálého výboru VSLZ. A to nemluvě o tom, že ve Státní radě je dnes dvanáct vicepremiérů a není mezi nimi jediný nestraník. Je to snad tak, že mezi nestraníky není jediný, který by mohl tento post zastávat? Nebo že není nikdo, kdo by mohl být vyškolen, aby mohl tuto pozici zastávat?³²⁶

Chu Anping několikrát mluví o tom, že nestraníci podporují KS. To byl i případ Zhang Bojuna, který byl přitom posléze obviněn, že se pokoušel svrhnout KS. Zhang Yihe píše: „Chu Anping i můj otec pevně věřili v upřímný záměr hnutí za nápravu stylu práce, které Mao zahájil. Během sedmi let po založení ČLR viděli mnoho úspěchů KS a také mnoho chyb. Proto když je Mao vyzval, okamžitě zareagovali. Chtěli skutečně rozvinout kontrolní roli DS a pomoci KS v nápravě.“³²⁷ Zhang Bojunův vztah ke KS se projevil například po schůzi šesti profesorů 6. června, kdy o závažnosti situace na školách referoval Zhou Enlaiovi.³²⁸ Zhang Yihe říká: „Všichni si dělali starosti za KS, obávali se, že velké rozkvétání a soupeření mezi mladými studenty povede ke zmatku. Kdyby v ten okamžik někdo rozřízl jejich hrud', myslím, že by uvnitř viděl rudá srdce ne horší než ta rolníků a dělníků.“³²⁹ Zhou Enlai se tehdy k tomu nevyjádřil, pravděpodobně musel vědět, že dojde k obratu.

---

³²⁶ GMRB 2. června s.2, v podstatě stejný text otisklo i RMRB, 2.června, s.2.

³²⁷ Zhang Yihe, s. 51-52.

³²⁸ Zhang Yihe s. 12.

³²⁹ Zhang Yihe s. 12.

6. června pronesl na schůzi Státní rady projev náměstek generálního tajemníka Státní rady Lu Yuwen. Nejen kritizoval Chu Anpinga,³³⁰ ale především přečetl výhružný dopis, který obdržel poté, co přednesl svůj silně prostranický projev na konferenci Revolučního Kuomintangu 25. května.

25. května prohlásil: „Když teď sami neprovádíme nápravu stylu práce a pouze pomáháme vedoucí politické straně v nápravě, když vznášíme názory, je snadné vidět jen nedostatky ostatních a nevidět nedostatky vlastní.“ Proto všechny upozorňoval: „Když vznášíme kritiku a připomínky, nesmíme zapomínat, že děláme socialistickou demokracii, a je třeba si uvědomovat, že socialistická demokracie byla vytvořena teprve nedávno, ... zatímco buržoasní demokracie je v myšlení lidí pevně zakořeněna, a když si nedáme pozor, tak se snadno stane, že se člověk bude dívat hlediskem staré demokracie na nové věci, to nejen není prospěšné, je to naopak škodlivé.“ Uvedl příklad: „V poslední době demokratické osobnosti vznášejí mnoho názorů vůči stranickému vedení, jako jsou změna systému stranických výborů na školách, stažení zástupců státu ze státně soukromých podniků, (kritika) nahrazování výkonné moci Stranou na základní úrovni, společné vydávání direktiv stranickým ústředím a státní radou nebo pevné úroky na dvacet let. Tyto názory sice zdánlivě uznávají stranické vedení, ale zdá se, že jejich pravý smysl je stranického vedení se zbavit.“ Varoval: „Nesmíme zapomínat, že KS vede socialismus a my jdeme cestou socialismu, k tomu jsme se všichni přihlásili!“

Následující den o jeho projevu podrobně informovalo RMRB. Jako první podtitulek dalo: „Lu Yuwen všechny varuje: Rozlišujeme socialistickou demokracii a

---

³³⁰ 卢郁文 Lu Yuwen kritizoval Chu Anpingův projev, podle něhož myšlení, že „podnebesí patří Straně“ je základním zdrojem všech projevů sektářství. Podle Lu Yuwena je taková formulace závažně chybná. Je to velké překroucení historické i současné skutečnosti. Pokud tato desinterpretace nebude napravena, může způsobit, že lid celé země ztratí centrum sjednocení a směr pokroku... Dále kritizoval Chu Anpinga za slova, že v celostátním rozsahu bez ohledu na to, jak je jednotka velká, do každé musí být dosazen straník, který bude rozhodovat, což vytvořilo současný jednobarevný stav podnebesí jedné rodiny. Podle Lu Yuwena je dnešní jednobarevnost socialistickou jednobarevností, a vůbec ne stranickou. Říká: „Mezi kádry v úřadech, školách, podnicích je víc nestraníků nebo straníků? Straníků na vedoucích pozicích není málo, ale copak se dá říct, že by nestraníků na postu ministrů, guvernérů provincií, ředitelů oddělení a vedoucích sekcí bylo málo? Jak se to dá nazvat jednobarevným? Mezi vicepremiéry státní rady sice nejsou nestraníci, ale nestraníků na postech ministrů přibývalo. Mohou nestraníci svou funkci lépe rozvinout, když mezi nimi bude více vicepremiérů, nebo když bude více ministrů? To se může diskutovat, ale rozhodně se to nedá považovat za sektářství... Co se týče toho, že v ústřední vládě nejsou nestraníci na postech místopředsedy a vicepremiérů, a že všichni se stali náměstký vedoucího stálého výboru VSLZ, to je způsobeno sektářským smýšlením? Nebo je to tak, že se zvažilo, jak mohou nejlépe nestraníci rozvinout své schopnosti v řízení státu? Ústava stanoví, že předseda může jen na základě usnesení a rozhodnutí VSLZ a stálého výboru VSLZ vydávat zákony a nařízení. A místopředseda pouze pomáhá předsedovi. V duchu ustanovení ústavy mohou tedy nestraníci lépe rozvinout svou funkci jako místopředsedové, nebo jako náměstci vedoucího stálého výboru VSLZ?“ 《民革中央小组扩大会议继续举行——进一步讨论怎样帮助共产党整风》, RMRB, 26.května 1957, s. 2.

kapitalistickou demokracii, mějme se na pozoru před názory na zbavení se stranického vedení.³³¹

Podle MacFarquhara je nepravděpodobné, aby takto přímý projev pronesl člověk v jeho pozici bez svolení Zhou Enlaie.³³² Podle něj mohlo jít o určité varování Zhou Enlaie nekomunistům, že mohou být vystaveni útoku. Varování nakonec ovšem mělo spíš nešťastný následek. Lu Yuwen měl obdržet výhrušný anonymní dopis, který přečetl na konferenci Státní rady 6. června a následující den zprávu otisklo RMRB. Dopis se stal záminkou pro rozpoutání boje proti pravičákům. V RMRB se psalo: „Anonymní dopis napadl Lu Yuwenův projev na schůzi Revolučního Kuomintangu 25. května. V tomto projevu se Lu Yuwen domnívá, že stržení zdi je věcí obou stran a že nesouhlasí s tím, jak někteří dovolují jen kritiku KS a nedovolují kritiku kritiků. Anonymní dopis spílal Lu Yuwenovi, že je nestoudný a že slouží tygru a vyhrožoval mu, aby to okamžitě napravil jinak mu neodpustí.“ A cituje Lu Yuwena: „Protože jsem na konferenci Revolučního Kuomintangu řekl pár vět založených na skutečnosti a kritizoval názory, s nimiž nesouhlasím, dostalo se mi urážek, že mluvím neupřímně, nejsem upřímný vůči Straně a loajální vůči státu. A teď mi někdo napsal anonymní dopis, aby mě zastrašoval a nadával mi.“ Lu Yuwen říkal: „Nechápu, proč někteří dovolují jen negativní řeči a nedovolují pozitivní a na člověka, který mluví pozitivně, se dívají s nenávistí jako na nepřítel. Někteří mi spílají, někteří mi vyhrožují, někteří předstírají nestranný postoj a chtějí mě umlčet, cožpak bychom neměli stát na stanovisku socialismu? A není to tak, že díky tomu, že stojíme na společném stanovisku socialismu, mnoho problémů jsou rozpory uvnitř lidu? A jde-li o rozpory uvnitř lidu, proč mě takto urážejí?“ Lu Yuwen řekl: „Musíme si uvědomit, že máme socialistickou demokracii, která je odlišná od kapitalistické. Kapitalistické státy uskutečňují pluralitní systém, mají vládnoucí strany a strany v opozici. A u nás jsou všechny strany společně u vlády. To bylo zakotveno v ústavě. Co se týče fungování vztahů mezi výkonnou mocí a stranou, není tu zavedená praxe, kterou by bylo možné následovat, neexistuje precedens, systém se právě utváří, musí se v praxi postupně zlepšovat. Není možné, aby se v procesu vývoje nevyskytly chyby, ale copak je možné proto, že se vyskytly chyby, zpochybňovat podstatu systému?“³³³

Navrhuje, aby až se bude shrnovat a systematizovat diskuse o vztahu Strany a výkonné moci, mělo by se postupovat na základě tří principů: Nesmí být zpochybněno vedoucí postavení KS, nesmí se zastírat socialistický směr, měřítkem, zda jsou systém a metody dobré či špatné, musí být prospěch lidu a nikoli osobní záliby. Při stejné příležitosti prezentoval poradce Státní rady Zuo Zonglun své názory

³³¹ 《民革中央小组扩大会议继续举行——进一步讨论怎样帮助共产党整风》，RMRB, 26.května 1957, s. 2.

³³² MacFarquhar (1974) s. 262.

³³³ 《国务院党外人士继续座谈》RMRB, 7. června s. 2.

na rozkvétání a soupeření. Řekl, že v poslední době mnoho lidí odvážně promlouvá, ale někteří mají stále obavy, mají co říci a mlčí. To ukazuje, že stále nemají dostatečnou důvěru ve Stranu. Ti, co promlouvají, se vyjadřují různě, někteří vyjadřují negativní názory, někteří negativní i pozitivní, podle něj je možné nevyjadřovat pozitivní názory, ale nevádí ani je vyjádřit. Zkrátka mělo by se vycházet z dobrých záměrů, teprve tak to bude užitečné. Když někdo promlouvá, aby si vylil vztek nebo má vedlejší úmysly, to není správné a nedá se tak dosáhnout jednoty.³³⁴

Wu Lengxi vzpomíná, jak přišel 7. června za Maem. Přítomen byl ještě Hu Qiaomu. Prý „hned, jak se posadili Mao vesele řekl: Dnes vyšel v novinách projev Lu Yuwena, říká, že dostal anonymní dopis, že je napadán, urážen a zastrašován. To nám poskytlo výbornou příležitost zahájit protiútok proti pravičákům. ... Je štěstí, že tento výhružný dopis napadá právě nestraníka, navíc člena Revolučního Kuomintangu a že je anonymní. ... Samozřejmě i podepsaný by mohl být představitelem určité síly, ale nepodepsaný si ho lidé budou moci ještě spíš asociovat s určitou tendencí, s určitou silou ... když jsme pozvali nestraníky, aby pomáhali KS v nápravě stylu práce, takovýto výhružný dopis působí velmi neobvykle. V několika posledních dnech jsem stále zvažoval, kdy využiji jaké příležitosti k zahájení protiútku. Teď příležitost přišla, okamžitě se jí chopíme. Formou úvodníku v RMRB zahájíme boj proti pravičákům. Název úvodníku je Proč to tak je? Před čtenáři vneseme tuto otázku, necháme, ať si to každý zváží. I když úvodník naše stanovisko jasně vyjádří, ještě necháme čtenářům prostor pro ideologický obrat.“³³⁵

V úvodníku 8. června v RMRB se psalo: „Člen ÚV Revolučního Kuomintangu, náměstek generálního tajemníka státní rady Lu Yuwen když 25. května na schůzi Revolučního Kuomintangu diskutoval, jak pomoci KS v nápravě stylu práce, vyjádřil některé odlišné názory, někdo mu vyhrožoval anonymním dopisem. V dopise stojí: „V novinách jsme si přečetli tvůj projev na rozšířeném zasedání ústřední skupiny Revolučního Kuomintangu, velmi nás to rozhněvalo, stavíme se proti tvým názorům, naprosto souhlasíme s názory pana Tan Tiwu. Myslíme si, že jsi právě klasickým příkladem nestydatých osob, na které poukazoval pan Tan Tiwu. Už ses vyšplhal na trůn náměstka generálního tajemníka státní rady. V minulosti jsi vynaložil mnoho sil na vytvoření příkopu a zdi mezi KS a nestraníky, a teď se ještě odvažuješ pomáhat tygru, to je opravdu nestoudné. Varujeme tě, co nejdříve naprav své jednání! Jinak ti lid neodpustí!“ V hnutí za nápravu stylu práce ve Straně se stal takovýto incident, to má vážný význam. Každý by se měl zamyslet, proč to tak je? Co tedy Lu Yuwen v projevu 25. května řekl? Když se to shrne, za prvé říkal lidem, že nemají zaměňovat kapitalistickou a socialistickou demokracii a

³³⁴ 《国务院党外人士继续座谈》RMRB, 7. června s. 2.

³³⁵ Wu Lengxi, s. 40.

nemají oslabovat a odstraňovat vedoucí pozici KS. Za druhé říkal, že když zasedá Státní rada, měly by být předem připravené dokumenty, aby se zabránilo tomu, aby to nevypadalo jako v kapitalistických státech, kde se v parlamentu každý den hádají a nic nerozhodnou. Nedá se říci že je to formalismus, že všem není umožněno diskutovat. Za třetí říkal, že jeho vztahy s členy KS jsou velmi harmonické, není mezi nimi žádný příkop či zeď. Pokud někteří mají mezi sebou a členy KS zeď či příkop, měli by ji aktivně strhávat či ho aktivně zasypávat obě strany. Za čtvrté, členové KS mohou některou kritiku vyvracet, a nedá se to považovat za odplatu a útok. Za páté poskytl některé konkrétní názory na to, jak uskutečnit, aby nestraníci měli post i pravomoc. My se stejně jako mnoho čtenářů nemůžeme neptat: Vyjádřit takovéto jednoduché pochopitelné názory, které hledají pravdu ve skutečnosti, proč to je „služba tygru,“ „nestoudné,“ proč je třeba „co nejrychleji to změnit,“ jinak „tí nebude možné odpustit?“ Pokud se řekne o Lu Yuwenově projevu, že je to „služba tygru,“ pak KS je samozřejmě v pohledu autora tím „tygrem.“ Když KS vedla čínský lid v boji proti jeho smrtelným nepřátelům imperialismu a vlivům feudalismu, skutečně byla statečná a nelítostná jako tygr. Nebylo síly, která by ji mohla zastrašit, před kterou by kapitulovala. Ale z pohledu čínského lidu je KS nejlepším přítelem. ... KS se také dopustila chyb, také má nedostatky, hnutí za nápravu stylu práce ve straně má právě tyto chyby a nedostatky odstranit. Všichni lidé, kteří vůči straně a socialismu chovají dobré úmysly, aktivně vznášejí názory a pomáhají KS v nápravě stylu práce s cílem posílit socialismus a upevnit vedoucí pozici KS. V tomto okamžiku ovšem existuje někdo, kdo nazve slova bránců socialistickou demokracií a vedoucí postavení KS nestydatostí, pomocí tygru, kdo přirovnává komunisty k hroznému lidožravému tygru. ... Domníváme se, že tento anonymní výhružný dopis je významným incidentem současného politického života, protože je vskutku varováním mas, je signálem, že někteří lidé využívají hnutí za nápravu stylu práce ve Straně k provádění ostrého třídního boje. Ten dopis nám říká: „Rozsáhlý třídní boj uvnitř státu je sice už minulostí, ale třídní boj rozhodně neuhasl. Zejména na ideologické frontě je to tak.“

Úvodník RMRB dále citoval zasloužilou revolucionářku He Xiangning.³³⁶ „Malé množství lidí socialismus navenek podporuje, ale v srdci nikoli, uvnitř ve skutečnosti touží po kapitalismu, po západní politice. Tito lidé jsou dnešní pravičáci. Malé množství pravičáků pod jménem „pomoci KS v nápravě stylu práce“ útočí na vedoucí pozici KS a dělnické třídy. Dokonce otevřeně volají po tom, aby KS opustila úřad. Pokouší se využít této příležitosti a svrhnout KS a dělnickou třídu a velkou věc socialismu. ... Mezi intelektuály v každé DS a VŠ existuje menšina pravičáků, kteří jak říkal Lu Yuwen chtějí využít nadávky, zastrašování, ve jménu spravedlnosti potlačovat projevy lidí a dokonce i prostředek psaní výhružných dopisů, aby dosáhli

³³⁶ 何香凝. Členka Čínského revolučního kuomintangu. První žena, která vstoupila do Tongmenghui v r. 1905. Po r. 1949 zastávala řadu politických funkcí ve vládě, VSLZ a ČLPPS. Byla čestnou předsedkyní Čínského svazu žen.

svých cílů. Což toto všechno není už přehnané jednání? Věci se nutně obrátí ve svůj protiklad, copak nerozumí této pravdě? Je zjevné, že i když někteří požadují, aby KS opustila úřad, i když někteří píší lidem, kteří podporují socialismus, výhružné dopisy, rozhodně to nemůže KS a masami jakkoli otřást, KS chce nadále pokračovat v hnutí za nápravu stylu práce, nadále chce vyslechnout všechnu dobře míněnou kritiku nestraníků, a masy nadále chtějí pod vedením KS vytrvat na cestě socialismu. Tyto výhružky a urážky nás jen varují, že v našem státě třídní boj ještě pokračuje, že musíme všechny současné jevy zkoumat hlediskem třídního boje a vyvodit správné závěry.“

Úvodník doprovázely v RMRB rozhněvané reakce dělníků. S jejich názorem mohli intelektuálové už těžko polemizovat. Stejný den Mao vydal direktivu Zorganizovat síly k protiútoky proti zuřivému útoku pravičáků.³³⁷ Tím byl zahájen boj proti pravičákům a kampaň za nápravu stylu práce tak přešla do své druhé fáze. To podstatě znamenalo konec politiky Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol.

---

³³⁷ 《组织力量反击右派分子的猖狂的进攻》Mao Zedong Xuanji V, s. 431-433.

Závěr

Podle Maa má kampaň za nápravu stylu práce několik fází: „Kampaň za nápravu stylu práce má čtyři fáze: *fang* 放, *fan* 反, *gai* 改, *xue* 学 (uvolnění, protiútok, náprava a studium). To znamená velké soupeření a rozkvětání, protiútok na pravičáky, nápravu a převýchovu, a nakonec je ještě jedna fáze, kde se trochu studuje marxismus leninismus, jemný větřík a drobný deštík, koná se trocha malých schůzí, provádí trocha kritiky a sebekritiky.“³³⁸ Konec první fáze nápravy, tedy 8. června, znamenal v podstatě konec politiky Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol.

Politika Ať rozkvetete sto květů, ať soupeří sto škol nebyla explicitně opuštěna, ale přestává se o ní mluvit. I když je občas zmíněna, jde spíš jen o formální zmínky. Jinak se používá termín velké soupeření a rozkvětání, nejen pro období po zahájení kampaně za nápravu stylu práce, ale mělo provázet i další fáze této kampaně. Bylo synonymem pro diskusi, vyjadřování názorů a vylepování plakátů *dazibao*.³³⁹ Hlavní důraz byl kladen na ideologickou převýchovu, intelektuálové měli být rudí a odborní, nikoli předně odborní a pak rudí³⁴⁰ a měli usilovat o splynutí s pracující třídou, mimo

³³⁸ 《坚定地相信群众的大多数》，Mao Zedong Xuanji V, s. 487.

³³⁹ Diskuse a kritika se ale nadále měla odehrávat podle šesti kritérií, které se objevily v upraveném projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu, který vyšel v RMRB 19. června 1957: „Jaká jsou kritéria, podle nichž rozlišíme vonné květy a plevel?... Jak posoudíme, jaká slova a činy jsou správné a které nesprávné?... 1. jsou prospěšná pro spojení čínského lidu všech národností a nerozdělují lid, 2. jsou prospěšná pro socialistickou transformaci a budování a nejsou neprospěšná pro socialistickou transformaci a budování, 3. jsou prospěšná pro posílení lidové demokratické diktatury a neničí a neoslabují tuto diktaturu, 4. jsou prospěšná pro posílení systému demokratického centralismu a neničí a neoslabují tento systém, 5. jsou prospěšná pro posílení vedení KS a neodchylují se a neoslabují toto vedení, 6. jsou prospěšná pro mezinárodní socialistické spojení a mezinárodní spojení všeho lidu, který miluje mír a nepoškozují tato spojení. Mezi těmito kritérii je nejdůležitější cesta socialismu a vedoucí postavení KS. Tato kritéria byla vytyčena, aby pomohla lidu rozvinout svobodnou diskusi ve všech otázkách.“ Mao Zedong Xuanji V, s.393. Takže např. plakáty *dazibao* na Pekingské universitě, jak o nich informovalo GMRB 31.10. 1957, s.1 v článku Příliv soupeření a rozkvětání na Pekingské universitě, navrhovaly posílení ideologické a politické výchovy, důkladnou kritiku buržoasního individualismu, posílení bojové funkce stranické organizace a organizace Svazu mládeže, organizovat o prázdninách vysílání studentů na venkov a do továren manuálně pracovat s dělníky a rolníky, rozvinout atmosféru kritiky a sebekritiky...

³⁴⁰ „又红又专“ a nikoli „先专后红.“ Články na toto téma se objevovaly celý podzim. Na vysokých školách se rozvinula diskuse, která dospěla k závěru, že intelektuálové mají být rudí a odborní 《又红又专是知识分子方向》GMRB, 7. ledna 1958. O potřebě vytvořit oddíly rudých a odborných vědců dělnické třídy se mluví také např. v čl. Naše věda dosáhne bezprecedentního rozvoje 《我国科学事业获得空前发展》GMRB, 8.ledna, s.2. Politika Sto květů tu není vůbec zmíněna, mluví

jiné prostřednictvím účasti na manuální práci.³⁴¹ V článcích v novinách bylo potvrzováno vedení KS ve všech oblastech vědy a kultury. Nadále se prosazoval princip sjednocení, výchova, převýchova. V literatuře a umění se opět především zdůrazňovala politika sloužit dělníkům, rolníkům a vojákům.³⁴² Byla zahájena nová politika, velký skok vpřed, a to i ve vědě a kultuře v únoru 1958.³⁴³

V politice Sta květů je možné rozlišit dvě fáze. Ve své první fázi měla politika dva cíle. Jednak měla pomoci Číně dosáhnout přední světové úrovně ve vědě a kultuře, tedy svým způsobem podobný cíl jako Velký skok, který měl za cíl dosáhnout přední světové úrovně v produkci oceli. V obou případech kladl Mao důraz na úlohu nadšení pro budování, nová politika měla povzbudit intelektuály k větší aktivitě. Dalším cílem politiky, který někdy nebývá dostatečně zdůrazněn,³⁴⁴ byla důkladná ideologická převýchova intelektuálů. Tento aspekt přitom v druhé fázi Sta květů převážil, což je patrné z Maových projevů na jaře 1957, kdy jen několikrát zmínil cíl pozvednout čínskou vědu, ale pravidelně zdůrazňoval, že politika sto květů je prostředkem správného řešení rozporů uvnitř lidu neboli důkladné ideologické převýchovy, kdy se „nesprávné“ názory měly prezentovat, aby je pak bylo možné prostřednictvím kritiky „vyplít.“

Mao Zedong o ideologickém stavu čínských intelektuálů nijak vysoké mínění neměl, projevovalo se to například v jeho pohledu na třídní příslušnost intelektuálů. Mnohokrát mluvil o tom, že jejich převýchova bude vyžadovat dlouhou dobu a několikrát také zmínil, že na ocas intelektuálů je potřeba nalít studenou vodu, aby ho stáhli a nevypadali vznešeně. I proto je těžké přijmout názor MacFarquhar nebo Goldman, že Mao přecenil účinnost předchozí indoktrinace a byl přívalem kritiky a množstvím potlačované nespokojenosti, kterou Sto květů uvolnilo, zaskočen. Kromě toho, že některé na svou dobu radikální názory se objevily ještě předtím, než vyzval nestranné intelektuály k pomoci KS v nápravě, Li Shenzhi také upozorňuje, že se Mao musel v Neibu Cankao a v Cankao ziliao dočíst ostřejší názory, než pak byly prezentovány na konferenci Jednotné fronty v květnu 1957. Navíc už v lednu 1957 Mao říkal, že se v květnu a červnu na zasedání VSLZ a ČLPPS jistě objeví mnoho divných diskusí ohledně právního systému, utrpení rolníků apod., zkrátka že socialismus nemá výhody, na to je podle Maa potřeba se připravit.³⁴⁵ Goldman říká, že zeď a náměstí demokracie ustavené studenty na Pekingské universitě v květnu 1957, které se šířily na další university, mohlo nakonec přesvědčit Maa, že se Čína

---

se tu o politice „spojovat teorii s praxí a sloužit socialismu.“

³⁴¹ Např. 《知识分子一定要经过劳动锻炼》 v GMRB 23.prosince.1957, s. 1. Článků na toto téma se objevovalo velmi mnoho během podzimu a zimy 1957.

³⁴² 《进一步贯彻党的文艺路线》 GMRB 12.listopadu, s.1.

³⁴³ GMRB, 21.února 1958, s. 1 a 2. Demokratická společnost budování státu vyzvala své členy také k velkému skoku v sebeúnpravě. GMRB 28.února 1958, s.1.

³⁴⁴ Např. MacFarquhar ho ve své předmluvě k The Secret Speeches of Chairman Mao zcela opomíjí

³⁴⁵ Mao Zedong Sixiang Wansui, s. 73.

octla na pokraji Maďarského povstání. Podobně i MacFarquhar dává zahájení kampaně proti pravičákům do souvislosti s eskalací nepokojů na vysokých školách. Podle něj kromě Maďarského povstání mohl k obavám, kam by mohla situace dospět, přispět i precedens Májového hnutí 1919. MacFarquhar usuzuje, že Mao byl buď zděšen přílivem kritiky nebo také k ukončení přinucen více vyděšenými kolegy. MacFarquhar i Goldman přitom zcela ignorují Maův text datovaný 15. května Věci se začínají měnit a direktivy, na základě kterých lze usuzovat, že Mao chystal boj proti pravičákům již v polovině května. Navíc už v lednu Mao říkal, že soupeření sta květů je dobré, protože se nechají vylézt démoni, a „pokud chce někdo prdět, je dobré ho nechat, ať každý posoudí zda je to voňavé či smrduté, a budou-li to všichni považovat za smrduté, pak je bude možné izolovat.“³⁴⁶ Potom ale není možné vidět příčinu v aktivitách studentů na vysokých školách, protože první se aktivizovali studenti na Pekingské universitě, a to až 19. května. MacFarquhar říká, že na fórech jednotné fronty někteří nekomunisté a dokonce i straničtí intelektuálové útočili na aspekty vlády KS a někteří ji odmítali zcela. Je zřejmé, že stížnosti na nerozlišování pravomocí stranických organizací a výkonných orgánů či požadavky, aby různé organizace a sami spisovatelé mohli zakládat nakladatelství, nemohlo posloužit posílení systému. Ale minimálně mezi názory prezentovanými v tisku se na těchto fórech názory zcela odmítající stranické vedení nevyskytly, pokud ovšem nepřijmeme stanovisko KS z období kampaně proti pravičákům, kdy byl za protistranický, antimarxistický a antisocialistický označen například pokus Fei Xiaotonga obnovit sociologii³⁴⁷ nebo pohled Lu Yuwena, podle něhož smyslem názorů vznášených demokratickými osobnostmi jako změna systému stranických výborů na školách, stažení zástupců státu ze státně soukromých podniků, nahrazování výkonné moci Stranou na základní úrovni, společné vydávání direktiv stranickým ústředím a Státní radou nebo pevné úroky na dvacet let je zbavit se stranického vedení. Projevy Zhang Bojuna a Luo Longjiho a jejich návrhy na vytvoření Politického plánovacího institutu a vyšetřovacího výboru sice podle KS protistranické byly, ale ve skutečnosti nešlo o nijak radikální a neočekávané myšlenky, vezmeme-li v úvahu, že Mao ve svém projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu o vytvoření vyšetřovacího výboru sám mluvil.

Jakkoli byl tón Maova projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu odlehčený a udělal některými v něm prezentovanými myšlenkami na intelektuály dojem, i tam Mao mluvil o potřebě likvidovat plevel, který se v diskusi nutně objeví. Domnívám se, že ani pro intelektuály nemohl být obrat tak překvapivý, když se ještě během jara 1957 dohadovali o tom, co vlastně Mao v projevu myslel. V zásadě se shodovali na tom, že jeden z aspektů Sta květů je „správné řešení rozporů uvnitř lidu“ a ideologická převýchova a že uvolnění neznamená propagovat idealismus a

³⁴⁶ Mao Zedong Sixiang Wansui, s. 75.

³⁴⁷ RMRB, 30. srpna, s.1.

buržoasní ideologii. Často se mluvilo o obavách intelektuálů promlouvat, například Fei Xiaotong v březnu 1957 říkal: „Stále jsou lidé, kteří se bojí, že politika Ať soupeří sto škol je past, zjistí se jejich ideologický stav a až přijde hnutí, bude možné je pořádně napravit“³⁴⁸ O měsíc později psal historik Jian Bozana v RMRB: „(Intelektuálové) se ještě dohadují, zda uvolnění je opravdové nebo falešné, pokud je myšleno vážně, jak je velké, zda po uvolnění bude následovat utužení, zda je uvolnění prostředek nebo cíl, zda je cílem rozkvět vědy a kultury, nebo odhalení ideologického stavu a náprava lidí, v kterých otázkách se může promlouvat a soupeřit a v kterých ne, všechny tyto otázky byly vzneseny.“³⁴⁹ Shen Zhiyuan v dubnu upozorňoval na existenci názorů, podle kterých je cílem soupeření sta škol nechat ostatní odhalit buržoasní a maloburžoasní ideologii a pak na ně neúprosňe zaútočit a posílit tak marxismus leninismus, tedy jde o strategii vlákat nepřítele hluboko do pasti a pak ho hromadně zlikvidovat. Obavy intelektuálů promlouvat byly zmiňovány v tisku ještě během května. MacFarquhar považuje Maovo tvrzení z období kampaně proti pravičákům, že bylo vždy součástí jeho plánu vylákat jedovaté býlí na povrch, aby bylo možné ho vyplít, za nepřesvědčivý trik, který mohl přesvědčit nižší členy Strany, ale u intelektuálů mohl pouze posílit jejich rozčarování z nevydařené politiky Sta květů. Nevidím ale důvod, proč když o této možnosti intelektuálové sami diskutovali ještě v dubnu 1957, by o dva měsíce později pro ně měla být nepřijatelnou.

Politika Sto květů a její vývoj ukazuje zároveň na existující rozpory mezi Maem a částí KS, které se zjevně projevovaly ve způsobu informování RMRB. Šlo například o neochotu RMRB v květnu a červnu 1956 propagovat Maovu politiku Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol, o kritiku zbrklosti, o otištění článku Chen Qitonga a dalších, ke kterému se dlouho RMRB přes Maovy výzvy odmítalo vyjádřit a nepropagování obsahu Maových projevů O správném řešení rozporů uvnitř lidu a z konference o propagandě, na což si Mao na jaře 1957 stěžoval. To také ukazuje, že Maův vliv na tisk byl omezený. Rozpory se odrazily i v tom, jak dlouho Maovi trvalo prosadit zahájení kampaně za nápravu stylu práce na jaře 1957, s účastí nestraníků. Ta zřejmě měla posloužit ke kontrolované ventilaci názorů a následnému potlačení, čímž se mělo zabránit tomu, aby v Číně došlo k podobným událostem jako v Maďarsku. Zároveň se tu Mao mohl pokusit použít mimostranické síly k prosazení svých zájmů proti části KS, která, jak je patrné i z tisku, mu nebyla stoprocentně oddána. Ani zahájením kampaně rozpory neskončily, jak ukazuje MacFarquhar, nadále se v tisku projevovaly například v zdůrazňování potřeby nezanedbávat práci během nápravy stylu práce. Proto není překvapivé, že Mao byl, jak MacFarquhar dokazuje, sám v tisku kritizován prostřednictvím kritiky pravičáků.³⁵⁰ Nelze ale

³⁴⁸ 费孝通, 《知识分子的早春天气》RMRB, 24. března 1957, s.7.

³⁴⁹ 翦伯赞, 《为什么会有“早春“之感?》RMRB, 20. dubna 1957, s. 7.

³⁵⁰ RMRB v červenci vydávalo články, kde Mao kritizovalo ústy pravičáků. Další forma kritiky Mao bylo spojování jeho politiky s aktivitami pravičáků, kteří se často bránili, že si Maovu politiku

z toho, myslím, vyvodit, že by Mao byl k ukončení rozkvétání a soupeření přinucen. Podle MacFarquhar byl Mao také k radosti Politbyra přinucen otisknout svůj projev O správném řešení rozporů uvnitř lidu otištěním shrnutí projevu s rozsáhlými citacemi v New York Times 13. června, ale ze vzpomínek Wu Lengxiho a direktivy z 6. června je vidět, že Mao připravoval zveřejnění upraveného projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu už dříve. Proto je problematické tvrdit, jak dělá MacFarquhar, že Mao původně odmítal upravený projev s vloženými šesti kritérii správné kritiky otisknout, protože by tak podkopával svůj vztah s nekomunisty a dal vzniknout podezření ze svých zlých úmyslů.

Je samozřejmě možné, že dění na universitách obrat v boj proti pravičákům urychlilo. Mao skutečně mohl mít obavy, aby v Číně nenastala podobná situace jako v Maďarsku. V direktivě Zorganizovat síly k protiútoky proti zuřivému útoku pravičáků říká, že „pokud tento boj nevyhraje, bude nebezpečí, že dojde k „maďarskému incidentu.“ Když teď provádíme nápravu stylu práce, aktivně vyvoláme možný „maďarský incident,“ necháme ho odděleně se odehrát a budeme ho řešit na jednotlivých úřadech a školách, rozkouskujeme ho na mnoho malých Maďarsek.³⁵¹ Situace na vysokých školách byla zřejmě na začátku června poměrně vážná, alespoň soudě podle toho, jak o ní informovalo na schůzce 6. června šest profesorů. Mao se obával, aby se neaktivizovali střední školy a dělníci. Navíc se studenti měli brzy rozjet na prázdniny, a tak mohli agitovat mimo university.³⁵² Nicméně Mao, jak bylo vidět z výše zmíněných textů, obrat chystal, byť je otázka v jaké konkrétní podobě.

Rozpory mezi Maem a ÚV ohledně politiky Sta květů ukazují, že je třeba se snažit rozlišovat mezi politikou Mao Zedonga a politikou ÚV, což například Yang Fengcheng nedělá. Ale zajímavý je jeho závěr, totiž že politika Sto květů nebyla

---

špatně vyložili. Proto byl zřejmě Mao také tak nespokojen se sebekritikou WHB, na rozdíl od GMRB, že se rozhodl napsat vlastní úvodník do RMRB 1. července 1957 Buržoasní orientace WHB by měla být kritizována. Říká, že po kritice RMRB v úvodníku Buržoasní orientace WHB v určitém období 14. června GMRB i WHB provedly sebekritiku. Zatímco GMRB jasně kritizovalo chyby vedoucího Zhang Bojuna a šéfredaktora Chu Anpinga a zásadně obrátilo své stanovisko, od Zhang Bojunovi a Chu Anpingovi protistranické, protilidové a antisocialistické buržoasní linie se obrátilo k revoluční a socialistické, tak WHB provedlo kritiku jen zdánlivě, když tvrdilo, že „jednostranně a chybně jsme chápali politiku soupeření a rozkvétání, domnívali jsme se, že bezpodmínečné povzbuzování rozkvétání a soupeření znamená pomáhat Straně v nápravě stylu práce.“ Podle Mao byla jejich sebekritika vlastně jejich obranou. Mao Zedong Xuanji V, s. 434-436. Všichni věděli, že právě Mao, na rozdíl od stranických kádrů, prosazoval rozkvétání a soupeření a účast nestraníků na nápravě stylu práce.

³⁵¹ Mao Zedong Wengao VI, s. 498

³⁵² V direktivě z 6. června Mao říká, že noviny nemají otiskovat zprávy o plakátech dazibao na školách a úřadech, aby to neovlivnilo střední školy a továrny. To, zda v budoucnu během nápravy stylu práce na středních školách a v továrnách se dovolí vylepování plakátů dazibao se ještě zváží. Dál říká, že zatím nebudeme provádět hnutí za nápravu stylu práce v továrnách a na středních školách. Také říká, že je třeba se připravit na aktivity studentů, kteří se budou vracet na prázdniny. V direktivě 8. června pak Mao varoval, aby se mezi dělníky nevznášely v tuhle chvíli otázky sociálního zabezpečení, platů apod.

cílem, ale pouze prostředkem, a proto mohla být opuštěna. Pro Mao nebyla cílem liberalizace, soupeření škol a svobodná diskuse, ale dosažení přední světové úrovně skrz nadšené budování intelektuálů a jejich důkladná převýchova v tomto procesu.

Seznam jmen

Deng Chumin	邓初民	Lu Dingyi	陆定一
Deng Tuo	邓拓	Lu Lei	鲁勒
Deng Xiaoping	邓小平	Lu Yuwen	卢郁文
Ding Yilan	丁一岚	Luo Longji	罗隆基
Fei Xiaotong	费孝通	Ma Hanbing	马寒冰
Fu Ying	傅鹰	Mao Dun	茅盾
Gao Gang	高岗	Mao Zedong	毛泽东
Guo Moruo	郭沫若	Peng Zhen	彭真
He Xiangning	何香凝	Pu Xixiu	浦熙修
Hu Feng	胡风	Qian Junrui	钱俊瑞
Hu Qiaomu	胡乔木	Rao Shushi	饶漱石
Hu Shi	胡适	Shi Liang	史良
Huang Qiuyun	黄秋耘	Tan Tiwu	谭惕吾
Chang Zhiqing	常芝青	Wang Meng	王蒙
Chen Liao	陈辽	Wang Ming	王明
Chen Mingshu	陈铭枢	Wang Ruosjui	王若水
Chen Qitong	陈其通	Wu Lengxi	吴冷西
Chen Yading	陈亚丁	Xu Zhucheng	徐铸成
Chu Anping	储安平	Yao Qin	姚溱
Jian Bozan	翦伯赞	Yu Pingbo	俞平伯
Lei Haizong	雷海宗	Zang Kejia	臧克家
Li Lisan	李立三	Zhang Bojun	张伯钧
Li Shenzhi	李慎之	Zhang Henshui	张恨水
Li Weihai	李维汉	Zhang Wentian	张闻天
Li Xiannian	李先念	Zhou Enlai	周恩来
Lin Mohan	林默涵	Zhou Yang	周扬
Lin Xiling	林希翎	Zhu De	朱德
Liu Shaoqi	刘少奇		

Prameny a literatura

Bennett, Gordon. *Yundong*. Mass Campaigns in Chinese Communist Leadership. Berkeley: Center for Chinese Studies, University of California, 1976.

Cheek, Timothy. *Propaganda and Culture in Mao's China: Deng Tuo and the Intelligentsia*. Oxford: Clarendon Press, 1997.

Communist China 1955-1959. Policy Documents with Analyses. 3rd print. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1971.

Goldman, Merle. *Literary Dissent in Communist China*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1967.

Guangming ribao 光明日报. Leden 1956 - únor 1958.

Jingjilu. Jiyi zhong de fan youpai yundong. 荆棘路. 记忆中的反右派运动. Niu Han, Deng Jiuping (ed.). 牛汉、邓九平/主编. Beijing 北京: Jingji ribao chubanshe 经济日报出版社, 1998.

Literature of the Hundred Flowers. Vol. I, II. Ed. by Hualing Nieh. New York: Columbia University Press, 1981.

Liuyue xue. Jiyi zhong de fan youpai yundong. 六月雪. 记忆中的右派运动. Niu Han, Deng Jiuping (ed.). 牛汉、邓九平/主编. Beijing 北京: Jingji ribao chubanshe 经济日报出版社, 1998.

MacFarquhar, Roderick. *The Hundred Flowers Campaign and the Chinese Intellectuals*. New York: Praeger, 1960.

MacFarquhar, Roderick. *The Origins of the Cultural Revolution I*. Contradictions among the people 1956-1957. London: Oxford University Press; New York: Columbia University Press, 1974.

Mao Zedong. *Jianguo Yilai Maozedong Wengao V*. 建国以来毛泽东文稿, 第五册. Beijing 北京: Zhonggong zhongyang wenxian chubanshe 中央文献出版社, 1992.

Mao Zedong. *Jianguo Yilai Maozedong Wengao VI*. 建国以来毛泽东文稿, 第六册. Beijing 北京: Zhonggong zhongyang wenxian chubanshe 中央文献出版社, 1992.

Mao Zedong. *Mao Zedong sixiang wansui*. 毛澤東思想萬歲. Taipei 臺北市: Zhonghua minguo guoji guanxi yanjiusuo 中華民國國際關係研究所, 民 63.

Mao Zedong. *Mao Zedong Wenji VI*. 毛泽东文集, 第六卷. Zhonggong zhongyang wenxian yanjiushi (ed.) 中共中央文献研究室编. Beijing 北京: Renmin chubanshe 人民出版社, 1999.

Mao Zedong. *Mao Zedong Wenji VII*. 毛泽东文集, 第七卷. Zhonggong zhongyang wenxian yanjiushi (ed.) 中共中央文献研究室编. Beijing 北京: Renmin chubanshe 人民出版社, 1999.

Mao Zedong. *Mao Zedong Xuanji V*. 毛泽东选集, 第五卷. Beijing 北京: Renmin chubanshe 人民出版社, 1977.

Renmin ribao 人民日报. Leden 1956 - prosinec 1957.

The Secret Speeches of Chairman Mao: From the Hundred Flowers to the Great Leap Forward. Ed. by Roderick MacFarquhar, Timothy Cheek, Eugene Wu; contributions by Merle Goldman, Benjamin I. Schwartz. Cambridge, Mass.; London: The Council of East Asian Studies, Harvard University, 1989.

Wang Meng. 王蒙. *Wang Meng Zizhuan .1*, Bansheng duoshi. 王蒙自传.1, 半生多事. Guangzhou 广州: Huacheng Chubanshe 花城出版社, 2006.

Wenhui bao 文汇报. Říjen 1956 - prosinec 1957.

Wu Lengxi. 吴冷西. *Yi Mao zhuxi: Wo qinshen jingli de ruogan zhongda lishi shijian pianduan*. 《忆毛主席: 我亲身经历的若干重大历史事件片断》. Beijing 北京: Xinhua chubanshe 新华出版社, 1995.

Yang Fengcheng. 杨凤城. *Dui youguan 50 niandai zhongqi "shuangbai fangzhen" mouxie wenti de lishi fansi*. 对有关 50 年代中期 “双百方针” “某些问题的历史反思” in *Dangdai Zhongguoshi yanjiu*, 当代中国史研究, 1998/3, s. 49-58.

Yang Fengcheng. 杨凤城. *Zhongguo gongchandang de zhishi fenzi lilun yu zhengce yanjiu*. 中国共产党的知识分子理论与政策研究. Beijing 北京: Zhonggong dangshi chubanshe 中共党史出版社, 2005.

Zhang Yihe. 张怡和. *Wang Shi Bing Bu Ru Yan*. 往事并不如烟. Beijing 北京: Renmin wenxue chubanshe 人民文学出版社, 2004.

Zhang Yihe. 张怡和. *Zuihou de guizu*. 最后的贵族. Hong Kong: Oxford University Press, 2004.

Resumé

Práce popisuje vznik a vývoj politiky Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol, kterou představil Mao Zedong na jaře 1956 a snaží se odpovědět na otázku, s jakým cílem nová politika vůči intelektuálům vznikala. Ve své první fázi měla politika dva hlavní cíle. Jednak měla pomoci Číně dosáhnout přední světové úrovně ve vědě a kultuře, dalším cílem politiky, který někdy nebývá dostatečně zdůrazněn, byla důkladná ideologická převýchova intelektuálů. Tento aspekt přitom v druhé fázi Sta květů převážil, což je patrné z Maových projevů na jaře 1957, kdy jen několikrát zmínil cíl pozvednout čínskou vědu, ale pravidelně zdůrazňoval, že politika sto květů je prostředkem správného řešení rozporů uvnitř lidu neboli důkladné ideologické převýchovy, kdy se „nesprávné“ názory měly prezentovat, aby je pak bylo možné prostřednictvím kritiky vyplít.

Politika Sto květů a její vývoj ukazuje také na existující rozpory mezi Maem a částí KS, které se odrážely ve způsobu informování RMRB. Šlo například o neochotu RMRB v květnu a červnu 1956 propagovat Maovu politiku Ať rozkvetě sto květů, ať soupeří sto škol, o kritiku zbrklosti, o otištění článku Chen Qitonga a dalších, který kritizoval politiku Sto květů a ke kterému se dlouho RMRB přes Maovy výzvy odmítalo vyjádřit a nepropagování obsahu Maova projevu O správném řešení rozporů uvnitř lidu a projevu na konferenci o propagandě, na což si Mao na jaře 1957 stěžoval. Z toho je též patrné, že Maův vliv na tisk byl v r. 1956 a první polovině roku 1957 omezený. Rozpory mezi Maem a částí stranického vedení se odrazily i v tom, jak dlouho Maovi trvalo prosadit zahájení kampaně za nápravu stylu práce s účastí nestraníků na jaře 1957. Ta zřejmě měla posloužit ke kontrolované ventilaci názorů a následnému potlačení, čímž se mělo zabránit tomu, aby v Číně došlo k podobným událostem jako v Maďarsku. Zároveň se tu Mao mohl pokusit použít mimostranické síly k prosazení svých zájmů proti části KS, která, jak je patrné i z tisku, mu nebyla stoprocentně oddána.

Za ukončení politiky je považován 8. červen, kdy byla ukončena první fáze kampaně za nápravu stylu práce, tzv. fáze soupeření a rozkvětání, a byl zahájen boj proti pravičákům. Často se uvádí, že Mao byl přívalem kritiky nestraníků zděšen, že přecenil účinnost předchozí ideologické převýchovy intelektuálů, a když se aktivizovali studenti vysokých škol, rozhodl se či byl přinucen rozkvětání a soupeření ukončit. Ale z různých textů, např. z Věci se začínají měnit, který je datován 15. května, je patrné, že Mao chystal boj proti pravičákům, a tedy není možné vidět příčinu obratu v dění na universitách, protože jako první se začali aktivizovat studenti Pekingské university, a to až 19. května. Je pravděpodobné, že

ne všechny názory prezentované na květnových konferencích se objevily v tisku, ale z toho, co se objevilo, není možné říci, že takovéto názory mohly Maa výrazně zaskočit. Mao si, jak je z řady jeho projevů zřejmé, o ideologickém stavu čínské inteligence iluze nedělal. I sami intelektuálové, jak je vidět z jejich projevů na jaře 1957, si byli vědomi aspektu ideologické převýchovy a limitů svobodné diskuse. Existovaly dohady, že cílem Sta květů je odhalení ideologického stavu a následná náprava či vlákání nepřítele do pasti a jeho následná likvidace a často se v tisku mluvilo o obavách intelektuálů promlouvat. Ani pro intelektuály samotné tedy nemohl být obrat v boj proti pravičákům něčím zcela neočekávaným.

Abstract

The work describes the origin and process of the Hundred Flowers policy introduced by Mao Zedong in spring 1956, and discusses possible explanations regarding the purpose of introducing this new policy. In its first stage, the policy had two major goals. The first was to help the PRC achieve advanced science and arts levels in the world community. The second goal, which is often neglected, was the thorough ideological remolding of intellectuals. In the second stage of the policy, the latter goal became more dominant. This is demonstrated in Mao's speeches during spring 1957, which rarely mentioned the goal to advance Chinese science, but repeatedly emphasized correctly handling contradictions among people and fundamental ideological reform. "Wrong" views were discussed in an open forum so they could be eliminated through criticism.

The process of the Hundred Flowers policy also shows the conflicts between Mao and part of the CCP, which was reflected in the issues that the People's Daily chose to report on. The newspaper was unwilling to promote Mao's policy "Let a hundred flowers bloom, let a hundred schools contend," but eager to launch the attack on adventurism. It also published the article by Chen Qitong and others criticizing the Hundred Flowers policy and subsequently refused to comment on it, in spite of Mao's frequent urging to do so. Mao also complained that it failed to report on his speech concerning the correct handling of contradictions among the people, as well as his speech at the CCP conference on propaganda work. These examples demonstrate that Mao's influence over the CCP press was limited. The conflicts between Mao and part of the CCP's central committee also made it difficult for Mao to push through the Rectification campaign, in which non-communists were to participate. The campaign was intended to enable controlled exposure of views and their subsequent suppression, which should have protected PRC from Hungarian-like uprisings. It is also probable that Mao used forces outside the CCP to enforce his policies against those in the CCP who were not entirely loyal to him.

The policy is considered to have ended when the Rectification Campaign switched from its first phase, the Great Blooming and Contending, to its next phase, the Anti-Rightist Campaign, on 8 June 1957. It has often been pointed out that Mao overestimated previous indoctrination of intellectuals, and was so alarmed at the tide of criticism by non-communists and at campus unrests that he decided or was forced to bring the blooming and contending to an end. Several sources, such as "Things Are Beginning to Change" of 15 May, however, show that Mao had prepared to fight the rightists, and that campus unrests, which first started on 19 May at Beijing

University, could not have been the reason for the change in his policy. It is probable that not all views presented at conferences during May appeared in the press, but it is not possible to say that what did appear could have taken Mao by surprise to an alarming extent. Mao's speeches reveal his profound distrust of intellectuals. Intellectuals themselves were well aware of certain limits to free discussion and the ideological aspect of the Hundred Flowers policy, as these issues appeared in their speeches given in spring 1957. There were speculations that the purpose of the Hundred Flowers policy was revelation of their ideological state and consequent rectification. The press often reported of their fear to speak up. The launch of the Anti-Rightists Campaign could therefore be hardly too surprising for them.